Yarım Ay

No. 23

15 Kuruş

15 GÜNDEN 15 GÜNE

KISKANÇLIK

Hangisi olduğunu şimdi hatırlamıyorum, şairlerden biri:

" Haset bir manevî tarizdir eltafı mevlâya „

demiş. Güzel bir mısra olsaydı kimin olduğunu hatırlamağa çalışırdım. Bilmek istemiyorum, ya onu söyliyen sevdiğim şairlerden biri ise...

Ama diyeceksiniz ki: sevdiğimiz şairlerden birinin olduğunu öğrenince, onu da çirkin saymaz, hattâ güzel sayılması için birçok sebepler bulurduk. Şimdi *manevî* kelimesi bize bir tıkıştırma; *tariz*'deki imâle soğuk, hele *eltaf* affolunmaz bir kusur gibi gözüküyor; ve bütün mısrada bir zorakilik hissediyoruz. Onda gerçek bir heyecanın, okuyanın da gönlüne işliyen ateşi yanmıyor... Fakat onun, zevkle okuduğunuz bir divanda bulunduğunu hatırlayıverelim. Herşey derhal değişir, kusurlar bile gözümüzde emsalsiz birer meziyet oluverir.. Doğrudur, hükümlerimizde böyle bir vefasızlık ederiz, ve haksız da olmayız. Çünki o sevdiğimiz şairin adını duyar duymaz içimizde bin bir ahenk uyanır, ve beğenmediğimiz mısra onlara bürünüverir. Bunun içindir ki birçok eserler, belki büyük bir kıymetleri olmadığı halde, sırf falan büyük sanatkârın imzasını taşıdıkları için asırdan asıra geçmişlerdir. Bu hürmet, değerini ispat etmiş bir sanatkâra bu inanış, niçin yersiz olsun? Büyüklüğünü bildiğimiz bir adamın, güzelliğini ilk bakışta sezemediğimiz bir eseri karşısında, kendi kendimizden şüphe etmemiz, kendimizi ondan zevk duymağa çalışmamız pek tabiî değil midir? Fransız münekkidi Charles Maurras: "İrfan sahibi bir adam, güzel olan şeyi beğenmeyince, kendini ıslaha gayret eder„ diyor. O büyük sanatkârın adı da kusurun, beğenmediğimiz eserden ziyade bizde olduğunu, hiç olmazsa olabileceğini hatıra getirmez mi?

Benim söylemek istediğim bu değildi, söz sözü açtı. O mısraın şekline değil, manâsına takılmak niyetindeydim. Haset niçin Allah'ın lutûflarına bir tariz olsun? Kıskandığımız kimseler, yalnız bizden değerli, akıllı olduğunu bildiğimiz, sezdiğimiz kimseler midir? Hatta kendimizi bir yoklıyalım, falanı niçin kıskandığımızı düşünelim, samimi olarak şunu söyleriz: "O adamın benin kadar değeri yoktur; benim şu ve şu meziyetlerime karşı onda bu ve bu kusurlar var. Onun gördüğü itibar, ondan ziyade benim hakkımdı; yahut ki o bu itibara lâyıksa ben on kat fazlasını görmeliyim... „. Kendimiz, ve kıskandığmız adam hakkındaki hükümlerimizin hakikate uygun olduğunu söylemiyorum; fakat biz hükümleri verirken samimiyizdir, hakikate uygun olduklarına eminizdir. Haset « eltafı Mevlâ'ya „ değil, olsa olsa Mevlâya tarizdir: « O adama bahşettiğin bu lûtufları benden niçin esirgedin? ». Çünki kıskandığımız adamın bizden değerli olduğuna inansak bile, bizim bu halimizi, yani ona nisbetle değersizliğimizi hoş görmemize hiçbir sebep yoktur.

Allah'ın lutûflarına tariz... Şair bunu nereden çıkarmış? Asıl kıskanmıyan adam, yani kendinde olmıyan meziyetleri istenilecek, beğenilecek saymıyan, haline kanaat eden adam Allah'ın lûtuflarına tariz, ediyor sayılır. Onları hafifsiyor demektir. "Falan benden güzel, benden akıllı, benden talihli... Varsın olsun!... Ben güzelliğe, akla, talihe kıymet mi veririm? „

İster bizden değerli olduğunu teslim ettiğimiz adamlara karşı olsun, ister kendimizden değersiz sayıp da bizden talihli olduklarını gördüğümüz adamlara karşı olsun, kıskançlık, iyi düşünülürse, daima bir adalet sevdasından doğar. Değerimizi anlamıyan insanların adaletsizliğine isyan.. bazılarından esirgiyen Allah'ın adaletsizliğine isyan...

Hic kıskançlık duymamak, daima halinden memnun olmak Mevlâ'nın eltafından ise, ona tarizim vardir, yani o lûtfu hafifserim.

Nurullah Ataç

HAYÂL ve HAKİKAT

(1936 Yılında): Geniş, temiz asfalt caddeler....

Muntazam, güzel ve renkli parklar

Şiir ve hûlya dolu Boğaziçi

(1975 yılında) Şehir plânını çizecek Javalı gelmiş zatınızla görüşmek istiyor!..

KURU YAPRAKLAR HIŞIRDIYOR!..

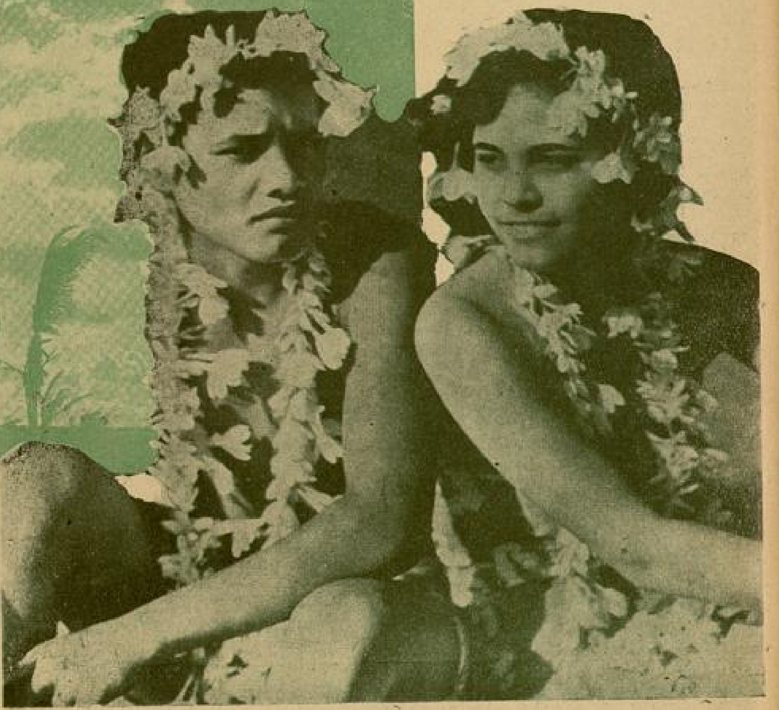

YAZAN:

CAHİT UÇUK

Köy uykuda... köpekler bile susmuş. Rüzgâr soluksuz, dallar kıpırtısız... Bu büyük sessizlik içinde derenin şırıltısı; uyuyan, susan köyün birtek sesi halinde...

∴

Heno(*) yatağında doğruldu. Yorganı kenara iterek kalktı. Çıplak ayakları, hasıra değince titredi. Açık pencereden giren sessiz ayaz odanın içini, yerin hasrını uşutmuş, soğutmuştu. Ayağına kundura giyse gürültü olacak. Halbuki kimsenin uyanmaması, üvey ananın, babasının duymaması lâzımdı.

Heno, çıplak ayaklarının parmak uçlarına basarak basık tavanlı, karanlık odadan çıktı. Sofanın hasırları üstüne, keçi kılından dokunmuş çullar serilmişti. Ses vermeden bahçe kapısına kadar yürüdü. Bir gürültü... Henonun yüreği ağzına geldi. Birân korkuyla titredi. Sonra korkusuna gülümsedi. Gürültüyü yapan ahırda bağlı duran deli taydı.

(*) Hanifenin köy dilile küçültülmüşü.

Bahçe kapısının, kalın kol demiri gürültüsüzce kalkarsa, kuyu başında kendisini bekleyen Ahmede kavuşacak, onun atının terkisine atılarak, dolu dizgin uçacaklar, Ahmedin köyüne ulaşacaklardı.

Heno'nun kalbi göğsünde vuruyor, yanakları ateş gibi yanıyordu. Kuvetli kollarile kapının demirine yapıştı, kaldırdı... köşeye dayayarak rahat bir soluk aldı. Kapının kanadını aralıyarak dışarı süzüldü. Bahçenin bütün ağaçları yapraklarını dökmüş, çırıl çıplaktılar. Gökte yıldızlar pırıl pırıl yanıyor, gecenin koynuna esrarlı ışıklarını seriyorlardı. Heno, bahçenin sonuna doğru gülümseyerek baktı. Oraya kadar yürüyecek, bahçenin çift kapısını açarak dışarı fırlayacaktı.

Ayaklarının ucuna basarak yürümeğe başladı. Kuru yapraklar hışırdıyor, ufalanıyordu.

Büyük bahçenin solundaki tavuk kümesini görünce Henonun içinde keskin bir sızı dolaştı. Elile büyüttüğü, baktığı piliçler, hindiler, ördekler hep o kümesin içindeki uzun tüneklerde uyuyorlardı. Onları da bırakıp gidiyordu.

Hayatının bütün dertlerine, acılarına yalnız onlar ortak olmuşlar, en üzgün gecelerin sabahında avcundan yem yemişler, omuzlarına, kucağına sıçrayarak dertli gönlünün ağusunu gidermişlerdi.

"Heno„ nun gözleri yaşlanmıştı. Ayakları, kendi kendine yürür gibi yolunu değiştirdi. Kümese doğru yürümeğe başladı. Çıplak ayaklarının altında kuru yapraklar hışırdıyordu.

Kerpiçten yapılmış, önü tahta çubuklu kümese yaklaştı. Oracığa çömeldi. Çubukların arası zift gibi karanlıktı. hiç birşey görünmiyordu. Heno, gözlerinin yaş bulutu ardından, dikkatle bakıyordu. Baktıkça, içerdeki karanlık titreye titreye dağılıyor, aydınlanıyordu. Bu donuk aydınlıkta, tüneklerde başlarını kanatlarının arasına saklayarak

uyuyan hayvanların şekilleri beliriyordu.

Heno içini çekerek, yavaşça mırıldandı :

— Zavallı hayvancıklarım!.. Yarın belki sizi yemlemiyecekler, sulamıyacaklar. Bir parça yiyecek için bahçelere, bağlara dağılacaksınız. Bir yudum su için ta dere kıyısına gideceksiniz.

Sesi titreyor, gözlerinden durmadan yaş akıyordu.

Avucunun içile gözlerini silerek doğruldu.

Çıplak ayaklarının altında, kuru yapraklar hışırdıyordu.

Küçük adımlarla yürüyerek bahçenin sonuna ulaştı. Çit kapıyı iterek dışarı çıktı. Orada ağaçsız, küçük bir meydan vardı. Gökyüzü ışıl ışıl yanıyor, keskin ayazla her yan sinmiş, susmuş gibiydi. İleride beyaz taş kenarlı kuyu görünüyor, fakat yanı başında Ahmet yoktu. Heno'nun içine keskin bir bıçak saplandı. Ahmet neden gelmemişti ? Yoksa, amca kızı Zeynebin dediği gibi : "Ahmet üvey anasına mı vurgundu?„. Öyleyise niçin tatlı sözlerle «seni alacağım» diyordu.

Kim bilir belki de sahiden evindeki üvey anasına vurgundu. O kadın, babasının gönlünü çalarak, nasıl elinden aldıysa, Ahmdinde yüreğini yakmış, sevgisini çalmıştı. Heno'nun dizleri titreyor, omuzlarına ağır yükler yüklenmiş gibiydi. Çitin dibine çöküverdi.

Kulaklarının dibinde, değirmenler dönüyormuş gibi sesler uğulduyordu. Gözlerinin yaşı dinmiş, bakışları dikleşmiş, yıldız ışıklarının donuk aydınlığında görünen kuyuna bakıyordu.

Beyaz kenarlı kuyu, Henoya cennete giden ışıklı bir yol gibi geliyordu. Onun buz gibi suları içine dolsa, vücudünün sıcaklığını, yüreğinin ağusunu soğutsa, yıkasa ne iyi olurdu...

Uykudaymış gibi ayağa kalktı. Fakat, kalkmasile oturması bir oldu. Gizlendi, bahçe tarafından kuru yaprakların hışırtısı duyuluyordu. Birisi koşarak geliyordu.

Heno sinerek karanlık gölgelere iyice sokuldu. Adımlar, yaprakları hışırdatarak yaklaşmıştı. Çit kapı açıldı. Heno iliklerine kadar ürperdi. Çıkan üvey anası idi. İnce dal gibi vücuduna giydiği urbanın, sırmaları parlıyor, başında saçlarının örgülerindeki altınlar pırldıyordu; gelin gibi süslenmişti.

Birkaç yıl önce babasının gönlünü çalan, şimdi de sevgilisini elinden alıyordu.

Genç kadın çit kapının önünde durarak bir kibrit çaktı. Işık parlıyarak söndü. Gerilerden keskin bir ıslık duyuldu. Meydanın solundan dört nala gelen atlı, kuyunun etrafında bir kere dönerek hızını aldıktan sonra, genç kadının yanına geldi. At üstündeki erkek eğildi, genç kadını belinden kavrayarak doğruldu. Bir ok hıziyle savuşarak, ilerideki bahçeliklerin arasında gözden kayboldu.

Heno, durgun havayı titreterek giden atın kaybolduğu yana bakıyordu. Gözlerinden yaşlar sızmağa başlamıştı, dünyası başına çökmüş gibiydi.

Birden ürperdi. Tam karşıdan, yavaş adımlarla Ahmet geliyordu. Heno gözlerinin yaşını sildi. Yoksa rüya mı görüyordu ?

Hayır gelen Ahmetti. Hem de ne sakin ve rahat yürüyordu.

Kuyunun dibine gelince durdu, çit kapıya bakıyor, bekliyordu.

Heno, titreyerek yerinden doğruldu; delikanlının yanına yürüdü. Karşılıklı durdular, bakıştılar. Sonra delikanlı kollarının çenberini onun beline doladı :

— Heno, yavrum benim... beni mi bekliyordun?...

Heno başını salladı :

— Beklemiyordum. Seni üvey annemle gitti sanıyordum...

Delikanlı onu göğsüne bastırdı :

— Vah gülüm, vah yavrum benim... öyle mi sandın ? Ben nideyim o kokmuş karıyı ! sen varken başkasına bakarsam, dünya gözüme zindan olsun...

— Üvey anam kiminle gitti ?

— Bizim Recep'le çoktan dosttu. En sonunda kaçmayı tasarlamışlar. İşin kötüsü bizim kaçacağımız geceye rastlıyor... O zaman hiç seslenmedim. Seni, bir yıl önce istediğim vakit baban, ilkten veririm demişti, iki gün sonra caymıştı. Duyduğuma göre üvey anan fit sokmuş... o gittikten sonra kim fit sokacak, yarın öbürgün seni babandan isteyeceğim... Onun iznile evimizi açarız...

Heno, delikanlının göğsünde hıçkırarak ağlıyordu.

— Haydi yavrum sen şimdi evine gir... Nerdeyse şafak sökecek, bizi kimseler görmesin !..

Heno, delikanlıdan ayrılarak, çit kapıdan içeri girdi.

Çıplak ayaklarının altında, kuru yapraklar hışırdıyordu. Ağır ağır bahçeyi aştı. Dam [ev] kapısının yanına gelince duraladı. Kapıdan elinde kandille babası görünmüştü :

— Ne var Heno ? bütün köyün itleri bir ağızdan uluyor !..

Heno, o vakıt köpeklerin ulumasının farkına vardı.. yavaş adımla babasına yaklaşarak, kollarını boynuna doladı, kulağına fısıldadı :

— Seni bırakıp kaçan dişi itin ardından uluyorlar baba ! şükret ki baba onun için uluyorlar... Onun için ulumasaydılar, benim ardımdan uluyacaktılar!. Duyuyor musun baba?

İhtiyarın elinden kandil düşmüştü, titrek bir sesle:

— Duyuyorum kızım!.. dedi. Tanrı bana, seni bağışlaşın...

Baba kız içeri girerek kol demirini kapının ardına vurdular, ocak başına geçtiler. Heno, ocağın kütüklerini ateşledi, küçük alevler büyüdü. Odayı kırmızı bir aydınlık ve tatlı bir sıcaklık doldurdu.

— Baba uşuyor musun?

İhtiyar adam gözlerindeki yaşı sildi :

— Kaç yıldır senin sevgini kaybettiğimden uşuyordum. Şimdi ısınmağa başladım.

Baba kız bir daha konuşmadılar; sustular. Bütün köyün köpekleri bir ağızdan haykırıyor, uluyorlardı.

Ben Kimim?

YAZAN: B. MUSSOLINI

Musolini şimdiye kadar takibettiği politikanın saiklerini İtalyan milletine anlatmak üzere 15 gün çalışarak yazdığı bir yazıyı Milânoda küçük bir kitap şeklinde neşretmiştir.

Milyonlarca nüsha olarak basılan bu risaleden, bütün Faşist İtalyanlar, 20 inci asrın incili diye, birer tane satın almışlardır. İtalyan diktatörünün bütün siyasî düşüncelerini izah eden bu yazıyı aslından naklediyoruz :

Ben sosyalisttim. Büyük Harbde siperlerde askerlik ettim. Siperdeki vazifemle sosyalist akidelerim arasında bir tezat bulmadım.

Çünkü benim gibi metin bir muharip için sınıf mücadelesinden alınacak kuvetli dersler vardır. Bundan başka hayat ve ölümle alâkadar emirlere, körükörüne itaat, bir adamı en büyük kumandan olmağa müsait bir hale koyar. Öğrendiklerim, Roma üzerine yaptığım yürüyüşte bana çok yardım etti.

Harbi, bir adamın sinir ve iradesinin manevî talim ve terbiyesi için en büyük hoca tanırım.

Cephede edindiğim bu kuvetli silâhtan evvel, diğer bir silâh daha keşfetmiştim. Bu silâh ta matbu sözün ruhları sürüklemekteki kudretidir. Gazete pek çabuk benim topum ve bayrağım oldu. Benim ruhuma aynalık yaptı.

Vaktile Makyavelin yazdıklarını öğrenmiştim. Babam nalbanttı. Geceleri çekiç ve örsün sesi kesilip te babam, şarabını içmeğe oturduğu zaman, büyük Floransalının yazılarını bize yüksek sesle okurdu.

***

Bu yazılar benim genç dimağım üzerinde derin ve devamlı intibalar bıraktı. Kırk yaşına geldiğim zaman Makyaveli tekrar okudum. Bu kitap o vakit te benim üzerimde fevkalâde tesirler yaptı.

Bundan sonra da Bismarkın kuvet ve kudreti beni teşhir etti. Bu adamın asrın en büyük realist politikacısı olduğuna hükmettim. Napolyon, bana, benim düşüncelerime uygun gelmemişti. Çünkü Napolyonun faaliyeti bir inkılâbı kapatmıştır. Halbuki ben henüz bir inkılâba başlamıştım.

Napolyon Birinci Konsül olarak çok parlamıştır. Fakat imparatorluğu tesis etmekle inhitata uğramıştır. Napolyon taht ve tac hırsile yeni harpler yapmağa mecbur olmuştur.

Buna bakarak diyebilirim ki imparatorsuz emperyalizm olabilir. Emperyalizm için imparatorluk zarurî birşey değildir. Çünkü imparatorluk nekadar süratle yayılırsa kuvvet ve imtizaç hassalarını o derece kaybeder.

Emperyalistin saiki ise büsbütün başka birşeydir.

Meselâ bugün bir dolar emperyalismi görüyoruz. Ruhanî ve artistik muhitlerde bile bununla karşı karşıya geliyoruz. Bu, insanın cevvaliyeti için mükemmel bir misaldir. Emperyalizm daha beşikte, mektebde ve hatta sporda başlar. Bu yapışkan kuveti insandan ancak ölüm ayırabilir.

***

Bu münasebetle bana sorulan şu suali derhatır ediyorum :

«— Bir diktatör daima sevilir mi?»

Cevabım şu olmuştu :

«— Sevilebilir. Lâkin ayni zamanda halk kütleleri kendisinden korkarsa..»

Halk daima kuvetli adamları sever. Bu cihetten avam kadına benzer. Bende askerlik sevkitabiîsi daima yaşamaktadır. Bunu vazife şeklinde görüyorum. Öte tarafını mukadderata bırakıyorum.

Milânoda kumanda mevkiindeydim. Kraldan telgraf almıştım. Makamı iktidara gelmekliğimi istiyordu.

Şaştım mı? Yoksa böyle bir zaferi mi bekliyordum? Evet, bekliyordum!

Romaya gitmek için trene binmiştim. Bu tarihî seyahatte kendi kendimi, haleti ruhiyemi açık olarak öğrenmek istedim. Bu nefis muhakemesi gerek şahsım, gerek başkaları için manalı olmuştur.

Hâlâ hatırlarım. Sual şu yoldaydı:

«— Kendini, işine giden bir artist gibi mi hissediyorsun, yoksa yüksek bir vazifesi olan peygamber gibi mi?»

Hâlâ unutmam; şu hükmü vermiştim:

« — Beni lâyemut yapacak bir işe memur edilmiş bir artistim.

Gideceğim saraydan her ân kulübeme dönmeğe hazırdım. Fakat Milânodan Romaya geldiğim zaman sehhar bir kuvvet zihnimi garip bir arzu ile bağladı.

İkamet ettiğim Torlonia kâşanesinin büyük bahçesinde gezmek istedim.

Gayet güzel bir ata sahip olmak arzusu içimi kapladı. Fakat hakikî hayatın debdebe olmadığını düşündüm.

Hemen hayatımın tarzını değiştirdim. O zamandanberi az yiyorum. Yediğim başlıca şey, meyva ve sebzedir. Az şarap içiyorum. İçtimaî eğlencelerden kaçıyorum. Gece gündüz mesai masamın başından ayrılmıyorum. Kopmaz bir zincir beni bu mesaiye sımsıkı bağlamıştır.

Benim her saatim yüzlerce vazife anlarına ayrılmıştır. Bu halime çalışma vecdi diyebilirsiniz.

Çile çıkaran bir veliye benziyorum. Başka türlü hareket edemem. Sağ kaldıkça bu tarzı mesaiden ayrılmıyacağım. İhtimal bu gizli kuvvetin tesirile halkı sürüklüyorum. Bu kudretimin harikulâde birşey olduğu söyleniyor. Fakat bunun ağır mes'uliyeti de vardır.

Şüphesiz halk önümde mahir bir oltacının oltası, yahut geniş ağı önündeki balık sürüsü gibi hareket ediyor. Usanmadan oynadığım bu oyunda kullandığım iki ip vardır. Biri halkın daima kamçılanan şevki, diğeri de alâkasıdır.

Eğer bu iplerden yalnız birisini kullanacak olsam davayı kaybederim. Karşılıklı teshir aramızda devam etmelidir.

Bu hal sayesinde sükûn içinde milyonlarca kalbe tesir ediyorum.

Bu sayede deniz gibi dalgalanan insan çehreleri bulunduğum balkona çevriliyor. Göğüsler kabarıyor, gözler parlıyor, kayalık sahillere çarpan dalgalar gibi gürlüyor.

Söylediğim sözler onların kulağına gittiği zaman ateş halini alıyor. Bu hal benim için de, halk için de ebedî bir mucizedir.

Geçen otuz küsur senede halkı iyice öğrendim. Kendilerine verdiğim musikide şöyle bir festival ve şenlikli unsur bulunmalıdır: Yüksek Romalı selâmı, hatıraları ve ihtirasları ateşliyen nağmeler. Zaten dağları ancak iman yerinden oynatabilir!

Mistik bir alet ve kuvvet. Halk kütlelerinin düşünmeğe vakti azdır. Asrî adamların herşeye inanmaktaki istidadı inanılmıyacak derecededir.

Halkın avucumun içinde olduğunu hissettiğim zaman, onun, kendisine, hertürlü şekil verilebilen balçıktan başka birşey olmadığını anladım. Balık sürüsünün rehberi olan ve balıklar kralı denilen mahlûk mevkiinde bulunduğumu öğrendim.

Bazı münekkitler beni tenakuzlarla itham ediyorlar. Meselâ Vinston Çurçil, Fransa devasa ordusunu sulhun zamini sayarken, beni bebeklerin eline tüfek vermekle itham ediyor. Evvelki sözünü kabul edemem, İkincisi doğrudur.

Lâkin ben masum çocukları, İtalyanın hayatile oynıyacak yeni piyango oyunu için terbiye etmek ve kuvvetlendirmek istiyorum.

Bugünkü düyna başka dünyaya benzemiyor. Bunun için birçok sebepler var.

* * *

Umumî hayatımın baştanbaşa tefahürle dolu olduğunu söylüyorlar.

Olabilir.

Fakat ben tefahürü nefsin yüksek şuurile tarif ederim.

Bu ise kibir ve gururdan büsbütün farklıdır. Muhteşem ve herşeyi fetheden hakikî tefahürün tereddi eden şekli kibir ve nahvettir.

Bütün hayatımda en ziyade öğündüğüm nedir diye bana sorunuz. Bilâ tereddüt şu cevabı veririm: "Muharebede iyi bir asker olmak."

Çünkü bir adama ruhunun kuvvetini ancak bu öğretir.

Harap olmuş bir köy evinde geçen çocukluk hayatım, benim fahır ve gurur duygularımı tezlil etmişti. Çünkü yemeğim ve tahsilim üçüncü dereceydi. Böyle hayat insanı ihtilâlci yapar. Fakat seciye ve şerait nefsimizi zapt ve kontrol altına alır.

Vatan muhabbeti bir ihtirastır; fedakârlık derecesile ölçülür.

Milânodaki tiyatro locasında geçirdiğim ândanberi yıldızıma imanımı hiçbir zaman kaybetmedim. O zaman bütün ruhumla hareket ve iş taraftarıydım.

Açık ve kayıtsız konuşalım. Ben daima hareket taraftarı olmuşumdur. Daima ileriye yürümeliyim.

İnsan yükseldikçe fırtına içinde yüksek bir dağa çıkan adamın aşağıda gördüğü panoramadan duyduğu zevki duyuyor.

Şahsî dostluklara ehemmiyet vermem. Dayanacak ve manevî müzaheret ve rehberlik yapacak dostum olmadığı zaman daha ziyade kuvvet bulmuşumdur. İnsanları böyle ölçerim. Bir dost yarın düşman olabilir. Bu takdirde kendisile boğuşmalıyım. Dostum olmadığı zaman ne menfaat, ne de düşmanlık beklerim.

* * *

Hergün muhtelif mevki ve rütbede birçok insanları kabul ediyorum. Fakat yalnız (kabul) ediyorum. Yani bunlar tarihî salonun rahat koltuklarına oturarak masamın yanıbaşından, yahut uzaktan beninle konuşuyorlar. Lâkin cümlesi benim ruhumdan uzak bulunuyor. Onlar konuşuyor. Ben cevap veriyorum. Fakat derunî olarak ben kendimi daima yalnız ve tenha hissediyorum. Bazı ecnebi ziyaretçiler beni dünyaya tanıtmak istiyorlar. Fakat kısa bir mülâkatla beni nekadar öğrenebilirler.

Bazıları bana sordular: «Böyle mağrur ve gizli bir tabiatın, ayni zamanda en yüksek emel ve gayesi halkın menfaati olabilir mi?»

Bunlara cevap veririm. Halkın saadeti ve atisinin azameti kendi başına çok yüksek ve dramatik birşeydir. Ben, bütün gayretimi buna hasretmek suretile naçiz ve ehemmiyetsiz hayatımı ateşin bir çember içinde büyüttüm. İşte dinim ve mezhebim budur. Şan ve şerefin parlak yolu budur.

* * *

Ben, kendi şahsî emniyet ve selâmetime pek ehemmiyet vermem. Bunu bütün Roma ve İtalya bilir. Etrafıma binlerce polis alabilirim. Her gece başka bir yerde yatabilirim. Bunları bana tavsiye ediyorlar; fakat böyle ihtiyatî tedbirler ve düşüncelerin bana tesiri yoktur.

Ben dışarıda serbestçe gezerim. Atla, otomobille, motosikletle geziyorum.

Vücudümün emniyetini bir dakika düşünecek olsam, büyük bir hicap duyuyorum. Hakkımda karanlık şeyler söylerler. Cevap vermem. Yalnız şunları söylemek isterim. Ben yarı mabut değilim.

Yalnız ben, aydınlıkta gezmekten korkmıyan, kanaatlerim için mücadele etmekten çekinmiyen cesur bir adamım.

Hata ettimse insan oluşuma bağışlasınlar. İnsan olmak itibarile kuvvetli sevgilerim, nefrertlerim, derin kederlerim ve sevinçlerim vardır.

Ben asabına güvenerek yaşıyan bir adamım. Mukadderatın sevkettiği münzevi bir ruhum vardır. Nihaî huzur ve sükûna yol arayorum.

İftira ve bühtanlara sükûtum karşı gelsin. Lâkin büyük bir günahım var. Burada itiraf edeyim:

«Ben İtalyaya taparım!»

GİZLİ HARB...

Bu Yazıyı: Bütün Yeni Evlenen Kız ve Erkeklere İthaf Ediyoruz!

YAZAN:

MAHMUT YESARİ

— Pembe, ılık bir mayış sabahı idi...

Karşı kıyılar, havai mavi sisten, bürümceklerin arkasında soluk renkleri uçmuş bir tablô gibi görünüyordu.

Köy başı caddesini geçip Kalendere giden koyu dönerlerken, "Şen Işık„ denizin baygın maviliği üzerinde, beyaz bir nokta gibi beliren bir sandalı gösterdi:

— Sizin yalının sandalı değil mi?

Rıhtım boyunun sökük taşlarına elindeki kuru bir dal parçasını vura vura, denizin geniş, durgun bir ırmak gibi sessiz, çırpıntısız akışına dalgın dalgın bakarak yürüyen Nebil Turhan, genç kızın sorusuna cevap vermedi.

Genç kız, tekrar etti:

— Bugünlerde çok dalgınsınız!

Nebil Turhan, oynadığı dal parçasını fırlatıp denize attı ve başını ağır ağır kaldırarak baktı:

— Hayır, "Şen Işık„! dalgın değilim.

"Şen Işık„, kesik kesik güldü:

— Onun için sorduklarıma cevap vermiyorsunuz?

Nebil Turhan, içini çekti:

— Cevap vermedim. Belki de, sizi dinlemediğimi zannediyorsunuz. Hayır! içimden cevap verdim; düşünüyordum.

Şen Işık, başını merakla ona yaklaştırmıştı:

— İçinizden ne cevp verdiniz? ne düşündünüz?

Nebil Turhan, durdu, göz göze geldiler, ve ikisinin de dudakları, yalnız içlerine söyleyen bir gülümseyişle açılmıştı.

Genç kız, bozuk rıhtımın tamiri için konmuş bir taş yığını gösterdi:

— Oturalım mı?

Nebil Turhan, mendilini çıkardı, taşların üzerine serdi:

— Oturunuz.

Şen Işık, arkadaşının açık gümüşî esvaplarına baktı:

— Ya, siz?

— Aldırmayın.

Yanyana oturmuşlardı. Nebil Turhan, ağır bir sesle fısıldayordu:

— Siz, bana, denizin ortasındaki sandalı gösterdiniz. Sizin yalının sandalı, değil mi? diye sordunuz. O, ânda bin bir şey, içimden geçmişti. Sandal-

da, ağabeyim, küçük dayım var. Balığa çıktılar yine... Fakat onların, balıktan bir gün bile, elleri dolu döndüklerini görmedim... Önceleri bunu, beceriksizliklerinden sanıyordum. Fakat yavaş yavaş işin sırrını öğrendim. Ağabeyim de, küçük dayım da, dört senedenberi evli... Az çok anlaşarak, hattâ sevişerek evlendikleri halde, dört sene gibi kısa bir zaman içinde, çok sıkı zannettikleri bağ, gevşeyiverdi. Bu bağın kopmaması için, şimdi ikisi de, tatil günlerini ellerinden geldiği kadar evlerinden uzakta geçiriyorlar. Eğer evde kalsalar, kavga çıkacak, biribirini kıracak, incitecekler... Belki de ayrılacaklar... İşte, denizin ortasında gördüğünüz, şu beyaz nokta, hakikatta, iki ailenin saadetleri üstüne damlamış bir kara benektir.

Genç kız, başını kaldırmış, şaşkın şaşkın bakıyordu:

— Ne diyorsunuz?

— Maalesef doğru söylüyorum. Yalnız ağabeyim, dayım mı? bunlara benzeyen, daha nice aileler var. Aralarındaki şekil farklarını kaldırırsak, bu kaçmaların, gizli avunmaların hepsi biribirinin aynıdır. Peki, neden böyle oluyor? şimdi, bunu düşünelim. Kadınla erkek az çok anlaştıkları, hattâ seviştikleri halde, niçin biraz sonra biribirinden kaçıyor, uzaklaşıyorlar?

— Evet, neden?

— Size, bunu da söyleyeyim: kılıbıklık davası... Bütün aile bağlarını çürüten, parçalayan veyahut gevşeten, onu mukaddes bir bağ olmaktan çıkarıp cıvık, yapışkan bir tutkal haline getiren, hep du dava, bu iddiadır. Bu dava, iğrenç bir hodkâmlığın; süslenmiş, podralanmış, düzgünlenmiş bir maskesinden başka birşey değildir. Evlenmeden evvel, biribirine ayılıp bayılan; kul köle olan kızla erkek, evlenir evlenmez, havayı değiştiriyorlar. İkisi de, hakim, amir mevkiinde olmağı istiyorlar. Hangi taraf ayak direr, ağır basarsa, galibiyet onda kalıyor. Halbuki bu, işin göze görünen tarafı...

Şen Işık, gözlerini hayretle açmıştı:

— Ne tuhaf.. ne güzel söylüyorsunuz?

Nebil Turhan, genç kızı kucaklar gibi baktı:

— İhtimal tuhaf, ihtimal güzel söylüyorum. Fakat çok doğru söylediğimi biliyorum. Size, bunları niçin söylüyorum? siz, genç bir kızsınız. Evleneceksiniz. Günün birinde ben de evlenece-

ğim. Fakat ben, bu iğrenç hodkâmlığın cezasını çekenlerdenim. Babam, annemden, bu dava yüzünden ayrıldı. Babam da, annem de tekrar evlendiler. Hayatım, kâh üvey ana, kâh üvey baba kahrı, sitemi çekmekle geçti. Onlar, bu ikinci evlenmeden mes'ut mu oldular, sanıyorsunuz? Hayır! açık açık itiraf etmediler, lâkin pişman olduklarına eminim. Sizi sıkmıyorum, beni dinliyorsunuz, değil mi?

Şen Işık, Nebil Turhana sokulmuştu:

— Sizi dinliyorum.

— Beni dinlemekle, ilerisi için, hiç de zararlı çıkmazsınız. Bu hodkâmlık davası, insanların karakterlerine, terbiyelerine, tahsillerine, muhitlerine ve bilhassa zekâlarına göre değişiyor; kuvetini ya kaybediyor, yahut çoğaltıyor. İnsanlar, amir veya memur; hakim veya mahkûm olarak doğuyorlar. Tahsil, terbiye, muhit, bunu, pek az değiştirebiliyor. Karı ile koca arasında bu yaradılış cilvesi, ölçülü çıkıverirse, dava kendiliğinden halledilmiş oluyor. Fakat iki taraf ta âmirlik, hakimlik isterse o zaman, iş değişiyor. Artık harbe hazır ol. Önce açıktan başlayan harb, karşı tarafın kuvetine göre cephe alıyor. Bu harbte, düşmanın mağlup olduğu görülmemiştir. Ya bütün kuvetlerini toplayıp az zarara göz yumarak kaçıyor, yahut gizli harbe girişiyor.

Genç kız, elini göğsüne bastırmış gülüyordu:

— Neler söylüyorsunuz?

— Az zarara göz yumup firar edenler, babam, annem gibilerdir. Gizli harbi kabul edenler de işte...

Nebil Turhan, kolunu gerdi, denizin ortasında beyaz bir nokta gibi görünen sandalı gösterdi:

— İşte gizli harb edenler... Karıları, bunların ikisini de tam hükümleri, buyrukları altına aldıklarını sanıyorlar, halbuki ikisi de bildiklerinden şaşmıyorlar.

Şen Işık, sordu:

— Bu gizli harb nekadar devam edebilir?

Nebil Turhan omuzlarını kaldırmıştı:

— Zekâ ve sinir mes'elesi... Dünyada kılıbık denilen şey yoktur. Aldanan ve aldatan karı kocalar vardır.

— Şen Işık, Nebil Turhana daha sokulmuştu:

— Bu güzel, tatlı mayıs sabahında, neye bunları düşünüyorsunuz? neye bana söylüyorsunuz?

Nebil Turhan, cevap vermedi; genç kız, tekrar sordu:

— Siz, evlenecek olursanız, firar mı edersiniz, yoksa gizli harb mi?

Nebil Turhan, genç kıza baktı:

— Evleneceğim kıza bağlı!

Şen Işık, gözlerini indirmişti:

— Meselâ, benimle evlenseniz?

***

Nebil Turhanla Şen Işık, evlenmişler...

Pembe, ılık bir mayıs sabahı idi.

Karşı kıyılar, havaî mavi sisten, bürümceklerin arkasında soluk, renkleri uçmuş bir tablô gibi görünüyordu.

Şen Işık, gerine gerine uyandı, gözlerile kocasını aradı. Nebil Turhan, odada yoktu.

Zile bastı, gelen hizmetçiye sordu. Hizmetçi kız, alık alık bakıyordu:

— Sandalı hazırlıyor... Denize çıkacak galiba!

Şen Işık, yataktan fırladı; pencereye koştu. Kocası, denize çıkmış mı idi?

Denizin baygın maviliği üzerinde beyaz bir nokta gibi beliren bir sandal gördü.

Bu sandal, Nebil Turhanın ağabeysile dayısının, tatil günlerinde balığa çıktıkları sandaldı.

Genç kadın, bir rüyadan uyanmış gibi etrafına bakındı; ve karyolanın ayak ucunda asılı duran kocasının rob döşambrını aldı, kollarını sofada geçirdi, koşa koşa aşağı indi:

— Nebil... Nebil...

Nebil Turhan, kapının önünde idi:

— Ne var?

Şen Işık, kocasının boynanına atıldı:

— Hayır! hayır! gizli harb istemiyorum... İkimiz de silâhları bırakalım!

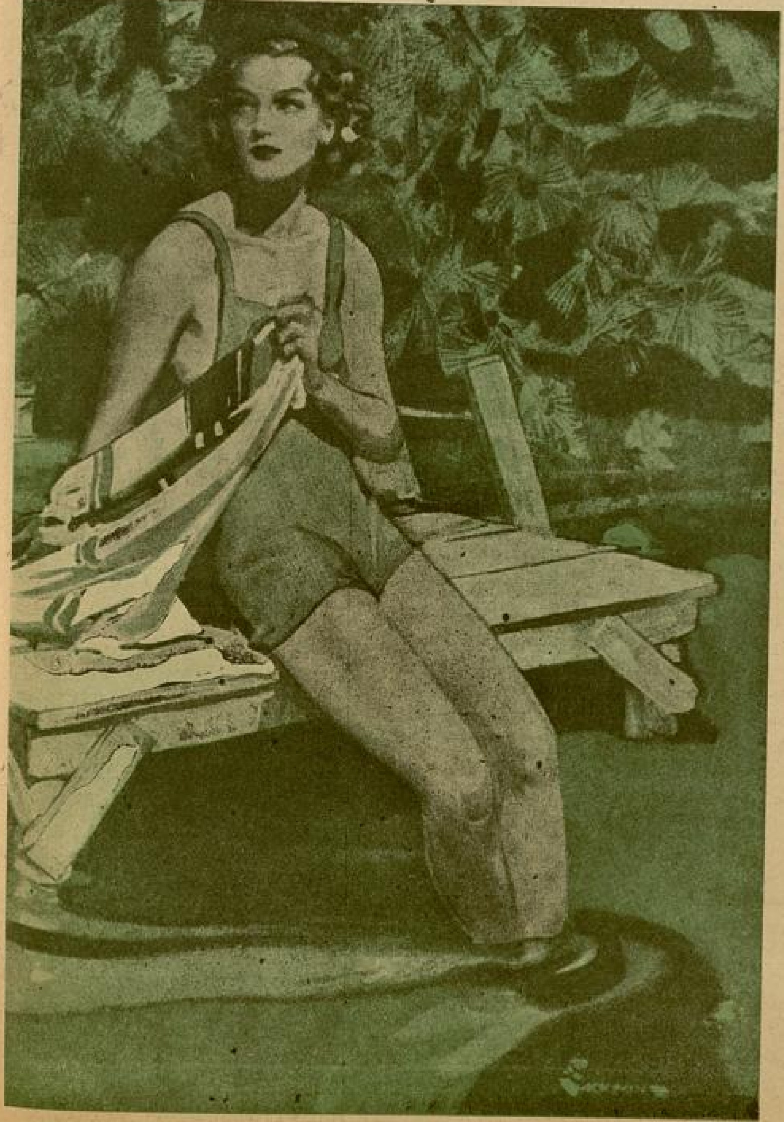

EDWIGE FEUILLÈRE, *yeniden sesli olarak çevrilen,*
LUKRES BORJIYA *Filminde*

Bir Küçük Dehâ

Çocuk Artist Mickey Rooney, Büyük Bir Filmin Baş Rolünü Aldı.

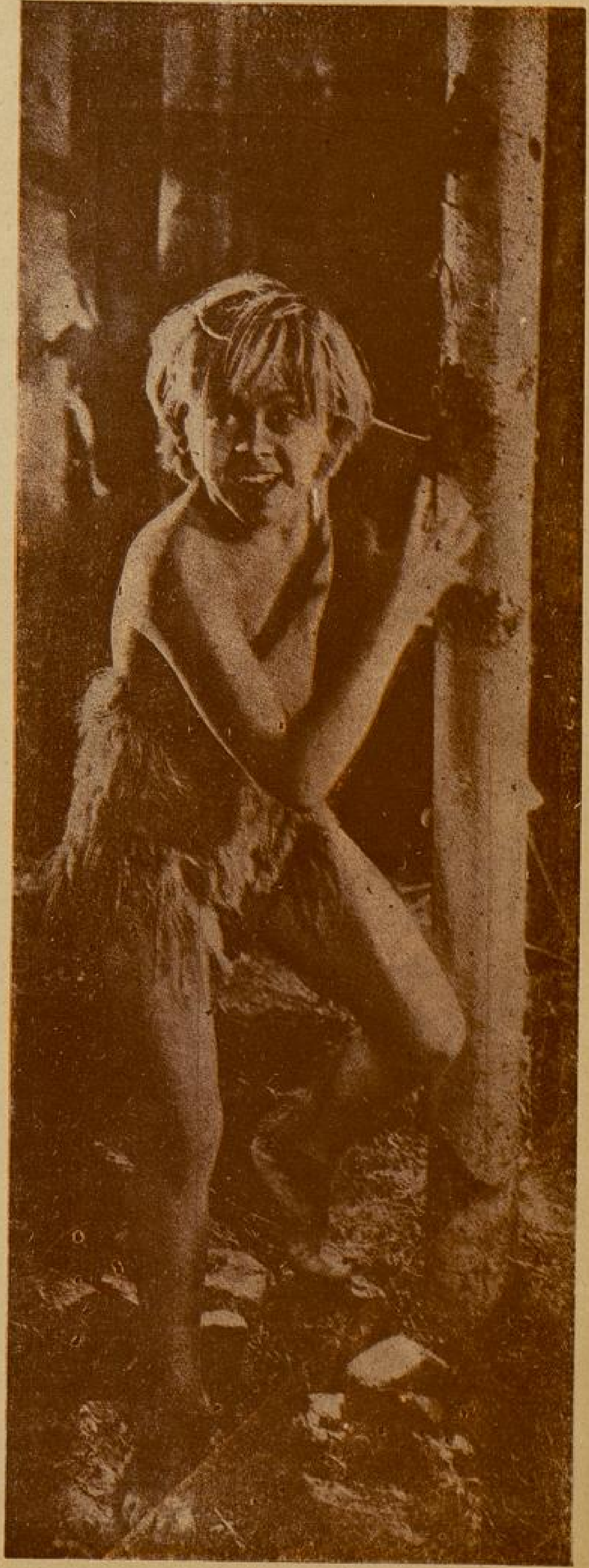

Şekisperin "Bir Yaz Gecesi Rüyası„ isimli eserinin filmi çevriliyor... En arka plânda sık bir ormanlık var... Ön plânda dalların ve yaprakların arasında dolaşan, gidip gelen, sıçrayan bir vahşî çocuk... Film makinesinin başında kır saçlı bir adam, gözlerini çocuktan ayırmıyor... Makine durunca kendi kendine veya yanındakilere gülümsüyor:

"— Bu çocuk Puck rolünü oynamıyor, Puck'un kendisi....„

Puck: "Bir Yaz Gecesi Rüyası„ nın kahramanı olan vahşî çocuktur, bu rolü üzerine almış olan da Mickey Rooney dir. Makinenin başındaki adam da meşhur Alman rejisörü Max Reinhardt dir... Mickey Rooney, çocuk artistlerin içinde dehâ denecek kabiliyette bir artisttir. İsminin yarısını, sinema perdesini şuh ve şakrak hareketlerile titreten Mickey Mouse den alan bu çocuk, Max Reinhardt'ın tabirile: "Dört asır evveline inmiş, Shakespeare'in kahramanının ruhunu tamamen yaşatmıştır.„

***

Küçük artist bu filimdeki muvaffakıyetinin sırrını kendi ağzile şöyle anlatıyor:

« Bu, büyük bir sanatkârın: Şekisperin eseri imiş diye hiç düşünmüyorum. Şekisperin eseri ise bana ne! Ben, bana verilen rolü yapmağa bakarım. «Başaramazsam?... » diye hiç düşünmem! Başaramazsam.. başaramam... ya başarırsam?... işte, onun için, hiç tereddütsüz oynarım.

„ Bay Reinhardt bana: " şöyle yapacaksın, böyle yapacaksın! „ diye hiç tenbih etmez... O benim, rolümü başaracağımı bilir. Beni serbest bırakır. Günde dokuz saat çalışıyoruz. Bu dokuz saatin içinde ancak bir çeyrek, yarım saat yemeğe gider, üst tarafı hep çalışma... Arada sırada bay Reinhardt bana bakar. Gözlerinde baba sevgisi gibi bir şey görürüm. "Yoruldun mu?" diye sorar. Ben „yorulmadım! „ derim. En nihayet akşam üstü yine sorar: „yoruldun mu?". Bu sefer „yorulmadım" diyemem, çünkü sahiden yorulmuşumdur. O zaman ayrılırız, ben evime gelir, dinlenirim...

***

Mickey Rooney beş yaşından beri film artistidir. Küçüğün zekâsı ve şeytanlığı New-York da kimsenin gözünden kaçmıyordu. Birgün James Walker onu Kaliforniyaya götürdü. Orada bir filmde küçük bir rol alacak, siyah saçlı kara gözlü bir çocuğa ihtiyaç vardı. Mickey'in gözleri siyahtı ama, saçları koyu kumraldı. Bunun çaresini buldular: saçlarını kuzgunî siyaha boyadılar, ve Mickey film çevirmeğe başladı.

Çocuğun bu ilk rolü ve ilk muvaffakıyeti idi. Bunun üzerine, sinema kumpanyası hemen onunla beş senelik bir mukavele imzaladı. Küçük artist, mesleğini çok seviyor, yorulmak bilmeden çalışıyordu. Sinemadan dışta kalan zamanlarını da sporla: futbolla, tenisle, yüzmekle geçiriyordu.

Bugün on bir yaşında bulunan Mickey Rooney, büyük bir filmde rol alacak kadar değerli bir artist olmuştur.

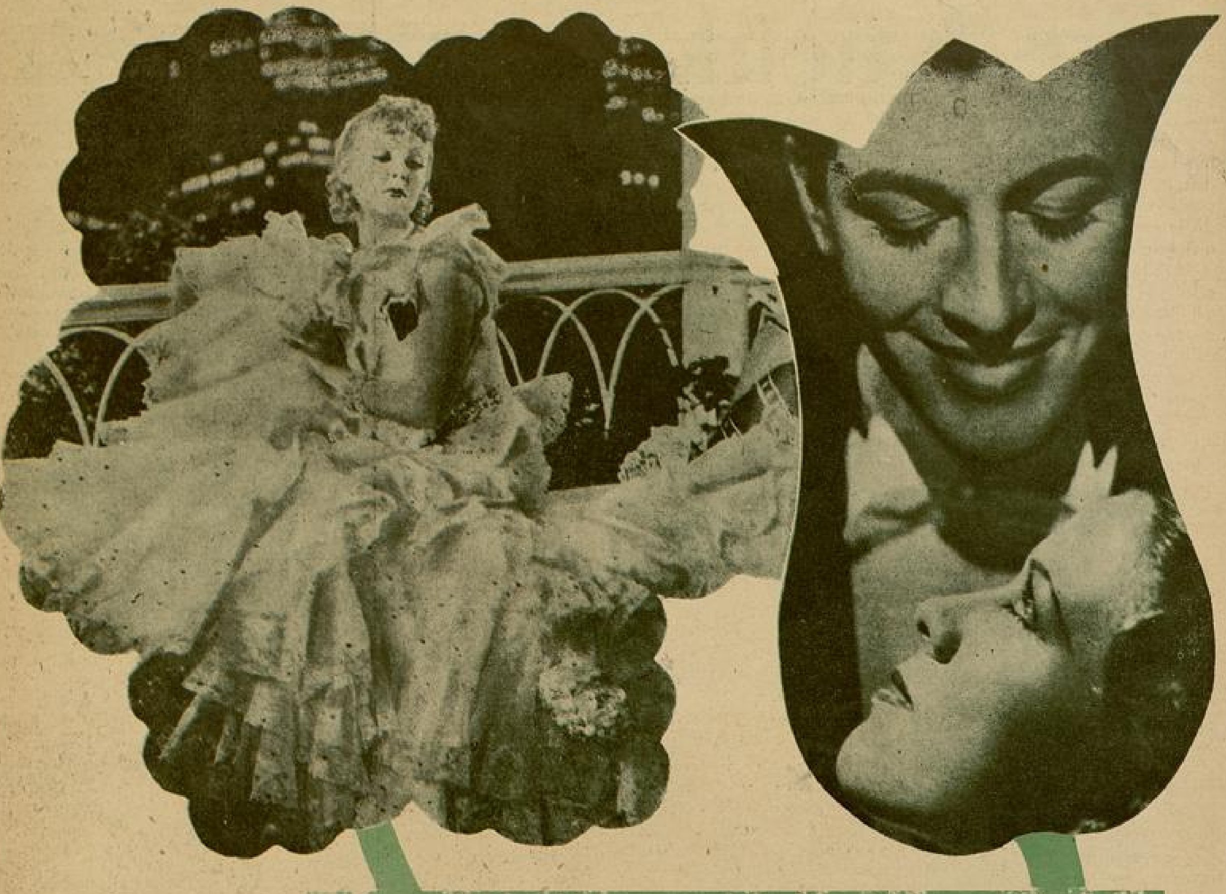

TIPKI ATEŞBÖCEKLERİ GİBİ

Bir yaz akşamı... Gönüllülere sükûnet ve neşe veren upuzun boşluklar... Ve bu boşlukların ortasında, erenlerin türbesine benzeyen yeşil ağaçların, biribirlerini kucaklayan öyle ahenkli bir görünüşü var ki!.. Sanki sonsuz, sınırsız sahra içinde bir vaha!.. Ufukta sönen, kaybolan güneşin muhtezir son ışıkları; zümrüt gibi yeşil yapraklara, renk renk çiçeklere eriştikçe, görünüş birkat daha güzelleştiriyor!..

***

Siyret taraçada şezlongun üzerine

YAZAN:

NİMET NİNO

yarı uzanmış.. mavi pijamasının yarı çıplak bıraktığı yuvarlak omuzlarına dökülen altın sarısı saçlarını, ihtiras ve iştiyakla seyreden genci baygın baygın dinliyordu. Delikanlı, bir yandan ılık gecenin.. bir yandan yanındaki enfes kadının kalbinde tutuşturduğu ilâhî bir ateşle yerinden kalktı.. Siyrete yaklaştı, yaklaştı..

— Bu akşam nekadar güzelsin bilir misin?.. Sende, aşk ve sevda tarihinin sonsuz esrarlarını saklayan bir ihtişam var... Ben bu esrarı bulabilmek için günlerden, aylardanberi bu kitabın yapraklarını araştırıyorum... Hiç, hiç birşey bulamıyor, bu esrar perdesini bir türlü kaldıramıyorum. Yine sen önümde; kapalı.. eski Yunan heykelleri gibi samit kalıyorsun.

Bunları söylerken Cemal Sahirin sesi titreyordu... Siyrete daha çok sokulmak istedi.... Fakat, güzel kadın minimini parmağile, onun kalktığı iskemleyi göstererek :

— Sahir! Çocukluğumuzdan başlayan ve bugüne kadar devam eden arkadaşlık, ve anlaşma bir arızasız geçmiştir... O zamandanberi sen, pek şefkatli bir ağabey.. hattâ bir mürebbi gibi benim üzerime titrerdin. Fazilet, samimiyet ve kardeşlik zincirlerile örülmüş bir rabıtaya ilişme!... Sevişmemiz maksatsız, ve tamamile mukaddestir. Bu zinciri koparmayalım, bu fazileti alçatmayalım!... Ruhlarımız, kalplerimiz daima birbirinin olsunlar; fakat vücutlarımız...

Cemal Sahirin elleri yanına düşmüştü.. Geriledi:

— Bunlar doğru, çok doğru Siyret!. Belki ben de senin fikrindeydim; fakat unutma ki kadınlığın ilâhî cazibesi her çağda erkeğin iradesine.. aklü selimine tahakküm etmiştir.. Siyret! Sen, manen olduğu kadar maddeten de benim idealimsin.

Etten, kandan, ve ihtirastan yapılmış olan Adem oğluyla Havva kızlarına, melek olmak mukadder bulunsaydı, cennetten yeryüzüne nefyolunmazlardı. Siyret, biz birer melek değiliz!...

— Sahir... Bütün hayatımız beraber geçtiği için, biribirimizi çok iyi tanırız. Biribirimize gizli kalmış hiçbir nokta-

mız yoktur sanırım.. Ben, herşeylerini bu kadar iyi tanıyanların birleşmelerinde bir zevk düşünemiyorum. Ben, hayatı, bilhassa aşk hayatını biraz da macera.. esrar ve savaşmalar diye tasavvur ediyorum.. Öyle istiyorum ki birleşeceğim insanla aramızda bilinmedik birçok cihetler, keşfedilecek pek çok esrar olsun ki... bunları çözmeğe didişirken tatlı heyecanlar, maceralar, mücadeleler yaşayabileyim!..

Delikanlı, derin bir uykudan uyanır gibi silkindi.. Siyret için bugüne kadar düşündükleri bu dakika zirüzeber olmuştu. Bu müstesna güzellik.. bu dilber kadın da, bütün benzerleri gibi, en nihayet bir kadındı... Aşk, heyecan, ihtiras ve macera arayan bir kadın... Tabiat kanunlarını bozmak, değiştirmek için kendisini pek zaif ve âciz gördü. Vaziyetin nezaketini anlayınca derhal manevrasını değiştirdi. En hissî bir aşk sahnesinde rolünü yapan bir jönprömiye bilgisile işe girişti :

— Siyret! Sen metamsikos (basü badelmevt) denilen ve eski Mısırlıların inanmış oldukları itikadı hiç duydun mu?.. Bilmiyorsan beni dinle: Herhalde bana öyle geliyor ki: bizim ruhlarımız pek eski çağlarda.. bundan yirmi asır önce Nil kıyılarında beraber yaşamış ve hattâ beraber ölmüşlerdir... İşte bundan 2000 yıl önce beraber ölen o ruhlar, bugün bizim kalplerimizde, bizim vücutlarımızda tekrar hayata avdet etmişlerdir.. Bana öyle geliyor ki: Sen Kleopatra idin, ben de, sana lâyık olabilmek için ayaklarına kapanan Sezardım!.. Unutma ki Sezar Roma senatosuna karşı Kleopatra yüzünden isyan etti; ve Kleopatradan vazgeçmektense nefsini fedaya razı oldu... Ben de öyle yapacağım!...

Sezar, nasıl alâyiş ve debdebe ile bir imparator gibi girdiği Kleopatranın sarayından; aşkın, ihtirasın bir kölesi olarak çıktıysa... Mısrın o şehriyarını, ne büyük bir saltanatla Romaya getirtip, onsuz yaşayamıyacağını en içli sözlerle nasıl kendisine yanmışsa... ben de senin hayatına öylece girmek, didişmek ve seni mes'ut yaşatmak istiyorum. Ben bir Sezar olayım da, sen istersen bir Kleopatra ka!!...

Delikanlının sesinde, aşkın en ilâhî nağmelerini terennüm eden bir ulviyet vardı...

Siyret, bu ahengi bozmaktan korkuyormuş gibi sessiz ve hareketsiz hülyaya daldı... Bu sözler, onun senelerdenberi beklediği, tabayyül ettiği ideal aşk kahramanının.. sevmeği bilen erkeğin ona terennüm edeceği aşk ve ihtiras neşideleri idi...

Bu ânda bahçeden taraçaya doğru biribirini takip eden iki ateşböceği, deniz fenerleri gibi yana söne geldiler. Biri Siyretin, öteki Sahirin etrafında yandılar ve söndüler... Bir türlü yanlarından gitmek istemeyen bu ateşböcekleri, onlara neler söylemek istiyorlardı?... Acaba, bunlar da yirmi asır önce yaşadıklarını; Kleopatra ile Sezarın o sermest muaşaka gecelerine, o coşkun ihtiras günlerine şahit olduklarını hatırlatmak mı istiyorlardı?..

Siyret, birdenbire bu cici hayvancıkları yakalamak için yerinden fırladı.. Bütün zihnini, alacağı cevaba saplamış olan Cemal Sahir önce şaşaladı; sonra işin farkına vardı, ve o da böceklerin arkasından saldırdı. Muzib böcekler, bu beklemedikleri hücumdan korkmuşlar gibi; selâmeti bahçede bulmak ümidile kaçıştılar; yaprakların arasına saklandılar!.. Fakat, karanlıkta biribirlerine sokulduklarını, yanan sönen ışıkları ne güzel gösteriyordu!..

Siyret, onun arkasından da Sahir alabildiğine koşuyorlardı. Birden Siyretin ayağı bir tümseğe takıldı, yere yuvarlandı.. Sahir onu kaldırmak için hemen diz çöktü, güzel kızı belinden kavradı...

Bu narin vücuttan yayılan bayıltıcı, çıldırtıcı koku, zaten heyecanda olan bu genci büsbütün çıldırttı... Aşkının bütün hararetile güzel kadına iyice sarıldı... dudaklar biribirine kavuştular!..

Tıpkı ateşböcekleri gibi onlar da, yaprakların arasına saklandılar karanlıkta biribirlerine sokuldular!...

DİKENLİ ÇİT

YERLİ ROMAN : YAZAN: CAHİD UÇUK

Birkaç dakika sonra gülerek portakalları topladılar, ve bahçenin çit kapısından, loşlaşan yola çıktılar.

Susarak yürüyorlardı. Fakat içten içe, yürekten yüreğe konuşuyorlardı. İlerledikçe yollar kararıyor, bahçelikler kararıyordu.. Uzun uzun yürüdüler... Şehre yaklaştıkları vakit Aylâ :

— İhsan!.. dedi. Bizi beraber görmesinler.. Dedikodu babamın kulağına gider. O zaman alacağım tedbirlerin önüne geçerler...

— Şimdi ayrılırız Aylâ! Fakat alacağın tedbirleri bana söylesene...

Aylâ sırlı bir gülüşle;

— Orasına karışma İhsan..

Dedi. Sonra ilâve etti!..

— Merak tatlı bir duygudur. Seni ondan uzaklaştırmak istemem..

Delikanlı seslenmedi.. Dar yol bir genişliğe kavuşmuştu. Beton bendi içinde köpüklü, köpüklü akan coşkun sular, biraz ilerideki değirmene girdikten sonra denize dökülüyordu. Yükseklerden düşen çılgın suların, aşağılardan gelen uğultusu kulakları dolduruyordu. Havadan, su zerrelerinin dağılarak yaptığı bir serinlik dolu.. Karşı dağların üstünde incecik bir ay var.. Kızıl renkli.. Ağır ağır karanlıkların içine batıyor...

— İhsan! ne güzel ve garipseme dolu bir akşam...

Değirmen bendinin kenarına oturmuşlar, el ele.. ortalığı saran akşamı seyrediyorlardı. Deniz, nereden geldiği belli olmıyan belirsiz ışıklarla pırıltılı...

— Bu yerden ayrılmak, senden ayrılmak kadar zor geliyor bana...

İhsan söylüyordu. Kalın ve sıcak sesinde gizli bir titreyiş vardı.

— Buradan ayrılacaksın İhsan... Fakat benden ayrılmıyacaksın... Belki bir zaman için... Sonra hayatımızın sonuna kadar beraber olacağız.

Delikanlı, yürekden gelen sıcak sözlerin yüreğine doluşundaki zevki, Aylânın karanlıklar içinde pırıl pırıl yanan zümrüt gözlerine bakmakla artırıyordu.

— Daldık İhsan... Kalkalım...

Yolun bir yanı bahçelikler, öbür yanı kayalıklar ve denizdi. Biraz yürüdükten sonra, elektrik lâmbaları yanmış geniş bir şoseye çıktılar...

— İhsan!.. burada ayrılalım.. bizi beraber görmesinler..

Ses acı doluydu.

— Allaha ısmarladık İhsan..

Delikanlı bir söz söylemeden Aylânın ellerini avuçlarına aldı... Gözlerinin içine baktı. Sonra eğilerek avuçlarındaki elleri öptü :

— Güle güle Aylâ...

Köşede duruyordu. Arkasında büyük bir çitlenbik ağacı vardı. Aylânın elleri avuçlarından ayrılınca, yüreğinde keskin bir sızının dolaştığını duydu. Ağaca yaslandı. Geniş caddenin ortasında genç kızın gitgide küçülen vücudundan gözlerini ayırmıyordu. En uçtaki köşeyi dönerken «Aylâ» durarak arkasına baktı.. Kolunu kaldırarak selâm verdi. Sonra kayboldu.. İhsan, kıpırdamadan köşeye bakıyordu. Sanki «Aylâ» geri dönecek, koşarak yanına gelecekti. Kupkuru gözpınarlarında serinlemek isteyen bir yanış vardı. Karmakarışık duygular başının içindeki gecede, yarasalar gibi uçuşuyor, çarpışıyorlardı. «Aylâ»yı kendinden ayıran sebepleri yıkmak için yumrukları demirleşmiş, vuracak parçalayack, bir karşı koyan bekliyor gibiydi...

Boş yollara uzun uzun baktı. Sonra ağır adımlarla evinin yolunu tuttu...

— 5 —

— «Aylâ» elindeki kitabını bıraktı. Bir saattenberi okuduğunu anlamadan sayfaları çeviriyordu. Hava kararmağa başlamış, satırları göremez olmuştu.. Başını kaldırarak güneşin gittiği yerlerdeki son renklere daldı.. İki gün önce yine bu saatte, beraber oynadığı, beraber büyüdüğü arkadaşlarından ayrılmıştı.. İstasyonun loş binasının önünden, pırıl pırıl lâmbalarile bir kuyruklu yıldız gibi karanlıklara akarak kaybolan trenle beraber, bütün neşesi gitmişti sanki... İki gündenberi hiçbir şeyle avunamıyor, gözleri dört yanını görmüyordu. İçinde sonsuz boşluklar açılıyor, evinde olduğu halde kendini yabancı ve uzak bir yerde yalnız kalmış gibi hissediyordu. Gözlerinin daldığı dağların üstü, yavaş yavaş kararıyor, gökte tek tek yıldızlar pırıldıyordu.

Kolunu uzatarak elektrik düğmesini çevirdi. Odanın her köşesi keskin beyaz bir aydınlıkla yıkanıverdi.

«Aylâ», uzandığı yatağının üstünden doğrularak karşısındaki aynaya baktı. Kendini aynanın içinde görünce şaşırmış gibi durdu. Öyle unutmuştu ki kendini; yumuşak örgülerin dolandığı başını; nemli, yalnızlık dolu bakışlı gözlerini, gülmeyen dudaklarını, yabancı bir insan gibi seyretti.. Aynadaki «Aylâ» nın gözlerinden yaşlar damlıyordu. Korkan, küçük bir çocuğun ağlayışı gibi ağlıyordu..

Gözlerini aynadan ayırarak, duvarlardaki resimlere çevirdi.

Küçücek bir bebek elinde oyuncağını sıkı sıkı tutuyor... Saçları yolunmuş, kolu kopuk bir bebeği, yaşlı gözlerle seyreden küçük bukleli saçlı bir kız.. Omuzlarından sırma örgüleri sarkan mektep önlüklü beyaz yakalı bir genç kız.. Büyük gümüş bir çerçeve içinde, örgüleri başında sarılı süzgün gözlerinde yumuşak sonsuzluklar dolu bir baş..

Birçok resimler geniş odanın duvarlarına, uygun bir özenişle sıralanmışlar.. Sağda kalabalık bir grup resmi var.. Papatya tarlaları içinde kurulmuş bir kır sofrasının kenarına sıralanan bir sürü genç.. Resim, kimse farkına varmadan çekilmiş.. Herkes kendi âleminde.. Aylânın yanında oturan İhsan, sonsuz bir beğeniş dolu bakışlarını, onun başına bırakmış..

«Aylâ»; bu güzel enstantanenin kaptığı sıcak bakışları seyrederken, birdenbire titredi.. Gözlerinin önünden herşey silinmişti.. Nişanlısının koca man başı sallana sallana göründü. Sarı dişlerini gösteren iğrenç bir gülüşle sırıtıyordu..

«Aylâ» ellerile yüzünü

örttü. Göz kapaklarına yapışmıştı sanki.. Koca kafasını sallayarak sırıtıyor, ayrılmıyordu. Gözleri yaş doldu. Sızan yaşların sıcaklığında nişanlının hayali eriyerek kayboldu.

Genç kız küçük iskemleye oturmuş, elleri gözlerinde, yaşları durmadan avuçlarını ıslatıyordu.. içinde tesellisizlik acısı, her dakika biraz daha genişliyor, büyüyordu.. Tutunacak bir dal arayan duygularının ellerine, küçük bir dal geçti birdenbire.. Başını avuçlarının içinden kaldırdı. Aynadaki kızarmış gözlü, altın örgülü küçük kızın yüzü, tatlı bir gülümseyişle aydınlanmıştı.. Dudakları yavaşça aralandı :

— «Aylâ» ! dedi. İhsana mektup yaz..

Bunu aynadaki kız söyliyormuş gibi «Aylâ» durdu. Düşündü bir dakika.. sonra ona :

— Sahil.. dedi. Mektebe gider gitmez eline geçer..

Soldaki pencerenin önüne yürüdü. Küçük bir masa vardı. Üstü kâğıtlar, kalemler, mürekkeplerle dolu.. Mavi yazı lâmbasının düğmesine dokundu. İskemleyi çekerek oturdu.. Saman sarısı rengindeki bloktan bir kâğıt kopardı.. Kalemin ucunu ışığa tutarak baktı, sonra yazmağa başladı:

"İhsan!

Mektubumu alınca şaşacaksın belki.. Eğer, gönlümdeki boşlukların korkunçluğunu bilsen şaşmazdın.. Siz gideli iki gün oldu. Bu iki küçüçek gün, boş ve yalnız geçen iki uzun yıl gibi geldi bana.. Gidiş gününü hiç unutamıyacağım. Gece hiç uyuyamamıştık. Annemin, babamın ve sevgili (!) nişanlımın istememelerine rağmen, ayrılış topluluğuna gelişim hepinizi nasıl sevindirmişti. O gece hayatımda ilk defa sarhoş oldum. Bundaki acemiliğime, benden bilgiçler kahkahalarla güldü. Ben de gülüyordum. Bana büsbütün korkusuzluk veren, tatlı baş dönmesini ne çok sevdim. Seninle bahçeye kaçışımızı, orada gönüllerimizin ateşile yanan dudaklarımızın serinlemesindeki saadeti hiç unutamıyacağım İhsan.. O gece, gün ağarırken tükendi. Fakat, yüreğimdeki gün hiç ağarmıyacak ve tükenmiyecek..

Ertesi gün de, gecenin aydınlık bir sonu gibi, sonuna ererken sizler, bütün sevgili arkadaşlar, gözlerimin önünden akıp gittiniz.. Arkanızdan yaşlı gözlerle baktım. Tren kayboldu.. İstasyonun donuk ışıklarında pırıldayan raylar, seninle aramıza bağlanan kopmaz birer bağ gibi geldiler bana.. Tren, karanlıklar içinde ışıklı bir su gibi akarak uzaklaştıkça seni daha yakın, daha içimde duyuyordum..

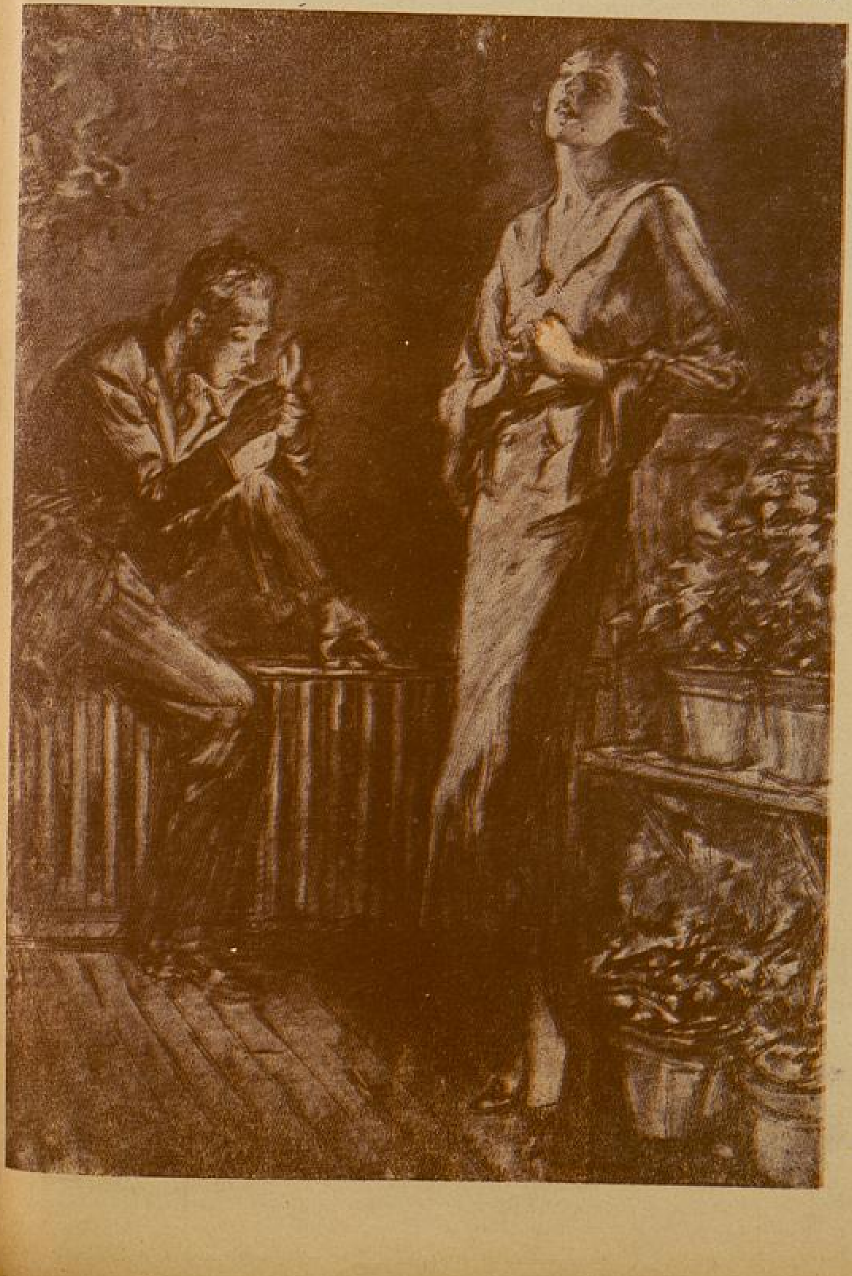

Bu gün çıldıracaktım.. Sabah jimnastiği yapıyordum. Bilirsin ya; alt kat sofanın tavanına sağlam demir halkalarla asılı iplerin ucunda seninle ne kadadar çalışmıştık.. Sen, kollarımın kuvetlenmesi için birçok şekiller göstermiştin bana?.. Bu jimnastik demirinden bahsederken, çocukluğumuz sel halinde başıma doldu..

Sıkılmazsın değil mi İhsan.. Sana bu hatıralarımızdan anlatırsam.. Benim kocaman bir çenberim vardı. Onu kıskanarak, sen de bir tane aldırmıştın.. Bir gün, deniz kıyısındaki yolda çenberlerimizi çevirerek koşuyorduk.. nasıl oldu bilmem, çenberimin güzel gidişi birdenbire bozuldu.. İki kere sallandıktan sonra denize doğru yuvarlandı, aşağılara gitti.. O günkü halin, hâlâ bugün olmuş gibi gözlerimde.. Ağlamağa başlamıştım, gözlerimdeki yaşı görünce kayalıklara lâstik top gibi fırladın.. Tehlikeli yerlerdi. Düşsen parçalanırdın.. Arkandan bağırmama rağmen, tunç'aşmış yanık renkli bacaklarının, bir keçi yavrusu çevikligile zıplayarak aşağılara indiğini, on dakika sonra kolunda çenberle döndüğünü görüyor gibiyim.. O zaman ben sekiz, sen on bir yaşında idin.. Beraber denize götürüyorlardı bizi.. Sen benden daha iyi yüzüyordun. Aramızdaki üç yaşı birden atlayarak senin yaşına gelmek, senin kadar kuvetli olmak için ne hayaller kurar, ne olmayacak düşüncelerin tatlılığına kendimi kaptırırdım..

Bütün arkadaş ve akraba çocukları içinde en çok seni severdim. Beni her yerde koruyuşun içime öyle tatlı bir his doldururdu ki; ona o zamanlar isim veremezdim.. Mavi kısacık keten pantolonunun açık bıraktığı kuvetli bacakların, ne hızlı koşardı. Senden geri kalmamak için, göğsümün sıkıştığını duyduğum halde, aldırmaz koşardım..

(Arkası 32 inci sayfada)

YEŞİL AY... Kurumu Nedir? Ne İş Yapar?

Yeşil Ay Kurumu G. S.
Doktor Fahreddin Kerim

YAZAN:
ENVER NACİ

Yeşil Ay Kurumu Üyelerinin Bir Toplantısı

Onbeş senedenberi bu ülkede gürültüsüz, patırdısız çalışdığı halde çok kere „ismi var, kendi yok!" şeklinde istihzalarla karşılaşan; mizahcılara ve karikatöristlere mevzu olan «Yeşil Ay» acaba bir fantazi ve taklit fikrile kurulmuş bir cemiyet midir? Bu merakıma ikna edici ve hakikî cevaplar alabilmek arzusile, doğuşundan bugüne kadar cemiyetin önünde ve başında yürüyen, „Yeşil Ay„ genel sekreteri ve „İçki Düşmanı Gençler„ in başkanı olan profesör Fahreddin Kerime sordum:

— «Lâfla içki düşmanlığı olmaz" diyorlar. Ne dersiniz?

— Lâfla herşey olur. Hayatta sözün kıymeti pek büyüktür. Eğer telkinin değeri olmasaydı, bizzat bu sözü söyleyen mecmuaların intişarına ne ihtiyaç vardı? Telkin kudreti, ikna gücü bir ülkünün yürümesinde en büyük silâhtır. Hiçbir içtimaî ve siyasî meslek ve mezhep tahayyül edemeyiz ki sözün, telkinin kuvetinden kendini müstağni görsün.

Biz gücümüz yettiği kadar bu yolda çalıştık, ve memleketimizde aldığımız neticelerden memnunuz. Bir ayyaşı kurtarmaktan ziyade, içki iptilâsının genç nesil arasında artmamasını kendimize prensip ittihaz ettik.

— Çok zaman mizahcılar, karikatörcüler, hattâ bazen ciddî zannettiğimiz kimseler de cemiyete sataşmaktan kendilerini ala...

Doktor, bir istihza gülüşile sözümü kesdi ve anlatmağa başladı:

— Taş meyveli ağaca atılır. Biz ,on parasız bu işi gaye edinmiş insanlarız. Bunu, kendimize bir şöhret vesilesi telâkki etmiyoruz. Zaten bu işin başında bulunanlar, kendi mesleklerinde erişebileceklerine erişmiş olanlardır. Herkesin kendi isinden başka bir de vatan borcu vardır. Mademki içkinin fenalığını en yakından gören insanlarız, bu yolda çalışmazsak vicdan azabı duyarız.

Doktor, kısa bir sükûttan sonra uzun bir kahkaha attı:

— Muvakkat da olsa, dedi, beri tarafta bir keyif işi var!... Biz ise kupkuruyuz! kuruya çatmak daha kolaydır. Yaşa çatarlarsa ıslanırlar!. Bizse çok umurlanmayız. Sinirlerimize daha hakimiz. Galiba onlar da bunu bildikleri için ikide bir bize çatarlar!..

— Azalarınızın içki kullandığı şayiasına ne dersiniz?

— Biz, zorla kimseyi aza yapmayız. Sadece hakikati söyler, perdeyi kaldırırız; hakikati görebilen görür ve kendiliğinden gelir aza olur. Bundan sonra eğer yine içerse kendi seciyesini meydana çıkarmış olur. Bu suretle mihenk taşı rolünde bulduğumuz için de, cemiyetteki seciyesiz insanları meydana çıkarmış oluyoruz.

Profesörün tok ve gür sesi, düzgün sözleri bana kuvvetli bir hatip karşısında bulunduğum hissini veriyordu;

— Ülkü yolunuzda, dedim, önünüze çıkan en büyük güçlük nedir?

— Ülkü savaşı demek zaten güçlük demektir. Bizim karşımıza çıkan hatırı sayılır güçlük denecek şeyler; insandaki keyfe karşı meclubiyet, yılların biriktirdiği menfi telkindir. Fakat marifet güçlükle çarpışmaktır, kolayı herkes yapar.

İçki düşmanlığının memlekette iyice yayılabilmesi için sizce nelere ihtiyaç vardır?

— Herşeyden önce bu işin daha

Tolstoy'dan Vecizeler:

Bataklık arazi üzerinde tahta parçalarile köprüler kurup nasıl geçidi temin ediyorsak, insanları birleşme ve yaklaşma yoluna götüren yolu da böylece kolay öğrenmek gerektir. Bu da ancak biribirimize elimizi uzatmakla kabildir. Aksi takdirde biz de dünya vesveselerinin bataklığına, kavga ve çekişmelerine, fenalığa saplanıp kalırız.

İnsanların bütün felâket ve bedbahtisi zaruretten, yangından, cani ve fena kimselerden değil, ancak insanların biribirinden ayrı yaşamalarındandır. Kendilerinde yaşıyan ve onları birleşmeğe, kavuşmağa çağıran sevgi sesine inanmadıkları için insanlar, perişan ve ayrı yaşarlar.

Kardeşler biribirimizi sevelim, sevgi Tanrıdandır. Herkesi seven Tanrıdır ve Tanrı sevgi ile tanınabilir. Çünkü Tanrı sevginin ta kendisidir.

Derin bir nehre taş atmakla nehir bulanmaz; insan da böyledir. İnsan yardımdan, şefkatten uzak kalırsa o bir nehir değil, ancak bir bataklıktır.

İnsanların bizi sevdiklerini bildiğimiz zaman sevinç ve neş'emize payan yoktur. Fakat asıl ehemmiyetli nokta, insanların bizi sevmeleri için onların hoşuna gitmek cihetini aramak değildir. İyi olmak, iyiliği sevmek, şefkat ve yardım hislerile dolgun bulunmak kâfidir.

Döğüşmekten, cenk etmekten, insanları ölümlere ve büyük cezalara düşüren akıbetlerden bir gün olacak insalar, sarfınazar edecekler ve biribirlerini seveceklerdir. Bu zaman, her halde gelecektir. Çünkü bütün insanların kalbine kin değil, ancak biribirlerine karşı sevgi telkin edilmiş, yardım ve şefkat konmuştur. Böyle mutlu bir zamanın çabucak gelmesi, kavuşması için ne yapmak lâzımsa yapınız.

İnsalar biribirlerini sevmekle hem Tanrıya, hem de biribirlerine yaklaşmış olurlar.

---

kuvetli himaye görmesi lâzımdır. Bilhassa işçi sınıfı için, iş haricinde eğlendirici vasıtalar ister. İçki yerine ikame edilecek içkisiz lokaller ve meyve usarelerinin çoğaltılması lâzımdır. Ve sonra içenleri kurtarmak için de dispanserler açılmalıdır.

Cemiyetin, üç senedenberi muntazaman çıkardığı „İçki Düşmanı Gazete" sinde gözüme ilişen doktorun bir vecizesini kendisine tefsir ettirmek istedim:

— „Alkol bir ulus için sadece bir kazanç işi olamaz!" diyorsunuz.

— Bunda şüphe mi var? hazineye getirdiği varidatın birçok mislini hapisanesile, timaranesile yine devletten çeken; ve sonsuz mânevi zararlar yapan bir şeyin yalnız kazanç gözile görülmesi doğru mudur? Nüfus politikası takip eden bir memleket içki varidatına kıymet veremez.

— Bir akıl doktoru olmanız dolayısile, şahit olduğunuz mühim içki vakalarını sorabilir miyim?

— İçki yüzünden deliren, işittiği sesin ve gördüğü hayallerin tesirile karısını kesen kimseler tanıdığım gibi, bir mahalleyi ateşe vermeğe kalkan alkolikler de bilirim.

— Kaç azanız var?

— Biz memlekette içki içmeyen herkesi aza biliriz. Kendimizi sayı ile mukayyet görmüyoruz. Bununla beraber deftere ismi yazılı beş bin azamız var.

On üç senedenberi Yeşil Ayın genel sekreterliğinde ve kuruluşundan beri de Gençler kısmının reisliğinde bulunan doktora cemiyetin tarihçesini sordum.

— İşgal senelerinde, dedi, Avrupa ve Amerikanın muhtelif limanlarından şehrimize getirilen zehirli ispirtolar Türk beynini ve neslini zehirliyordu. Sokakları saran sarsak sarhoşlar, namus ve iffet erbabının rahatça gezmesine müsaade etmiyordu. İşte böyle bir hengâmede birkaç Türk evlâdı bu cemiyeti kurmuştur. İlk içki düşmanlığı fikrini memlekete sokanlar Besim Ömer Paşa, doktor Raşit Tahsin, Mazhar Osman, doktor İsmail Hakkı, Orhan Tahsin ve Baha beylerdir. Fakat bunlardan bir kısmı sadece alkolün içtimaî ve sıhhî fenalığını izah ediyorlar. Fakat kendileri az miktarda olsa da içiyorlardı. „Biz az içeriz, mutediliz ama içki düşmanıyız." diyorlardı. Bir kısmı ise hiç içmeyen müfritlerdi. Bilâhare propağandalar büyüdü ve 16 Mart 1336 da Yeşil Ay resmen kuruldu. İlk reisi doktor Emin Paşa idi. Sonra Bay Mazhar Osman oldu, ve halâ da odur.

Yeşil Ay Kurumunun tertip ettiği gezintilerde...

Yeşil Ay Kurumu G. S. Doktor Fahreddin Kerim

Yeşil Ay Kurumunun tertip ettiği gezintilerden biri

Binbir Gece Masallarının Memleketlrini Andıran:

ALTIN ŞEHİRLERİ

1849 senesindeyiz. Birtek kelime, bütün dünyada akisler uyandırarak dolaşıyor : ALTIN! Ve dünyanın her köşesinden «altına hücum» başladı. İngilizler, Fransızlar, Ruslar, İspanyollar, İtalyanlar, Meksikalılar, Çinliler, Japonlar —ve tabiî Amerikalılar da— Amerikada Colomaya koşuştular. Fakat, oraya gelir gelmez duramadılar. Orada bulunduğu söylenen altın, toprağın yüzünde değildi. Onlar altın toplamağı armut toplamak gibi birşey sanmışlardı. Bu kadar kolay sanılan işin zorluğu karşısında, çok kişinin ümidi kırıldı. Fakat bazıları ellerine kazmaları, kürekleri alarak çalışmağa başladılar.

Ve birgün yine dünyayı bir ses çınlatdı : Colomada yeni yeni altın damarları bulunmuştu. Daha sonra Sierra'dan Pasifik denizinde Los Angelsden, Toulemne County'ye kadar her yerde altın çıkarıldı.

Sierra dağlarında, bir dereden toplanan altınlar

İlk altın bulunduğundan bir ay sonra «1849 nisanında» altın bulunan yerlerde, çadırlardan ibaret, yüzlerce köy kurulmuştu. Bu, çadırlı köylerin birer kasaba olması için ancak bir iki ay kâfi geldi. Yerden çıkan altınlar para olunca, çadırlı köyler birdenbire zenginleşmişti ve hemen büyük büyük kasabalar teşekkül etti.

Bugünkü Columbia şehri, bu ilk altın arayıcılarının köylerinden biriydi. Fakat, öyle bir köy ki, şüphesiz bugünkü büyük şehirden çok daha zengin. Yerden küp küp çıkarılan altınlar, başka yerlere satılıp para olarak gelirdi. Bundan başka, kasabada da eline altın geçirenler, bununla türlü eşya yapmakta idiler: Kapı tokmakları, anahtarlar, bastonlar, kalem sapları hep altındandı. Bu şehir Binbir gece masallarındaki efsanevî memleketlere benziyordu. Gece olunca, bu külçelerle altın dolu şehir, ışıklarla yanıyor, Binbir gece masallarının hakikî bir dekoru meydana geliyordu.

Bu Binbir gece masalları memleketinde her gece de, binbir türlü eğlencelerle geçiyordu. Bir iki ay evvel, dünyanın dört bucağından türlü türlü sıkıntılar içinde, yırtık pırtık elbiselerle gelen adamlar, şimdi birer milyoner olmuştu. Gerek altınları, gerek altınların getirdiği paraları koyacak yer bulamamışlardı. Lüzumundan fazla gelen para, şüphesiz ki, akacak bir yer arar. Columbiada ceplerden taşan paralar, altın ticareti yapamayıp ta, altın sahiplerinden para çekmek istiyenlerin açtığı barlarda eriyordu. Altın arayıcılar, artık bütün yorucu çalışmaları bırakmışlar, zengin salonlu evlerine postlarını sermişlerdi. Bir iki ay önce ellerinde kazma kürek gelen adamlar, şimdi binlerce işçi çalıştıran altın madeni sahipleri olmuşlardı.

Ceplerden taşan paralar barlarda eriyordu...

İlk zamanlar, arı kovanı gibi, bir iş üzerinde bütün gayretlerile çalışan adamların hareketi ve canlılığı ile dolu olan Columbia şimdi, hareketsiz, durgun bir lüks şehri olmuştu. Orada hayat ancak akşamları başlayordu. Her akşam, dışarıdaki çalışmalarından gelen işçiler küçük barlara dolarlardı. Yaşadıkları yerlerden bütün bağlarını keserek gelen bu bekâr adamların ne aileleri vardı, ne evleri ve barkları. Bundan istifade edenler Columbiayı bir zevkü safa şehri haline koymuşlardı.

Fakat, burada yaşayan adamların son derece bahtiyar insanlar olduğunu zannetmeyin. Çünkü, para pul, zevkü safa içinde yaşayan bu adamların çok büyük bir derdleri vardı :

Columbia şehri susuzdu. Daha doğrusu, şehirde bulunan su, ahalisi kalabalaştıkça, yetmiyordu. Bir köy iken dağdan gelen ufak bir dereden su içerlerdi. Kasaba olunca bunu bir iki çeşmeye vermişlerdi. Fakat şehir biraz daha büyüyünce çeşmelerden hergün alınan suya dere kâfi gelmiyordu. Şehre inen.. veya civarında da hiçbir dere, kaynak ta yoktu. Susuzluk şehrin başlıca derdi idi. Buraya en yakın şehirlerden su getirmek ise çok müşküldü.

İşte, bu yüzden zengin olan altın arayıcıları, bir müddet sonra başka memleketlere taşınmağa başladılar. Esasen, hep burada oturmaktan canları sıkılmıştı. Burada kalmakta artık bir sebep bulamıyorlardı.

Columbia şehri, altın şehri olmaktan çıktı; ve ancak birçok senelerden sonra yeniden teşekkül etti; çünkü o zamana kadar şehre başka dereler de inmeğe başlamıştı.

Günde 500 Hastaya Bakan Bir Gözdoktoru

Fred N. Bonine'in eli altında gözleri açılan körlerin adedi binlercedir.

Bütün Amerikanın bir peymgamber mucizesi gibi karşıladığı birçok vak'alar oldu: Doktor Fred N. Bonine birçok körlerin gözlerini açtı. Bu, büyük mucizeler yaratan doktor, denebilir ki dünyada çok az kimseye nasip olan derecede, büyük bir halk kütlesi tarafından sevilmiştir. Bir gün muayenehanesine gelen hastalarını odacısı:

— Doktor bugün hasta... sözüyle karşıladı.

O zaman herkes büyük bir telâş ve meraka düştü. Ertesi günkü gazeteler :

«Bu adam ölmemelidir!» gibi başlıklarla halkın fikrine tercüman oldular. Bu büyük adamın ve körleri yeniden dünyaya çıkaran âlimin ölmemesi lâzımdı. Bir zatürrieye tutulmuş olan doktor Bonine'i birçok doktorlar tedaviye başladılar.

***

Bu doktor F. N. Bonine kimdir ? Bu sual kısa bir cevapla anlaşılamaz. Onun nasıl bir adam olduğunu anlamak için yaptıklarını birer birer gözden geçirmek lâzımdır. Bu da, bitmeyecek kadar uzun bir hikâyedir, büyük bir ilim destanıdır.

Yalnız, doktor Bonine üzerinde söylenecek bir tek cümle vardır ki, belki onu bize bütün sözlerden daha iyi anlatabilir : Bir günde onun elinden geçen hastaların yekûnu 500 den fazladır.

«Kabil değil ! Nasıl olur ? Yalan ! Mübalâğa !» demek isteyorsunuz. Hakkınız var. Daha doğrusu, doktor Bonine'i tanımayorsunuz da onun için hakkınız var. Doktor Bonine'nin günde 500 hasta baktığına siz değil, birçok göz doktorları bile inanmaz olmuştur. Günde 500 kişiyi muayene ve tedavi etmenin, bu işler için lâzım olan aletleri, vasıtaları ve usulleri kullanarak kabil olamıyacağını ileri sürdüler. Fakat hepsi, doktor Bonine'i tanıdıktan sonra: "Evet, dediler, haksızmışız.."

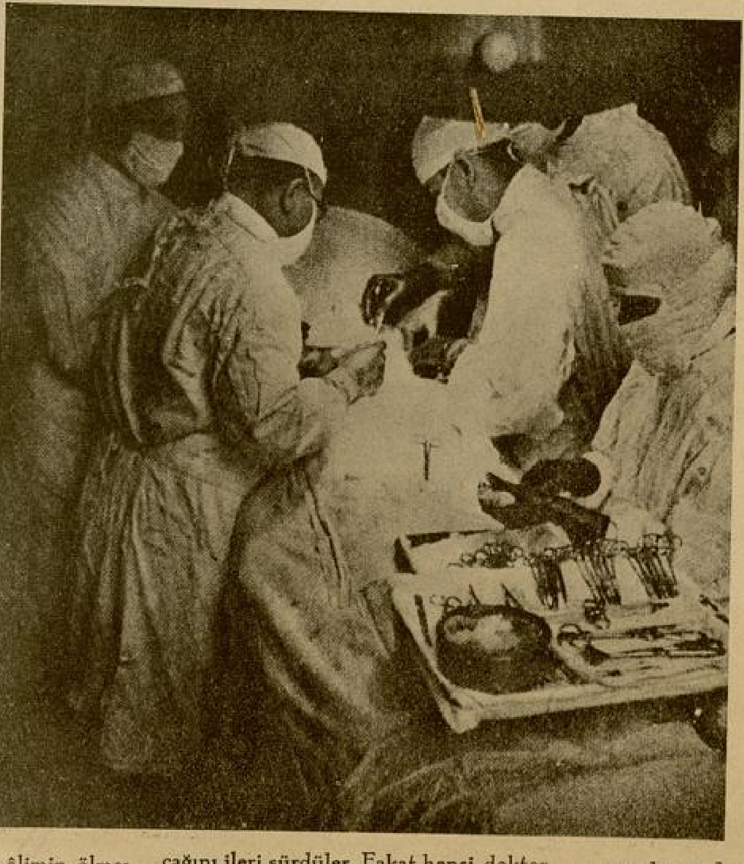

Biz de doktoru daha iyi tanımak için, ona biraz daha yaklaşalım.

Niles'deki evinin kapısı önünde büyük bir otobüs durdu. Bu otobüs, haftada üç gün, Şikagoya kadar gider ve bütün o civardan doktora muayene ve tedaviye gelecek hastaları toplar. Doktor günde on beş saat çalışır ve bütün hastalarını dikkatle muayene ve tedavi eder. Onun bu işteki mehareti ve bilgisi, ona hiç vakit kaybettirmez. Hastasını bir bakışta teşhis eder, ve tedavisinin de nasıl olacağını hemen tayin eder. İşte bunun içindir ki, doktor Bonine günde 500 hastaya bakmağa vakit buluyor. Kendisini işine o derece vermiştir ki, yemek yemeden ve uyku uyumadan çalıstığı pek çok günler olur.

***

Doktor Bonine'in şöhreti, bir kere mesleğinde son derece ihtisas sahibi olmasıdır. Tedavi ettiği hastaların hemen hepsi iyileşmiştir. Onun eli altında gözleri açılarak güneşe kavuşan körlerin sayısı binleri geçer.

Doktor Bonine'in büyük bir şöhret kazanmasında, âmil, şüphesiz bu muvaffakıyetleridir. Fakat, belki ayni derecede değilse, hiç olmazsa ona yakın muvaffakıyetler temin etmiş daha birçok gözdoktorları vardır ki, bay Bonine'nin şöhretinin yüzde birine bile malik değildirler. Bunun sebebini, doktorun fazla reklâm yapmasında buluyorlar. Hakikaten, doktor Bonine, bu kadar meşhur olduğu halde, mesleğine atıldığı ilk günlerde olduğu gibi — ve bugün onlardan daha fazla — reklâm yaptırmakta devam etmektedir. O, her iş adamı gibi, reklâmın, insandaki değeri göstermek ve her kese tanıtmak için tek vasıta olduğuna kanidir.

Doktor Bonine uzun boylu, güler yüzlü, saçları ağarmış, 70 yaşında bir adamdır. Evi gayet basit, ve eski tarzda döşenmiştir.

Bonine Almanyada, Freiburg'da okudu, Doktor çıktıktan sonra Amerikaya geldi, sonra bir ara Almanyada ve Avusturyada çalıştı. Bir müddet de İngilterede, kraliçe Victoria'nın doktorunun yanında bulundu.

— « Meslek hayatınızda en büyük muvaffakıyet vak'aları hangisidir ? » sualine Doktor şu cevabı vermiştir:

«— Geçenlerin hiçbirini hatırlamıyorum. Yalnız, bugün elime düşen her hasta üzerinde muvaffakıyet kazanmağı düşünüyorum.»

Eski Zamanlarda

İSTANBUL

YAZAN:
Eski Büyük Elçi
SALİH MÜNİR ÇORLU

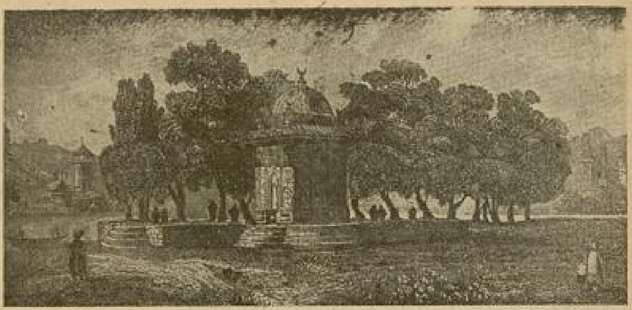

Küçüksu Mesiresi

Karyola, yataklık ve lâvabo gibi şeyler kullanılmadığından hiçbir kimsenin muayyen yatak odası yoktu. Herkes — kibarlar; zenginler bile — herhangi bir odadaki yüklerden, uyku zamanı gelince, hizmetçilerin çıkarıp doğrudan doğruya kerevetler üzerine serip yaptıkları yataklara, döşeklere girer uyurlardı.

Odalarda şimdi gördüğümüz biçimde, tarzda masalar filânlar da bulunmazdı. Yalnız şamdan koymağa mahsus cevizden, veya herhangi bir ağaçtan sade güzel yapılmış; veyahut kakma sedef ve fil dişi nakkaşlarla süslenmiş dört köşeli, dört ayaklı, bazan değirmi alçak iskemleler vardı. Minderlerde oturanların kitap, enfiye kutusu, mendil ilh. gibi şeyleri koymaları için yine alçak ve değirmi iskemleler ile iki uçları som ayaklı uzunca, sade güzel, veya kakma sedef ve fildişi nakışlar ile süslenmiş rahleler bulunurdu. Saksonya testiler; kapaklı kapaksız, saplı sapsız bardaklar, billûr ve elmastraş sürahiler, çiçeklikler; Saksonya ve çini küçük küpler, kâseler, Saksonya ve gümüş taklidi, kollu kolsuz şamdanlar, buhurdanlıklar; oturtma çalar saatler hep sahanlıkların tabyelerine, höcrelerine konulurdu.

*
* *

İstanbul halkı hep bakır veyahut pirinç mangallar ile ısınırdı. Şömine ve soba yoktu. Mangalların - konulacak odanın vüs'atine göre - büyükleri, küçükleri vardı. Ustalarımız pirinç mangalların cidden "şaheser„ denilecek derecede süslülerini ve zariflerini yaparlardı. Yalnız bazı kibarların divanhanelerinde nadiren Rumeli ocakları bulunurdu.

Hanımlarımız kışları gündelik misafir odalarında tandır kurup ısınırlardı. Tandırlar tekellüfsüz, kullanışlı ve sıhhî bir teshin vasıtası idi. Şöyle ki : Odanın bir köşesine iyice yanmış, kor olmuş adî kömür ateşi ile dolu bir mangal götürülürdü; üstüne dört ayaklı yüksekçe bir iskemle konulurdu. İskemlenin üstüne süslü geniş bir yorgan örtülürdü. Hanımlar minderlerin iki tarafına geçerler, tandırın mindersiz kalan üçüncü tarafına da yer minderleri atarak otururlardı. Yorganı dizleri üstüne çekerler, lâtif bir sıcaklık bularak tatlı tatlı sohbetler ederler, peçiş oynarlar, dedikodu yaparlar, vakit geçirirlerdi.

*
* *

Konaklarda, evlerde muayyen yemek odaları yoktu. Ev halkının ve misafirlerin azlığına çokluğuna göre herhangi bir veya birkaç odaya, hattâ sofalara siniler getirilir, dört ayaklı alçak iskemleler üzerine konularak sofra hazırlanırdı. Yemek zamanı misafirler - küçük evlerde bile- behemehal sofraya davet olunurdu. Sofralara dilim dilim kesilmiş ekmekler, tatlı ve tuzlu yemekler, hoşaflar için ayrı ayrı kaşıklar, tuzluklar, biberlikler dizilirdi. Sofra iskemleleri olmadığından herkes yer minderlerine otururdu. Çatal bıçak yoktu, el ile yemek yenilirdi. Yalnız sulu yemekler ve pilâvlar için kaşıklara müracaat edilirdi. Sofralara su surahisi ve su bardağı konulmazdı.

Sofraya konulup kaldırılan sıcak soğuk, tatlılı, tuzlulu yemek sahanlarının adedi; ev sahibinin kudret ve servetinin derecesine göre idi. Kibar konaklarında bazan yirmi otuzu bile bulurdu.

Ramazanlarda - âdet üzere - davetli davetsiz iftara gelenler için, büyüklerin konaklarında elli altmış sofra kurulduğu olurdu. Fıkara ve aceze için de ayrıca sofralar tertip olunurdu.

Yemek nihayet bulup ta herkes şerbetler içerek sofradan kalkınca, bakır veya gümüş leğen ibrikler gelir, eller yıkanırdı. Ondan sonra hizmetçiler herkesin ellerine gül suları serperler, buhurdanlıklar dolaştırırlar, kahveler çubuklar getirirlerdi.

*
* *

Sadrazamların, kubbe vezirlerinin (yani vükelânın), büyük devlet ricalinin evleri, konakları bildiğimiz en büyük lokantalardan daha işlek, daha kalabalık idi. Âdi aylarda Sadrazam konaklarında en aşağı altı yedi yüz kişi yemek yerdi. Ramazanlarda davetli davetsiz iftara gelenlerin sayısı bile bilinmez idi.

Vakıa, bir Sadrazamın yalnız dairesi halkının miktarı beş altı yüz kişiye baliğ olurdu. Çünkü sadrazamın dairesinde bir kâhya bey, bir divan efendisi, bir mektupçu, birkaç hazine kâtibi, müteaddit imamlar, müteaddit harem kâhyaları gibi mütemeyyiz şahsiyetlerden başka yirmi dört gedikli iç ağası, bunların zabiti olarak bir silâhtar ağa, hazinedar ve mühürdar, haftan ağası, çuhadar, iç oğlanlar başçavuşu, çamaşır ağası, vekilharç, anahtar ağası, sancaktarlar, topçu başı, tütüncü başı, kahveci başı, ibriktar ağa, kilârcı başı, macuncu başı, makaracı başı, sofracı başı, seccadeci başı, peşkirci başı, imrahor (bunlardan herbirinin üçer de yamağı vardı) bulunurdu ki, yalnız bu cemaat yüz ilâ yüz elliye; ve belki daha ziyadeye baliğ olurdu. Sonra da kavaslar, tatarlar (postacılar), mehterhane takımı (muzika takımı), seyis, hükkâm, meşaleci gibi daire tetümmeleri ki, onların da sayısı en aşağı yüz elliye varırdı. İç ağalarının tevekkül-lü zobuları, üçer beşer hizmetkârı, koğuş uşakları, seyisleri de seksen yüz kişiyi bulurdu. Bu halktan gayri bir tüfekçi başı, bir de deli başı olup bunların maiyetinde de yüzer, yüz ellişer nefer asker bulunurdu.

O vakitlerin kubbe vezirlerinde asrımız ıstılahınca "Serdarı Ekrem„ lik de vardı. Onun için daireleri halkı

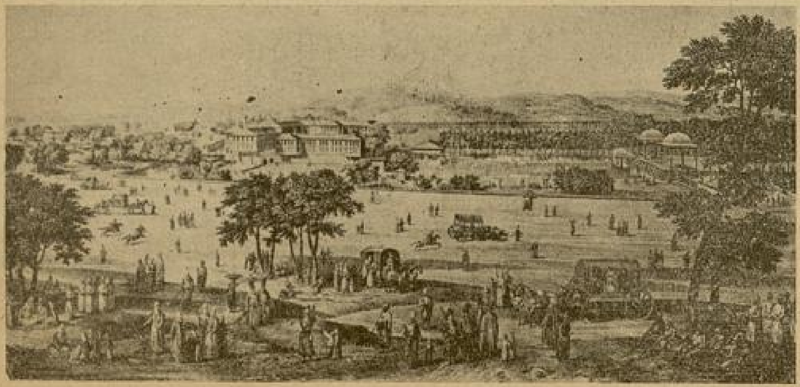

Kâatane

iki üç bin raddesinde idi. Bazısının daha ziyade idi. Vezirler, bu cemaatin birazını İstanbuldaki konaklarında; bir takımını da - hayvanlar, çadırlar vesair harp lâzimeleri ile beraber - İstanbula yakın yerlerdeki çiftliklerinde tutarlardı. Sefer zuhur edince vezirlerden biri serdar naspedilirdi; ve maiyetine icabına göre 10—20 orta yeniçeri ve süvari bölükleri verilir; gideceği semtin civarındaki beyler ve mirlivalar dahi refakatine tayin edilerek, kolayca bir ordu hazırlanırdı.

Sadrazamların, kubbe vezirlerinin gerek konaklarının masrafları; gerek besledikleri o kadar halkın maaşları ve tayınları, vakıa büyük yekûnlar teşkil ederdi. Amma gerek sadrazamların gerek kubbe vezirlerinint ahsisatları, aidatları da bu masrafları kapatmağa bol bol kâfi idi.

Meselâ sadrazamların tahsisat ve aidatları, bugünkü hesabımıza göre, senevî yüz elli bin liraya yakındı. Kubbe vezirlerininki bu miktarın nısfı raddesindeydi. Başlıca ricalinki de yirmi otuz bin lira derecesindeydi. Şurası da bilinmelidir ki bugünkü tutarı bir gümüş kuruş raddesinde olan o vaktin bir akçesi, kuruşun kırkda biri iken, bu bir akçe bugünkü iki buçuk kuruşun işini görürdü. Ucuzluk vardı.

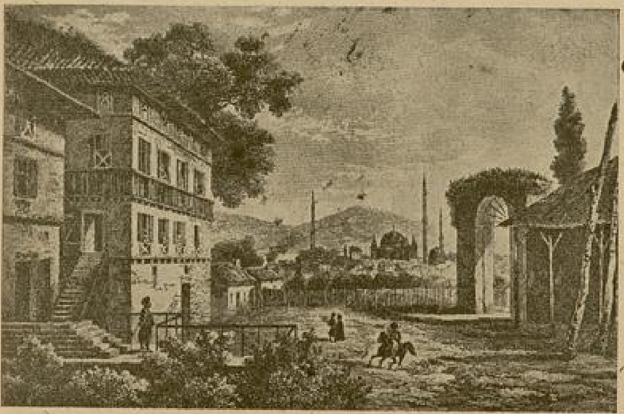

İstanbul semtindeki evler

***

Soğukçeşmeden ta Topkapıya kadar giden Divanyolundan başka İstanbul sokakları hem dar ve hem de ekseriya dolambaçlı idi. Evler numarasızdı. Şimdiki gibi köşe başlarında sokakların ismleri yazılı değildi. Geceleri sokaklarda fener yanmazdı. Akşam olunca her tarafı zifirî bir karanlık basardı. Işi olanlar müşamma veya cam fenerlerle sokağa çıkarlardı.

Yalnız ramazanlarda minareler, işlek caddelerile ehemmiyetli sokaklar, ve meydanlardaki kahvehaneler, dükkânlar kandiller ve fenerlerle donanırdı. Sokaklara kazıklar çatılıp uçlarına takılan mangalvari kaplarda, katranlı paçavralar ve çıralar tutuşturularak ortalık ışıklandırılırdı.

Ramazan geceleri kahvehanelerde sazlar çalınır, hokkabazlar oynar, hayal perdeleri kurulur, meddahlar masallar, hikâyeler söylerler; boş arsalarda tahta perdeli büyük çadırlar kurulup zuhurî kolları oynatılırdı.

Her mahallenin vüs'atine göre bir veya müteaddit kahvehanesi olurdu, ve bunlar birer halk kulübü idi. Ramazandan gayri aylarda kahvehaneler, gündüzleri mahalle işsizlerinin ve ihtiyarlarının karargâhı idi. Geceleri, gündüz işlerine gidenlerden gelenler ile kahvehanelerin cemaati çoğalır, günün hadiselerinden bahsolunur; tavla ve iskambil oynanır, hoşca vakit geçirilirdi. Kahvehanelerde kodamanların, imam ve muhtarların köşeleri, mevkileri vardı. Kodamanlar karı koca kavgalarını basdırırlar, mahallellirin aralarında niza çıkarsa, babaca fasla gayret ederler; mahalle gençlerinden münasebetsiz hal ve harekette bulunanları nasihatle, icabında tevbih ve tekdir ile yola getirmeğe çalışırlardı. Lüzumu görülünce mahallelilerin dileklerini hükümete arza vesatet eylerlerdi. Hasılı kodamanlar, mahallelerinin gayri resmî sulh hâkimi ve meb'usu gibiydiler. Hatırlı kimseler olduklarından hükümetten hüsnü kabul görürlerdi.

***

İstanbul evlerinde su bol idi. Belgrat bendlerinden kemerler ile şehire getirilip evlere taksim edilen sulardan başka, hemen her konakta ve evde kuyular ve sahrınçlar vardı. Umumî çeşmesiz mahalle de yok idi. Bu çeşmeler padişahların, ailelerinin, vezirlerin, zenginlerin, hasılı sevaba nail olmak isteyen hayır sahiblerinin eserleri ve hayratları idi.

İstanbulda acezeden ve bikeslerden aç kalan olmazdı. Mahalleliler kendi, muhitlerinde çalışmağa kadir olamıyan nafakalarını tedarik edemiyen ihtiyarları, alilleri, dul kadınları, yetimleri infak ederler ve gözetirlerdi.

İmaretlerden de hergün fıkaraya, muhtaç olanlara bedava çorba, fodla, pilâv ve hattâ arasıra zerde tevzi olunurdu. Bayramlarda fıkara çocuklarına elbise dağıdan vakıflar bile vardı.

***

İstanbulda eski zamanda iki nevi araba vardı: Beygir koşulu koçular, manda ve öküz koşulu arabalar.

Arabaların her iki türlüsü de kadınlara mahsus idi. Erkekler ata binerlerdi; araba ile gezmeği, dolaşmağı kendileri için zül addederlerdi. "Arabalar miskinler, nazlılar içindir. Biz karı değiliz„ derlerdi.

Kibarlardan büyüklerden yalnız Şeyhülislâm efendi ile kazıaskerler koçuya binerlerdi.

Koçular haricen sade, süssüz bir sandıkla dört tekerlekten ibaret idi. Yaysız ve makassız idi. Kapıları arkadan açılır, içerilerine üç dört basamaklı bir merdiven ile girilirdi. Merdivenleri kullandıktan sonra kaldırıp kapının bir tarafına çivi ile asarlardı.

Koçunun iç kaplamaları cevizden idi. Minderleri sırma püsküllü ve sırma şeridli ehramlar ile örtülü, yastıkları kadifeli veya damaskolu idi. Kapıları yaldızlı kafesli ve iç yüzlerinin iki tarafı aynalı idi. Koçuları iki beygir çekerdi.

Şeyhülislâm koçuları haricen kırmızı çuha ile, kazıasker koçuları yeşil çuha ile kaplı idi.

Yalnız sarayların; sadrazam dairelerinin, vezirlerin, kibarların hususî harem koçuları var idi. Onlardan gayri aile kadınları kira koçularına binerlerdi.

Hanımlarımız seyir yerlerine ve civardaki sayfiyelere tenteli, ehram örtülü öküz arabalarile de (şimdi gördüklerimizin ayni) giderlerdi.

Öküz arabalarının biraz küçükçeleri ve koçulara benzeyenleri yani kapalıları da vardı.

Koçulardan ve öküz arabalarından başka hanımlarımız tahtırevanlara da binerlerdi. Tahtırevan tekerleksiz bir nevi koçu idi. Ön ve arka taraflarındaki kollara birer ester koşulu idi. Seyisler öndeki esterin yularından çekerek tahtırevanı yedeğinde [1] götürür idi.

***

İstanbulluların sayfiyeleri Boğaziçinin Anadolu ve Rumeli yakalarında, Çamlıcada Eyüp civarında idi.

Anadolu yakasında Kuzguncuk, Çengel köyünde; Rumeli yakasında Kuruçeşme, Arnavutköyü, Bebek, İstinye, Yeniköyde hıristiyan ve yahudi aileleri de otururlardı. Diğer köylerdeki yalılar, evler hep müslümanların idi. Sefaretlerin ve firenklerin sayfiyeleri Tarabya ile Büyükderede idi.

Yalılar, köşkler haricen süssüz ve iki katlı idi. Kibarlar, vezirler, ricaller, orta halli İstanbullular yazları mutlaka sayfiyelere göçederlerdi.

Yalıların, köşklerin içerileri zinetli ve ferahlı idi. Çoğunun sofalarında havuzlu fıskiyeler vardı. Bahçeleri muntazam ve bakımlı idi. Yeşil çimenli tarhlar, lâle, sünbül, bodur gül, menekşe, karanfil tarlaları; zarif saksılar içinde türlü çiçeklerden başka yaseminler, hanımelleri, arguvan, salkım ve türlü çam ve kestane, söğüt, limon portakal ve meyva ağaçları ile, küçük çağlıyanlar, kameriyeler, mehtabiyeler ve çakıltaşı döşeli yollar ile süslendirilmiş idi. Kara taraflarında ekserisinin koruları vardı.

Sadrazamların, vezirlerin yedişer, beşer çifte; kibarların ve ricallerin üçer, ikişer çifte; orta hallilerin birer çifte olsun kayıkları ile ipekli gömlekli, beyaz temiz pak keten şalvarlı, sırma çepkenli usta hamlecileri vardı. İş güç sahiplerinden kayıkları olmıyanlar, köyün pazar kayığı veya beş çiftesile sabahları şehire gidip, akşamları dönerlerdi. Karşı yakaya geçmek veya Bo-

[1] Kâatane mesiresini tasvir eden levhamıza bakınız.

(Arkası 29 uncu sayfada)

O, Bir Günahkâr Değildi!...

No: 4

YAZAN:

CEMAL ATAÇ

— Sarhoş kâfir; ağzın leş gibi rakı kokuyor.. dilinden gâvurca söz düşmeyor, demin de prava mı ne dedin? kalk buradan defol habis..

Herkes katıla katıla gülmeğe başladı. Bütün sinirliliğim şahlandı, yerimde titremeye başladım. Ellerim yumuluyor, dişlerim biribirlne çarpıyordu. Necip efendi hiç istifini bozmadı ve:

— Benim sarhoşluğum, senin taassubundan daha mübarek; benim firenkçem senin dilindeki Kurandan daha günahsızdır. Çek elini yakamdan zebani softa!.. diye cevap verdi ve gözleri benim yüzüme ilişti, halimdeki değişikliği yalnız o adam görmüş ve sezmişti. Heman tavrını değiştirip yerinden kalktı, dışarı çıkarken yanımdan geçti ve yavaşca:

— Sakın ha oğul, sakın soğukkanlılığını bozma sakin ol; yoksa seni yokedecekler, deyip savuştu. Bu adama karşı bir haksızlık ve ağır bir hakaret oluyordu. Zavallı Necip efendi bunlara ne yapmıştı ki hoca ona böyle sataşmıştı; niçin kimse sesini çıkarmamıştı?... Sonradan öğrendim ki büyük işyarın oğlu sorulara cevap verirken Necip efendi beğenmemiş, ötekilerinin hep birden yağdırdıkları aferinlere gülmüş; ve:

— Yahu imtihan odasındaki çocuğa da mı dalkavukluk ediyorsunuz? Bu budala, gidip bunları babasına anlatacak kadar da zeki değildir. Etmeyin, eylemeyin öteki çocukların hakkını yemeyin; demiş. Hoca da bu sözlere içerlemiş imiş!..

Necip efendi çıkınca hoca sözünü tekrar etti. Ben inat ile önceki cevabımı söyledim. Hoca da sorgusunda inat etti. O zamana kadar hiç birşeye karışmayan vergi mümeyyizi genç ve solgun yüzlü işyar, hocanın sözünü aldı:

— Pek iyi oğlum!.. insan hocasını da babası kadar sever. Tutalım ki o sucu, o günahı hocan işledi? sen de gördün: ve hocanın işlediği bu suçtan dolayı bir günahsızı yakaladılar. Hocan da sesini çıkarmadı. Sen gelip söyler misin?

— Tabii söylerim efendim.

Benim bu sözümü, hocanın yanında oturan sarıklı bir efendi, şiddetle karşıladı:

—Bak nankör talebeye! bak, babasını söylemiyor da hocasını söylüyor.

Ben, bu adamın yanlış düşüncesini düzeltmek için:

— Efendim, müsaade ediniz, yanlış anladınız demek istedimse de, daha üç beş kişi bir ağızdan:

— Çık! çık! haydi; çık dışarı! diye bağrıştılar. Kurtarıcı arayan bir zavallı gibi vergi mümeyyizin yüzüne baktım. Bıyık altından gülümseyen bu adam, bana hafif bir işaretle çıkmamı söyledi. Ona inandım, söz dinleyerek çıktım. Kapıyı kapadım. İçeride kavgaya benzer münakaşalar oluyordu. Vergi mümeyyizinin ince ve hastalıklı sesi güçlükle işitiliyor, sözleri hiç anlaşılmıyordu. Fakat ötekilerinin yaygarasına rağmen o, hakim ve vakur bir mantıkla keyfiyeti izah eyliyordu. Neden sonra beni içeri çağırdılar, vergi mümeyyizi sorusunu tekrar etti:

— Büyük baban böyle bir suç işlemeyeceği için bu soruyu kabul etmeyerek cevap vermedin, soruyu hocan için sorduğumuz da cevap verdin. Bunu izah eder misin oğlum?

— Efendim? büyük babam böyle birşey yapamaz ve yapmaz; onun hakkında böyle bir soru da akla gelemez. Ancak hocam, daha demin burada en ağır bir suçu işledi: bir adama hakaret etti, ve buradan kovdu. Halbuki o adamın bir günahı yoktu. Hocam bundan da büyük bir günah işlese, onu da söylerim.

Hiç kimsede ses yoktu; vergi mümeyyizi onlara bakarak gözlerini hepsinin üzerinde gezdirdikten sonra: "nasıl beğendiniz mi?.." der gibi:

— Yeter mi efendim? Daha soracak mısınız? Sorusile cevap bekledi. Sarıklılardan birisi, elile iğrenilecek bir şeyi kovar gibi bir işaret yaptı, ben dışarı çıktım. İki saat sonra salonda herkes toplandı, büyük işyar da gelmişti. Hoca yerlere kadar eğildi, herkes iki büklüm oldu. Eğilmiyen büyük babamın bana bakan gözlerile karşılaştım. Bütün çocuklar ayni biçimde selâma durdukları halde ben, büyük babam gibi dimdik kalmıştım.

Uzunca dualar ve birtakım sözlerden sonra, hoca meşhur saati bu adamın oğluna verirken, babasının önünde secde eder gibi eğildi:

— Maşallah maşallah, tebarekâllah!... Allah bağışlasın efendimiz! Sesleri salonu doldururken Necip Efendinin gür sesi uğuldadı:

— Allah memleketin bütün çocuklarını millete bağışlasın, yaşasın dogruluk ve hakseverlik, yere batsın ikiyüzlülük ve dalkavukluk!.

Salon biribirine karıştı. Tekme tokat, kılıç şakırtısı; bir boğuşmadır koptu. Biz dışarı fırladık... Neden sonra Necip Efendiyi iki üç kişi sürükliyerek çıkardılar. Ölüsünü, yakında bulunan camiin tabutluğunda bir yere uzatarak, üzerine eski bir kilim parçası örtüp dağıldılar.

Büyük babam eve geldiğinde sapsarı kesilmişti. Elleri titriyor, gözleri, dimdik bir noktaya saplanmış gibi, bilinmez yerlere bakıyor, kimse ile konuşmuyordu. Aylarca dışarı çıkmadı; hiç kimseye, hattâ bana dahi bir tek kelime söylemedi. Ortalıkta bir sürü dedikodu çalkanıyordu. Necip Efendi millet kelimesini sarfetmiş, padişaha karşı halkı isyana teşvik eylemiş te; halk galeyana gelerek onu öldürmüş imiş!.. Halbuki, Necip Efendinin beynine inen kılıcın, o devlet adamının işaretile indiğini, büyük babamla ben görmüştük. Aylarca bekledim. Bir mahkemeye çağırılsa da söylesem diye çırpındım durdum. Sokaklarda da herkese söyledim. Ancak ben bu lâfı açmak istedikçe, herkes benden kaçıyordu. Ne çağıran oldu.. ne de bir soran!..

***

Okulu bu suretle bitirdikten sonra, ben de aşağı yukarı bir adam olmuştum. Evin işlerine ve idaresine karışıyordum. Hepsinden önce Konuk dairesi büsbütün benim idareme bırakılmıştı. Bu dairenin küçük bir odasını kendime ayırarak oraya yerleşmiştim. Evde küçük bir kütüpane vardı. Fakat bu kütüpanenin içindekiler: Mızraklı ilmühal, Elli dört farzın kitabı, Mevlûdu nebî, Yunus ilâhileri, Bülbülname, bir sürü dua kitapları, yazma, basma Kuranlar, Hazreti Alinin cenkleri, Ahmediye, Muhammediye, Envarülâşıkîn, Battal Gazi ve saire gibi şeylerdi. Bunların içinde en çok hoşuma gidenleri de Ebu Müslim Horasanî ile Battal Gazi idi. Belki bunları elli kere okumuştum ve ezberlemiştim. Bazı akşamlar da konukların hatırından çıkamaz, onlara da okurdum. Hepsi, ağzıma hayran hayran bakarak:

— Maşallah maşallah; ne derin molla; diyerek alkış yağdırırlardı.

Artık bu kitaplar beni doyurmayorlardı. İstanbula gidip gelenlere kitap ısmarlayordum. Namık Kemalin bütün kitaplarını gizliden gizliye getirtmiştim. Bir sürü de tercüme roman-

lar göndermişlerdi. Sözün kısası okulu bıraktıktan sonra kendi kendime daha iyi okuyup, birçok şeyler öğreniyordum. Bizim konuk dairesi daha kalabalık oluyor, şehirin bazı sayılı adamları da geceleri vakit geçirmek üzere buraya devam ediyorlardı. Artık gece toplantıları da âdet olmuştu. Konuklar dağıldıktan sonra birkaç kişi evde kalırlar, büyük babamla baş başa verir saatlerce konuşurlardı. Tecessüs ve merak buya, bu gizli konuşmaları ben de anlamak ister, aralarından ayrılmak arzu etmezdim. Bu müsahabaların bütün mevzuunu kasabanın başına belâ kesilen o büyük memur teşkil ederdi. Bu adamın memuriyetinin ismini kimse bilmiyordu; saraya mensubiyeti olduğunda herkes ittifak ederdi. Fakat kimisi bir hafiye, kimisi gizli vazifesi olan bir memur der geçerdi. Çerkesler arasında, padişahın kayınbiraderi olduğu rivayeti döner dolaşırdı. Saraydan namına bol bol paralar geldiği, herkesin bildiği bir şeydi. Buna mukabil o da saraya zaman zaman güzel kızlar bulup gönderirmiş. Bilhassa Çerkeslerle olan bu alış verişi, çok kâr temin edermiş. Kasabanın kadınları arasında bu adamın adı, saray kodoşu idi. Ve herkesten daha ziyade de genç kadınlar bu adamdan korkar, gözüne ilişmemek isterlerdi. Kasabanın ciddî ve havaî bütün konuşma mevzularını bu adamın hayatı, yaşayışı ahlâkı ve işi teşkil ediyordu. Gün geçtikçe vak'alar çoğalıyor, dedikodular artıyor, halkın kin ve nefreti ziyadeleşiyordu..

Bir gece yarısı idi; ânsızın misafir dairesinin kapısı yıkılırcasına vuruluyordu. Uykudan nasıl sıçradığımı bilmiyorum; ben kendimi toparlamaya uğraşırken, kapı acı acı tokmaklanıyor, gelenin sabırsızlığı, telâşı artıyordu. Don, gömlekle fırladım, kapıyı açtım. Karanlıkta yüzünü göremediğim bir adam, arkasında da bir at vardı. Ona:

— Buyurun içeri; dedim, hayvanını alıp bağlamak istedim.

— Yok oğlum; hemen döneceğim; biraz Hacı dayıyı görmek isterim, ne kadar zahmetse de haber ver, dedi.

Ben, şaşkın şaşkın, bu vakitsiz gelen misafirin telâşını anlamağa uğraşırken, o sözünü tekrar etti:

— Haydi oğlum Demir! bekleyecek vaktim yok.

O, atını kapının demirine iliştirip içeri girdi, ben de harem tarafına geçip dedemi uyandırdım. Beraberce misafir odasına döndük. Lâmbanın ışığı gözlerimi kamaştırmıştı.

— Vay aslan! hoş geldin oğul; bu ne hal, bu vakit böyle geliş? hayırdır inşallah?..

— Hiç bu vakitlerde hayır olur mu dayı? Herifler beni mahvettiler, namusumu çamura düşürdüler? Kızımla karımı üç gün evvel kaldırmışlar; nereye götürdüklerini bilmiyorum, lâkin kaldırtıp götüren belli!..

Bu adam, senelerdenberi hasretini çektiğim şekerleme baba, Elmasın babası idi. Sesinde böğründen hançerlenmiş bir boğanın böğürtüsü gibi acı, ağrılı ve dehşetli bir hal vardı. Elleri titriyor, gözleri çakmak çakmak oluyordu. Fazla birşey söylemedi. Dizlerinin üzerine tahtalara düştü, ve hiç unutamayacağım korkunç bir şekilde hıçkırmaya başladı. Sarsıldıkça altımızdaki döşemeler de sallanıyordu. Dedem, onu kucağına alır gibi yerden kaldırdı.

— Metin ol evlâdım; yiğitin başına herşey gelir. Senin namus evine dokunanlar namussuzdur. Kimsesiz bir kadınla bir çocuğu kim olsa kaçırabilir. Sen yanlarında olsaydın bunu yapamazlardı ya? neden böyle kendini harap ediyorsun; tedbirini düşünür buluruz.

— Öfke; dayı bu hiddet beni bitiriyor; ne dedim de gittim; fakat geçim derdi; gitmemiş olsaydım namerde muhtaç olmak vardı. Çalışıp kazanmak için insan evinden ayrılırsa, devlet ve milletine güvenmez mi? Benim evimi basıp karımı ve kızımı kaldırırlarsa, bunu da devletin adamları yaptırırsa; yerin dibine geçsin böyle devlet. Millet de buna tahammül eder durursa gene yerin dibine geçsin böyle millet!..

— Sus oğul! sus günaha girme; milletin bu işte suçu ne ki? Her halde cenabı mevlaya karşı bir kusur ve isyanımız var ki, başımıza böyle namus hırsızı hükümdarlar göndermiş. İnşallah zevalleri yakındır. Hele anlat, nasıl olmuş ta haber almışlar? Halbuki vaktile de bu herif musallat olmak istemişti de buradan onun için ayrılmıştınız?

— Ah dayı ah! ben o zaman bu herifi dünyadan kaldırmak istemiştim de, bana izin vermemiştin. İşte bugün o ihmalin cezasını çekiyorum. Dünyada ölüm ve daha kötü şeyler hatırıma gelirdi de, benim karıma göz koymaya cesaret edecek bir kimsenin bulunacağı hatırıma gelmezdi. Bilmem kaç sene oluyor; fakat şurada kapının önünde Elmasla Demir el ele veriyorlardı. Siz de bir arabanın tamirile uğraşıyordunuz, ben de gelmiştim. Size dedim ki: "Dayı, bu herif, bu bizim kasabanın belâsı kesilen bu saray dellalı; bu kız karı tüccarı, bir halt yemiş bizim kadını nerede ve nasılsa görmüş, veya haber almış. Ona altınlar, mücevherler vadederek saraya yollamayı teklif etmiş. Bunu kabul etmezse zorla aldırtıp bir esir gibi yollayacağını söylemiş. Gidip şu adamı dünya yüzünden kaldırayım da, bari bütün ehalinin namusu kurtulsun..

— Arkası var —

Bir sürü haydut köyü basmış...

TÜRKLER
Niçin ve Nasıl Müslüman Olmuşlardı?

— 6 —

Yazan:

Habil Adem Pelister

Yalnız, Heraklite'in aklı da tek değildi: İyiden kötüyü bulunca, var oluyordu. Filon, bu akıl teoriya'sından ayrılamazdı. O da, Heraklite gibi aklı ikiden çıkarmak sevdasına düştü. Burada, yahudi dinine başvurdu.

Yahudi Allâhı Yahova, Musaya görünmüş, kelâmını vermişti. O halde, Heraklite'in ikinci kuvetini de Allâhın bu «kelâm»ı addetmek doğru olabilirdi. Daha doğrusu bu bir teoriye uyabilirdi. Sonra, eski testemanda da Allâhın «oğlundan» bahsettiği görülmüştü. Filon, Musa dininin bu malzemesini aldı. Musa dinindeki «kelâm» a akıl ismini verdi. Yeni dinini kurdu.

Bu din, yahudilik değildi. Çünkü, tevratı, zeburu tenkit etmiş, oradaki misallerin ve Allâha sıfat veren ayetlerin mecazî olduğunu söylemişti. Ona göre, ne cennette hayat ağacı vardır, ne de Allâh ayaklarile yürür, gözlerile bakardı. Hattâ, kendi suretinde insanı da yaratmış değildi.

Bu maddeler ise, yahudiliğin ana hatlarıydı. Bunlara hücum edilince, kendisinin yahudilikle bir alâkası kalmıyordu. Filon, yeni bir din yapmak fikrindeydi.

Dünyanın dinî fikri üzerinde büyük bir tesir bırakan ve hıristiyanlıkla müslümanlığı kuran bu büyük yahudi feylesofu, bir felsefe fikrine mi inanmıştı, siyasî bir manevra mı yapmak istiyordu?

Filon'un felsefesi meşhur olduğu gibi, siyasî varlığı da vardı. Mısırdaki yahudi başhahamının oğlu idi; Mısır yahudilerinin bir mümessili gibi hareket ediyordu. O zamanlar, Roma imparatoru Kaligolâ tarafından yahudiler aleyhine programlar yapılıyordu. Yahudi âlimleri, bu vaziyete bir son vermek için birçok hareketlere girişmişlerdi. En ziyade de bilgi ve para işlerinde mukabil bir taarruza geçmek istiyorlardı. Roma ise, bunlara karşı barbarlıkla mukabele ediyordu. Zannolunuyordu ki, o zamanlarda İskenderiye akademisinde yahudi feylesofları çoktu. Bunlar, Romalıların kuvvete dayanan ve para ile arazi sahibi olmak için senelerce harbeden ordularını yenmek için gizli cemiyetler kurmuşlardı. İsanın, haham Pavlosun, Yuhannanın dinî hareketleri de başka bir şey değildi. Filon, bu tesirler altında kalarak hareket etmiş değil miydi?

Filon'un siyasî hayatında mühim bir

vak'a vardı: Milâdın kırkıncı senesinde bir yahudi heyetinin riyasetine geçmiş, Romada İmparator Kaligolâ ile görüşmüştü. Bu meşhur mülâkat ise, fena bir neticeyle bitti. İmparator, imparatorluğun her tarafına yayılmış olan yahudilerin ticaret, bankerlik ve muallimlik işlerile uğraşmalarına izin vermek istemiyordu.

İhtiyar Filon, sefih Kaligolânın hakaretleri karşısında kalmıştı. Bütün Beniisrail ırkı da Hitlercilerin Almanyadaki muamelelerine duçar oluyorlardı. Zannedersem, Filon da, Romanın bu zulmüne bir son vermek için, yeni bir din kurmak emeline düşmüştü. Karl Mraks gibi Musanın yanlışını düzeltmek istiyordu. Bu emeline de muvaffak olmuştu.

İsa, Filonun felsefesini aklına yerleştirmiş, Kudüste Romaya karşı Allahı ortaya atmıştı. İsanın hayatı ve bilgisi hakkındaki bildiklerimiz, daha ziyade bir hurafeden ileri gidemez. E. Renan «İsanın hayatı»nda bir varlık gibi gösteriyor; herşeyi canlandırmak istiyor. Fakat, nihayet bir duman şeklinde de kalmıyor değil! İsa namında bir şahıs yoktu, diyenlerin hepsi de Roma tarihini şahid gösteriyorlar. Herhalde, bu nokta belli olmadı gitti. Kur'andaki yazılar, incillerden alınmadır.

Halbuki İsaya isnat olunan bir «hıristiyanlık» vardır. Bu hıristiyanlığa Filonluk deseler, daha doğru olabilirdi. Zannediyorum ki, Filonun fikirleri, Roma, Kudüs, Atina, Efsos, Filibe, Selânik, Antâkyadeki yahudi kolonilerinde taraftar bulmuşlardı. Yahudi hahamları, buralardaki akademilerde bu fikirleri öne sürüyorlardı. Karl Marksın komünis fikirlerini de, dünyaya dağılmış yahudi münevverleri yaymıyorlar mı? Berce, sağların enternasyonalı olan masonluğu da bu yahudiler ellerine almamışlar mıydı? Nihayet, zamanımızın Einştein, Bergson Freud ve Reichenbat gibi dört büyük yahudisi, asrın realist fen ve felsefesini metafiziğe doğru götürerek, ırkın jenisini ve şahsın Aba «intuition»ın inkâr ettirmek istemiyorlar mı?

Yahudi zekâsı, Filonda bu şuuru buldu. «Haham Pavlos»la da Romaya karşı harekete geçti. Birçok yahudiler, Pavlosun dinini kabul etmiyorlardı. Bazı yahudilerin bolşeviklikten, bazılarının da farmasonluktan ürttükleri gibi. Fakat, Pavlosun «risale» lerinde okuyoruz ki, Tevratı bilenlere gönderilen emirlerdir, eski emirlerin yeni şekilleridir. Bu adamlar ise, Efsosta, Atinada, Romadaki yahudi hahamları olabilirdi. Bunlar, havra yanında kilise açarak yahudi olmayan halkı harekete getiriyorlardı. İncilde:

« Kayserin hakkını Kaysere, Allahınkini de Allaha veriniz!»

sözü vardı. Fakat bu yeni Allah, bütün dünyanın Allahıydı. Varlığını, «kelâm»ile bildiriliyordu. Bu kelâm da «İsa» ile dünya insanlarına geliyordu. İnananlar, selâmet bulacak, cennete girecekti. İnanmıyanlar kâfir kalacak, cehenneme girecek, dünyada da her belâya uğrayacaktı. İsanın Allahından başka Allah olmayınca, Roma Kayserinin «Allahı» da sahte idi. Kayser ve hükûmeti, kâfirdi. Haham Pavlos ve arkadaşları olan hahamlar, din perdesi altında bu siyasi fikri aşılıyorlar, Roma Kayserine ve hükûmet teşkilâtına karşı muhtelif ırkları isyan ettirmek için çalışıyorlardı.

Roma imparatorluğu «Nation»unun millî bünyesi de bu isyana müsaitti.

1 — Roma: Kayseri ve cenerallerile bir aristokrasi sınıfı kurmuştu. Yağma edebilmek için harbediyordu. Çalabilmek için tektük lüks imar işleri yapıyor, lüzumsuz yere imparatorlar namına şehirler, âbideler, sayfiyeler kuruluyordu.

Britanyadan Kafkaslara ve Habeşistan dağlarına kadar genişleyen imparatorluk hududu içindeki halkın ne donu, ne de gömleği kalmıştı. Parasızlık bir afet halini almış, devlet parasını çalarak, devlet himayesinde iş yaparak zengin olan memurlarla, Kayser dalkavuklarına karşı derinden derine bir intikam hissi uyanmıştı; teşkilâtçısını bekliyordu.

2 — O zamanın bilgisi olan din fikri de bir «mayalı hamur» haline gelmiş, yoğurucusunu bekliyordu.

Hıristiyanlık, böyle bir zamanda çıktı. Fakirleri, işsizleri, dalkavuk olmayan mütefekkirleri önüne kattı. İki asır sonra bu mütefekkirlerin ellerine de Roma imparatorluğu geçti. Böylece, yahudi zekâsı, Romayı mağlûp etti. Yahudi mataı olan hıristiyanlık, bir devlet dini, bir halk imanı olmuştu. Bütün Roma imparatorluğu bu dini kabul etmişti. Bu din, yalnız Türk ve İran hududlarından içeri girememişti. Çünkü İranlılarla Türkler, Romaya mağlûp olmamışlardı. İstiklâllerini muhafaza etmişlerdi. Yalnız, fikir cihetinden bir kaynayış vardı. O da, Yunan felsefesiydi. Filonun fikirleri, İran ve Turanda bilinmiyordu.

Hıristiyanlığı kuranların fikirlerinden açık birşey anlamak güçtür. Fakat, bu dinin ideolojisinden iç yüzünü anlıyabiliriz. «Bir üçtür, üç birdir» meselesi Filonda yoktu. Bu üçleme, Filonun mistik felsefesinin tefsirinden çıkıyordu. Fakat, üçlemeyi de bizim hocaların zannettikleri gibi « üç allâh » şeklinde almak doğru değildir. Hıristiyanlıkta da «Allâh» birdir ve şeriki yoktur. «İsa» ile «Ruhulkudüs» ayrı ayrı birer Allâh değildir. Allâhın ifade şekilleridir, kendisini insanlara bildirmek, emirlerini söylemek şekilleridir.

Bir Allâh vardır, deyince, o Allâhın ya kendisini, ya eserini ortaya atmayacak olursanız, size kim inanabilir?

Eğer yaşamış ise İsa, ve eğer yaşamamışsa Pavlos, Filondaki Logos'a bir kuvet vermek için insan şekline soktu: «Ben Allâhın oğluyum; veya İsa, Allâhın oğludur» dedi.

İsanın insan şekli, oğuldu. Fakat, sözleri ve hareketleri de Ruhulkudüstü. Bunların hepsi, Allâhın hareketiydi. Bunun için, üçe ayrılmış bir birlikti!..

Muhammet te müslümanlıkta bu usulü kabul etmişti. Kendisini peygamber yapdı; Ruhulkudüsü de Cebraile bıraktı. Fakat, gerek Allâh, gerek Ruhulkudüs ve gerek peygamberlik Allâhın kendi hareketiydi. Buradaki üçlük ne ise, hıristiyanlıktaki üçlük te o idi. İki dinin esasları arasında hiçbir fark yoktur. Yalnız kilise, cami merasimleri ayrıdır ki, bunların hıristiyanlıktaki şekilleri eski Roma mabedlerinde yapılırdı. Camilerdeki ibadetler de Arabistan puthanelerinden alınmıştı.

***

Müslümanlık

Hıristiyanlık, Roma ordularile Avrupaya yerleşmişti. Bizans orduları da İran, Kafkaslar ve Arabistan hududlarına kadar yerleştirdi. Fakat, bu taassub devrinde de yahudi havraları yıkılamamıştı. Avrupaya yayılan yahudi dinli Hazer Türkleri, Fransa, Polonya, İspanya ve Almanyada gizli havralar açmışlar, Beniisrail kavminin her yenilik hareketine karşı durmuşlardı. Bizans imparatorluğunun Filistin ve Suriye eyaletlerindeki yahudiler ise, İran ve Bizans orduları arasında bir mubadele matai haline girmişti. Bizans, burada tam bir hakimiyet kuramıyordu. Bunun için, yahudi havraları da gizli ve açık çalışıyordu. Ayni zamanda Roma imparatorluğu da: Roma ve Bizans gibi iki büyük parçaya ayrılmıştı. Roma ve Bizans kiliseleri, siyasi hakimiyet yarışına çıkmışlardı.

Roma Bizansı, Bizans ta Romayı tanımayınca, bir din farkı ortaya atmak gerekti. Bu iş, derhal yapıldı. Fakat Bizansa Anadolu, Suriye, Atina ue Mısır gibi İskender akademiyalarının memleketleri düşmüştü. Buralarda felsefe mektepleri ve feylesof kâhinler çoktu. Bunlar, Filonun dinini tenkid ediyorlar, üçlük meselesini bir türlü anlamak istemiyorlardı. Bu mesele de İznik kongresinde görüşüldü. Nihayet İskenderiye mektebi haksız görülerek, Filonun üçlemeli tek Allah fikri kabul edildi. Fakat, Mısır, Suriye papasları bu fikirleri reddediyorlardı. Bunlar, oğulsuz ve Ruhulkudüssüz tek Allah fikrine saplanmış, yeni bir din hareketi uyandırmak hevesine düşmüşlerdi. Bu hareketin başında da Nesturi papasları vardı. Bunlar, Şamla Yemen arasındaki kervan yollarında zaviyeler yapmışlar, bu fikirleri yolculara ve bunların arasında bulunması muhtemel bazı âlimlere anlatıyorlardı.

Arkası var

ÖZYURD KAPISINDA:

AYŞE DESTANI

YAZAN:

Muazzez Kaptanoğlu

Güldüm. Acı açı bir gülüştü bu...

— Ağam!.. dedim Yurdun Ayşesi ateşe, ölüme yabancı değil ki!.. Onun da babası ateş içinde öldü. Onun da annesinin vücudü değilse bile, yüreciği bu ateşle kavruldu. Bırak beni senin yanında gideyim. Ölürsem de bu ölüş, senin yanında ve yurt için olsun..

***

Ayşe nine öyle orunçlu idi ki.. sesi öyle canlı, öyle ateşli idi ki, on yaş gençleşmişti sanki.. Renkli gözleri kıpkırmızı ve parlaktı. Ben de onun kadar orunçlu idim.. İçimde tuhaf duygular vardı. Ne kadar, ne kadar büyümüştü gözümde o!... Dalgın gözlerini mavi gözlerimde gezdirdi; yavaş ve hazin bir sesle:

— Uzun bir yıl kızancığım! ben araba ile yiyecek, cepane taşıdım. Bu bir yılda ağama iki defa rasgeldim. O da yurdu için çarpışıyordu. Çavuş olmuştu. Bir akşamdı; uzak yollardan gelmiştim. Yorgundum. Öküzleri bağlamış, onların yanına bağdaşarak beş aydır görmediğim ağam için Tanrıma yalvarıyordum: yağanlar "düşman„ onu öldürmesin diye. Mehmed çavuş geldi. Paşa beni çağırmıştı. Çadıra girdim. Ağam.. canım ağam orada idi. Bağırarak atıldım kollarına. Fakat o silkindi: "Yavaş Ayşe! dedi; neredesin bir bak„. Çok candan bir ses: "Bırak Ali çavuş! dedi. Ayşeciğin haklıdır; o, yurdun bulunmaz bir kızıdır. Ayşene kadar işimize yaradı bilsen!..„. Baktım bana gülüyordu. Sıkılarak geri dönmek istedim. O ayni candan bir sesle: "Ayşe kızım! bugüne kadar burada çok yardım ettin. Yorulmadın, şikâyet etmedin. Bugün seni ağanla göndermek istiyoruz. Fakat bugüne kadar ödevini kendi topraklarında yaptın. Bugün ise yağan yöneğine gideceksin; buna gücün yeter mi?

"Gözlerim yandı. Ağamın kor gözlerine baktım. Onlar: "Düşünme Ayşe. Yurd için ölmek şereftir„ diyordu sanki..

Güldüm: "Paşa!. ağam olmasa da giderim ben, madem ki yurd için...„ Geldi alnımdan öptü: "Haydi çabuk hazırlanın; ağan anlatsın sana gideceğiniz yeri„. Çadırdan çıktık. Sert bir esim yüzümü kavuruyor. İçimdeki ateş bütün vücudumu yakıyordu. Arabamızın yanında bir meşe kütüğüne oturduk. Ağam gene ellerimi elleri içine aldı. Yanıyordu sanki ellerim; o kadar sıcaktı elleri. Başım büyük göğsünde susuyordu. O da başını başıma dayadı. Sıcak nefesi yakıyordu saçlarımı. Bir damla yaş boynumdan içime kaydı. Kulaklarıma iyice işleyen bir ses:

— Ayşe! benim Ayşem!.. dedi.. Baktım. Ağamın kor gözü ıslaktı. Ağlayordu. Ben, içim ağlarken gülmeğe çalışarak:

— Haydi ağam sen demedin mi ki yurd için ölmek gerektir. Haydi yaşını sil de, derlenip çıkalım yola..

Utanmış gibi fırladı yerinden. Demin ağlıyan o değildi sanki. Bir aslan olmuştu ağam. Sesi sert ve kuru söylendi:

—Ayşe yağan ileri yöneğe cepane götürürken, bunlardan bir kısmı yolda kalmış. Bu gece saklanıp, yarın ilk gelen kuvetle gidecekmiş yerine.. Bunu haber alan paşa bir çavuş ve subayla beni gönderiyor. Senin araban da işimize yarıyacak. Biz çarpışırken cepaneyi arabaya doldurup getireceksin buraya..

Gözlerimdeki yaşı göğsünde kuruttum. Konuşmadan hazırlanıyorduk gayri. Subay geldi. Bizi yanyana görünce: "Ali çavuş! ne mutlu sana gözün arkada kalmıyacak. Ayşen yanında ölürsen, son nefesini onun kollarında vereceksin!„. Gözleri daldı. Bir ıslaklık parladı sanki onlarda. Fakat eski neşesile kendine der gibi söylendi:

— Üzülme sevgili Ayşe! Sen benim canımdasın, kanımdasın. Vücudum burada değilse ne ziyanı var. O zaten ölet bir varlıktan başka birşey değil ki. Asil ruhunun, kalbinin, sevginin içinde ölürsem; en büyük saadetler arasında kapayacağım gözlerimi. Tanrım seni ve yurdumu korusun.

Güldü. Öyle bir gülüştü ki bu. Sankilim ateşe.. ölüme meydan okuyurdu!...

***

— Haydi çavuşum!.. yolunuz açık olsun. Paşa atının üstünde taş gibi; canlı olan yalnız gözleri var; onlar bir yıldız gibi karanlıkta yanıyor. Bize güç vererek uğurladı. Biz, gecenin içine dalarken o da sürdü atını. Yokoldu gözlerimizden. Geceyi deler gibi gidiyordu. Önde çavuş arkada subayla ağam; onun ardından ben ve araba. Durmadan gidiyorduk.. Ve gece izimizi siliyordu bizim. Birden durduk. Çavuş döndü. İlerdeki yarda oturmuşlardı; fakat altı kişi idi onlar. Yanlarında dört de sandık vardı. Biz ise, benle dört kişi idik. Subay: "Mehmed çavuş! dedi. Biz Ali çavuşla çarpışacağız. Sen Ayşe ile cepaneleri doldur; hanginiz sağ kalırsa o sürsün arabayı„.

Sonra görmedim onları; tüfekler patladı. Bu sesler içinde atıldık sandıkların üzerine. Ne kadar ağırdılar; zorla sürüklüyorduk arabayı. Önümüzde kan, ateş, bağırış karışıyor; fakat bizi durduramıyordu. Üçüncü sandıkta ağamın sesi duyuldu: "Mehmed çavuş! bırak arabayı Ayşeye, çabuk gel biz bittik gayri„. Çavuş seğirtti. Son sandığı kanter içinde yükledim arabaya. Ağamın sesi, yer altından gelir gibi gene duyuldu: "Ayşe!... sür arabayı durma git!„.

Gitmedim, gidemedim. Sandıklardan biri açıktı. İçinden bir bomba alıp koştum onların yanına. Çavuşun başına iki yağan üşüşmüş, hakhyacaklardı onu. Sonra sıra bana gelecekti; sandıklar da kalacaktı!..

— Çavuş dedim, bomba var elimde atayım mı?.. Sevinçle bağırdı:

— At Ayşe!.. sen kurtuldun gayri, at ve sür arabayı.

Atamıyordum çünkü çavuş ta ölecekti. Fakat o sallandı, vurulmuştu, düşerken:

— At Ayşe!.. dedi.

Düşünmeden fırlattım bombayı. Yer yarılmış gibi büyük bir gürültü oldu, duman kapladı geceyi.. Bağırışlar ve sessizlik.. Benden başka ayakta insan kalmamıştı. Ağam bir çukurda, yağanlardan birinin altında kalmış, çavuş

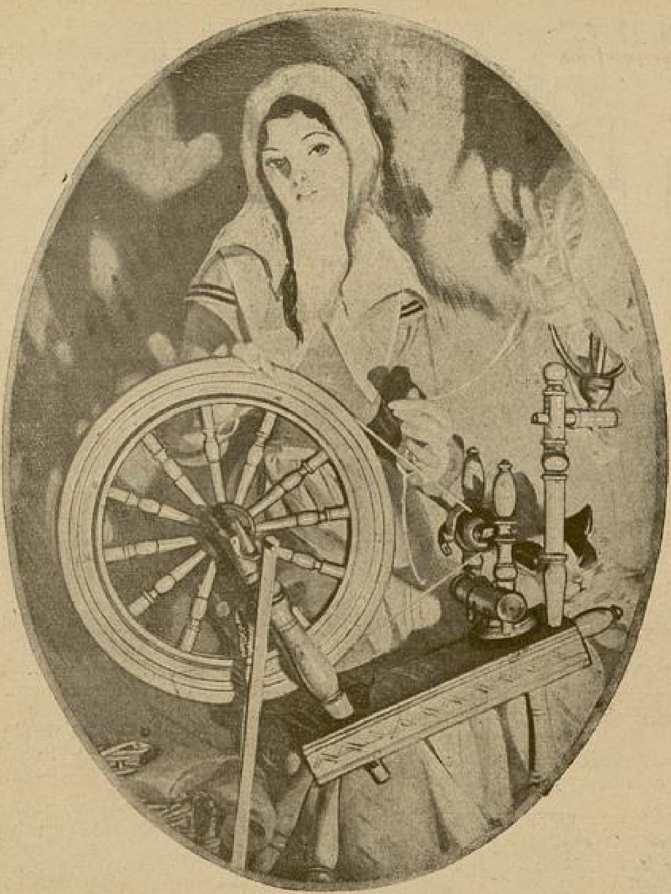

subay parçalanmıştı. Bağırıyordum, bağırarak topluyordum kopan kollarını bacaklarını. Bu iş bitince atladım arabaya, gülerek sürdüm onu. Ne olduğumu bilmiyordum. Uzaklardan bağırışlar geliyor; tanyeri yavaş yavaş ağarıyordu. Yöneğe geldim. Karşılamaya çıkmışlardı beni. Kahkaha ile gülerek indim arabadan; şaşkınlıkla bakıyorlardı yüzüme. Subayın, Mehmedin kopmuş parçalanmış vücutlarını önlerine attım.

— İşte! dedim, getirdim, hepsini getirdim. Ağam da orada.. nah işte sandıkların üzerinde yatıyor....

Gerisini bilmiyorum gayri. Gözlerimi açınca kendimi ak bir yatakta buldum. Başımda aklar giymiş bir kadın vardı. Ağam da yanımda yatıyordu. Yağız yüzü balmumu gibi sararmış, canı gitmişti sanki.

— Ölmüş! dedim; canım ağama kıymışlar. Fırladım yataktan atıldım ağamın üstüne:

— Ağam, ağam!.. diyordum. Aç gözlerini bak Ayşen geldi. Göz kapakları titredi. Kor gözleri yaşararak baktı bana, ve yavaş bir sesle fısladı:

— Sür arabayı sen Ayşem, ben yurd için ölüyorum... dedi.

Gözlerindeki kor bir kıvılcım gibi söndü.. ağam ölmüştü.

Üstüne kapandım. Nekadar ağladım bilmem.. Saçlarımda kuvetli bir el gezdi. Gözlerimi açtım paşa idi. Gözleri ıslaktı titreyen sesile:

— Kızım!.. dedi. Tanrıya şükür sen kurtuldun. Bir aydır yatıyorsunuz. Ağan da hiç bilmedi kendini. Bugün gözlerini senin için açtı, senin için kapadı. O zaten senin için.. yurdu için yaşadı. Senin için.. yurdu için öldü. Ağlama yavrum, ruhu üzülmesin onun.

— Paşam! dedim; ağam gitti; bari yurdumu kurtarın.. o gitmesin.

Gözlerime baktı. Onlarda sonsuz bir inanç vardı.

— Ayşe!.. dedi: ağan gibi hepimiz gitmedikten sonra yurdumuz gitmez; anladın mı? yurdun bütün Ayşeleri, bütün Mehmedleri gitmedikten sonra...

***

İşte güzel kızcağızım!.. ninenin yaşayışı bu. Ondan sonra yurd için çok çalıştım. Ne zaman yorulsam, gözlerimde sarı yüzile ağam canlanır. Kor gözlerindeki kıvılcım sönerken, zayıf sesi kulaklarıma gelir:

— Sür sen arabayı Ayşem! yurd için ölüyorum ben; der. Ve ben içimdeki ateşle sürerdim arabayı. Birgün yurdumuz kurtuldu. Uzun yıllar geçti. Ben nine oldum. Fakat ağamın kor gözlerindeki ateş, ilk günkü sıcaklığıyla içimde yanıyor.. ve ben bu ateşle öleceğim..

Sustu. Güneş batmış, sütlerimiz soğumuştu. O, soğuyan sütlerimizi tazelemek için içeri girerken, yaşlı gözlerimle, içli sesinin söylediği özlemli şarkıyı dinliyorum:

Gel ağam, gel ki dinsin yüreciğimde sızım;
Gel ağam, gel bu köyde sensiz ben çok yalnızım.

Ben, Ayşe ninenin ateşli sevgisi.. büyük kalbi.. sönmez özlemi yanında, minik bir çocuk gibi küçüldüğümü duyuyorum. Ve gecenin koynunda uyuyan yeşil bayırlar, gözlerini açarak aynı içli, yaslı özelimin şarkısını çağırıyorlar:

Gel ağam, gel ki dinsin yüreciğimde sızım;
Gel ağam, gel bu köyde sensiz ben çok yalnızım.

İKTİDARSIZLIĞI

ve

BEL GEVŞEKLİĞİNİ

giderir, yaşamak neşesini iade eder. Eczanelerde bulunur. İstanbulda fiyatı 150 kuruş. Tafsilât için: Galata-Posta kutusu 1255

GÜNAH GÖNÜLLÜLERİ

YAZAN:

M. S.

№: 23

— Celâl dedi, doksan yedi gündür evde yok!

Büyük bir hayret taklidile sıçradım:

— Ne diyorsunuz?

— Evet.

Hem iki aydır matbaaya da uğramıyormuş!

Sebebi belirsiz bir acı Hicranın iri gözlerini doldurmuştu. Büyük, geniş bir şefkat karşısında, hiç zorlanmadan suçunu itiraf ihtiyacını duyan bir çocuk samimiyetile:

— Onunla, dedi, aramızda basit bir ihtilâf hasıl olmuştu. Benim bu hususta kendisine söyleyecek birçok sözlerim vardı. Fakat yüzyüze gelince bir türlü açılamıyor, anlatamıyordum.

Yüzyüze anlatamayacağıma kani olunca bu sözleri mektupla bildirmeğe karar verdim.

Fakat bu mektubu ona elimle vermek cesaretini de bulamadım.

Hatta yazdıklarımı, yanımda bulunmadığı bir sırada okumasını istiyordum. Ve bu isteğimin birçok sebepleri vardı...

Mektubumu yanımızda çalışan ihtiyar kadına bıraktım, ve bir arkadaşımın evine gittim.

Onun vereceği cevabı, evvelâ evine gittiğim arkadaşın yanında bekledim.

Orada beklemekten ümidi kesince buraya döndüm.

Fakat ihtiyar kadın, mektubumu Celâle vermeyi unuttuğunu söyledi. Ona sadece, eşyalarımdan bir kısmını alarak çıkıp gittiğimi bildirmiş.

Mektubumu okumadan gittiğimi duymak, Celâlde çok yanlış zanlar uyandırmış olacak ki, o geceden sonra bir daha eve uğramamış.

Bu haberi alışımdan birkaç gün sonra matbaaya telefon ettim. Henüz gelmediğini söylediler. Birkaç saat bekleyip tekrar aradım. Celâl telefona geldi. Fakat bana çok kırılmış olacaktı ki, sesimi duyar duymar, cümlemi bile temamlatmadı, ve telefonu yüzüme kapadı.

Gönderdiğim bir mektup, açılmadan geri geldi.

Mektup okunmadan gelince, içimi ona dinletebilmek için bir emrivaki yaratmaktan başka çare düşünemedim.

Bunun için de onunla karşılaşabilmem lâzımdı. Fakat bu tesadüfü nasıl hazırlayabilirdim? aklıma onun arkaşlarından Ferit geldi.

Ferit bana, Celâlin yeniden içkiye başladığını söyledi. Hangi saatlerde, nerelerde içtiğini sordum:

— Belli olmaz! dedi, ve ilâve etti:

— Sana, onunla karşılaşmağa kalkışmayı tavsiye etmem!

Ondan bunun sebebini sordum; çok fena bir muameleye maruz kalabileceğimi söyledi.

Az sonra salona dönen Hicran, yanıma oturdu...

Bu tavsiye beni düşündürmüş, bu ihtimal beni korkutmuş değildi. Feritten, vaktinin müsait olacağı ilk akşamda beni, Celâlin girip çıkabileceği yerlere götürmesini rica ettim.

Hallerimden kararımın katiyetini sezmiş olacaktı ki, başladığı itirazda fazla israr etmedi.

Fakat Feritle bir değil, birçok geceler dolaşmamıza rağmen, beklediğim tesadüfe kavuşamadım.

Bir gece, bir gazino masası başında Feritle bilmem kaçıncı defa oturuyorduk. O benim hesabıma bermutat habire içiyordu; ve ben, gözlerimi mütemadiyen açılıp kapanan kapıya dikmiş, Celâlin girmesini bekliyordum.

Garsonların iç salondaki elektirikleri söndürüşlerinden, kapanma saatinin yaklaştığı anlaşılıyordu. Feride:

— Galiba, dedim, yine gelmiyecek?

O, kısılmış gözlerini gözlerime dikti:

— Galiba değil, dedi, muhakkak gelmiyecek!

Ümit ve teselli beklediğim sırada verilen bu manâsını anlamadığım cevap beni kızdırmıştı;

— O halde niçin geldik buraya?

— Bir gazinoda oturmak için mutlaka birisini beklemek mi lâzım?

Bu mantık beni şaşırtmıştı:

— Sizin için öyle!... dedim. Fakat...

Kelimeleri, ağzının içinde iri birer lokma gibi yuvarlaya yuvarlaya heceleyen Ferit, sözümü kesti.

Elinde tuttuğu dolu kadehi masaya bıraktı. Önündeki tabakları iterek açtığı yere dirseklerini dayayarak bana doğru eğildi:

— Ben, dedi, Celâlin buraya gelmiyeceğini biliyordum Hicran! ve yalnız bu akşam değil, bütün beraber çıktığımız akşamlarda, onun uğramayacağını bildiğim yerleri seçmiştim.

Bunu yaparken evvelâ seni düşünmüştüm: Sen Celâlin, senin hakkında ne yanlış, ne fena kanaatler beslediğini bilmiyordun. Karşılaştığınız takdirde göreceğin hakaretin ağırlığını tahmin edemiyordun. Ve Bu hakaretin derecesini tahmin edemediğin içindir ki, bu tesadüfü hazırlamaktan kaçınmanı söylediğim zaman dudak büktün.

Tavsiyeme okadar lâkayt kalmıştın ki seni kararından sözle vazgeçiremiyeceğimi anlamıştım. Fakat seni elimle, bir meyhane köşesine sarhoş hakareti görmeğe götüremezdim...

Feridin sözleri, kanımı hiddetle çıldırtmış gibi idi. Çok büyük bir rezalete meydan vermemek için, bütün irademi ayaklandırmasaydım, sofranın bütün tabaklarını başında parçalayabilirdim.

Sükûtumu kendisini mazur görüşüme hamleden Feridin yüzündeki endişe dağıldı. Hattâ, umduğu kadar fena bir cevap almaktan kurtulmak, onun cesaretini arttırmış olacaktı. Yüzüne, lâübâli, cüretkâr bir gülüş yayıldı.

Aylarca önce kapalı bir imasını bile ağır bir hakaretle karşıladığım duyguyu tekrar açığa vurdu:

— Bunu yapamazdım! İtiraf edeyim ki, beni bundan menneden, biraz da hodbinliğimdi... Çünkü...

Sahte bir hicapla başını önüne eğdi:

— Çünkü her şeye rağmen seni seviyordum Hicran!

Ona sözle cevap veremezdim. Ve sinirlerimi koparırcasına geren hırsa biran kapılsaydım, gazinolarda hadise çıkaran sarhoş ve bayağı kaldırım aşiftleri gibi karakola düşecektik. Kurtulmak için oradan kaçmaktan, uzaklaşmaktan başka çare yoktu.

O geceden sonra kafamda, Celâlle karşılaşabilmek için birçok yollar, plânlar tasarladım.

Uğraması ihtimalini düşünerek günlerimin birçok saatlerini gelip burada geçiriyorum.

Fakat hergün ümidimi biraz daha kaybettim.

Şimdi sizi görmek beni, hazırlayamadığım o tesadüf kadar sevindirdi.

Siz ki, insanların iç âlemlerini okuyup satarak geçiniyorsunuz. Beni iyi anlarsınız.

Sizinle karşılaşmağı ümitlerimi canlandıran bir fırsat, bir tesadüf sayıyorum.

Benden yardımınızı esirgemessiniz değil mi?

Bütün bu sözler, kafamı karanlığa boğan istifhamlara tamamen cevap verebilmiş değildi. Hicran, Celâli bırakıp kaçışını «Basit bir ihtilâf» diye tarif ediyordu.

Sevdiği erkeğin yanına giderken bahsettiği mektubu bırakmış olabilirdi.

Fakat Celâlin bu mektubu okuyamaması, onu neden bu kadar üzüyordu?

Yoksa o mektup, fazla itina ile yumuşatılmış mazeretlerden başka şeyler mi ihtiva ediyordu? öyle olmasaydı Hicran Celâlle görüşmek arzusunu bu kadr şiddetle duyabilir miydi? Celâli bulmak için gösterdiği fedakârlıklardan, ona söylemek istediklerinin pek boş lâkırdılardan ibaret olmadığı anlaşılmıyor mıydı?

Zihnime yığılan bu sorguların uyandırdığı merakı yenebilmekliğim için hesaplı bir samimiyeti silâh gibi kullanmam lâzımdı. Riyasız, sonsuz gibi görünen çok ölçülü bir samimiyet takınabilmek, muhakkak ki hayat sahnesinde oynanan rollerin en güçü...

Fazla «prova» etmediğim bu işi başarmağa kalkışırken içimde, baş role çıkarılmış bir figüran emiyetsizliği vardı:

— Hicran hanım, dedim, affedileceğimi umsaydım, bir itirafta bulunacaktım?

— Estağfırullah efendim...

— Ben anlattıklarınızı Celâlin ağzından da dinledim! onun söylediklerine nazaran, aranızdaki ihtilâfın sebebi, buyurduğunuz kadar basit değilmiş!

Hicran, ikinci cümlemi dinlememiştibile:

— Celâli ne zaman gördünüz?

— İki gece evvel...

— Nerede?

— Kaldığı otelde!

— Hangi otelde kalıyor!

—İnanın ki adını bilmiyorum. İstanbulun en karışık semtinin, en karanlık sokağında bir otel.. gece yarısından sonra girip çıktığım için, aradığım taktirde pek kolay bulacağımı samıyorum!

Hicran, cümlelerimin birini tamamlatmadan bir diğer sual yetiştiriyor:

— Beni onunla konuşturamaz mısınız?

— Evvelâ mektubunuzu okutmamı tercih etmez misiniz?

— Bana çok mu kırık?

— Daha ziyade kendisine kırgın gibi görünüyor!

Hicran, kalkacak bir trenin penceresindeki ahbabına, söyleyeceklerini tamamlayamamaktan korkar gibi, kaşları hafif çatık, gözleri gittikçe nemleniyor:

— İçiyor mu?

— Hiçbir zaman içmediği kadar!

— Mektubumu sonuna kadar okutabilir misiniz!

— Emin olabilirsiniz!

— Mektup üzerinde açılacak münakaşa da benim tarafımı tutar mısınız?

Güldüm:

— Bir avukatın müdafaa deruhte edebilmesi için maznunu dinlemesi lâzım!

— Hakkınız var.. şu ânda maznun mevkiindeyim. Fakat davayı benim ağzımdan da dinlerseniz göreceksiniz ki, davacıdan da haklıyım.

— Temenni ederim hanımefendi!

— Beni biraz daha dinlemeğe vaktınız müsait mi?

— Başka işlerim de olsa ihmal edebilirdim!

Hicran yerinden kalktı:

— O halde Celâle yazdığım mektubu beraber okuyalım. Bakalım vekâletimi kabul ettirebilecek miyim?

Az sonra salona dönen Hicran, yanıma çektiği koltuğa yerleşti. Ve elindeki kapalı zarfı yırttı. Bu zarfın yırtılışı içimi, esrarengiz bir mezhebin sırlarını öğrenmeğe hazırlanan insanların heyecanile doldurmuştu.

Hicranın sesini saran titreyişlerden, mektubunun her satırını duygularından dokuduğu seziliyordu.

Ondan dinlediğim uzun mektubu buraya kısmen geçiriyorum:

"Celâl Ağabey;

Hareketimi duyar duymaz vereceğin ilk hükümler, muhakkak ki aleyhimde olacak, ben bu satırları sana, hareketimi mazur göstermek için yazmıyorum.

Evvelâ bilmeni isterim ki, evden ayrılmakla, gizli gizli hazırlanmış ve kat'ileşmiş bir kararı tahakkuk ettirmiş değilim.

Bu muvakkat ayrılışım, sadece yüz. yüze söyleyemiyeceğim bazı şeyleri sana anlatmak içindir.

Sen benim hayatıma karıştığın zaman ben, küçük bir çocuktum.

Seni daima bir büyük erkek, bir büyük kardeş gibi görmeye, sevmiye alıştım.

Kucağında geçirdiğim her gün, bu alışkanlığı biraz daha kökleştirdi.

Uzun yıllardan sonra tekrar karşıma çıktığın zaman, bu kökleşmiş duygumun değişmesi için hiçbir sebep yoktu.

Seni yine, beni himaye eden bir büyük kardeş gibi gördüm.

Birçok okuyucularımız :

GÜNAH GÖNÜLLÜLERİ

Romanını kimin yazdığını merak etmişler, ve bunu mektupla, telefonla bizden sormuşlardır. Okurlarımızın bu meraklarını tatmin edelim :

GÜNAH GÖNÜLLÜLERİ ni yazan **NACİ SADULLAH** tır.

(**YARIM AY**) yakında yine Naci Sadullahın yazdığı :

NİKÂHLI BEKÂRLAR

Romanını tefrika edecektir.

Çünkü seni yine, beni şefkatle okşayan bir büyük erkek olarak buldum. Bana seneler yüzünü bile değiştirmemiş gibi görünmüştü.

Fakat sen beni, bir küçük çocuk olarak bırakmıştın.

Ve ben okadar değişmiştim ki, senelerdensonra karşına çıkan yetişkin kızın, senelerce önce dizlerinde oynayan küçük çocuk olduğuna güç inandın

Bu itibarla bana bir erkek duygusile bağlanışın, benim sana karşı bir genç kız zaafı duymayışım kadar tabiidi!

Ben haklıydım. Ve sen mazurdun. Beraber geçen günlerimizde, içimdeki kardeşlik duygusunu yenmeğe çalıştım.

Sana sezdirmediğim bu gayret tamamen boşa gitmiyordu da...

Fakat umulmaz bir tesadüf, bu çok yavaş yürüyen gönül ve iç inkılâbını durdurdu :

Ben, sevginin ilk buhranını çocukluktan uzaklaşmaya başladığım senelerde geçirmiştim Celâl ağabey :

İçimi bir daha tutuşturmayacağına kani olduğum içindi ki, sana bu sönmüş ateşin macerasından bahse bile lüzum görmemiştim!

Bir gençle sevişmiş, nişanlanmaya karar vermiştik. Hatta o, evimize girip çıkıyor, babamla, üvey annemle görüşüyordu.

Fakat üvey annemle nişanlım arasında, iğrenç sebebini sonradan öğrendiğim bir renksizlik ve geçimsizlik vardı; ve o, bu geçimsizliğini, benim saadetimi kurutan bir kin haline vardırdı.

Kinini doyurmak için çevirmedik entrika bırakmadı: Külhani jigololarɪ nişanlımı tehdit ettiler. Babam ona, hakaretlerle dolu mektuplar yazdı. Ben günlerce, haftalarca sokağa çıkarılmadım. Hulâsa, aramızdaki bağın kopması için hiçbir çareyi ve hiçbir vesileyi ihmal etmediler, ve sonunda da muratlarına erdiler. Bu kaybı unutmak, bu ateşi gözyaşlarile söndürmek bana çok uzun acılara, ve senelere mal olmuştu Celâl ağabey...

Ve eğer tesadüfün ihaneti olmasaydı, bu geçmiş çocukluk hastalığının nüksetmesine imkân yoktu. Fakat hayalinin enginliğine rağmen, bir Edirne seyahatinin beni, yarıda kesilmiş ateşli bir sevginin gaip kahramanile karşılaştırabileceğini sen bile düşünemezdin.

Evet Celâl ağabey! benim ilk sevdiğim erkek Emindi.

Ve o, gizlemediği maceralarına rağmen beni unutabilmiş değildi.

Şimdi Edirnedeki ânî hastalığımın asıl mahiyetini daha iyi anlıyorsun ya Celâl ağabey!

Onunla aramızda uzun münakaşalar, uzun mücadeleler oldu.

O, sana herşeyi anlatacağını söylüyordu. Ben, onu birleşmemizin imkânsızlığına iknaa çalışıyordum.

O israr etti. Ben vazgeçiremedim. Ve sana içimi, kendi dilimle dökmeyi tercih ettiğim içindir ki, bu mektubu yazmağa mecbur kaldım.

Şu ânda onunla beraberim. Fakaf sana bir kadın olarak ihanette, bu uzak beraberlikten bir adım ileri gitmiş değilim.

İlk sevgimi ikinci defa isteğimle unutmağa razıyım. Fakat senin dostluğunun dışında yaşayamam Celâl ağabey.

Kim ne derse desin: inan içimin sesine ki, en ateşli görünen gönül bağları bile, kuvvetli dostlukların elinde oyuncak oluyor.

Bir mehtaplı gecede bana duygularını açtığın ilk geceyi hatırlıyor musun Celâl ağabey?

O gece bana:

— Sana bir başka Celâlden bahsediyorum Hicran!

Onun hakkında vereceğin hüküm, benimle olan dostluğunu değiştirecek değildir! demiştin. Şimdi de ben sana:

Bir başka Hicrandan bahsediyorum Celâl ağabey.

İstiyorum ki onun hakkında vereceğin hüküm, aramızdaki dostluğu yıkmasın.

Ve unutma ki, bu küçük dostun, seni kardeş olarak kaybetmemek uğrunda, o fena kadını öldürmekte tereddüt bile duymayacaktır!

Eğer yazdıklarımı bir dost kafasile muhakeme etmezsen, önce söylediklerinde sen de samimi değildin Celâl ağabey!

***

Mektubunu katlayıp, yırtılmış zarfa koyan Hicran:

— Nasıl, dedi, müdafaamı kabul ediyor musunuz? Ve ilâve etti :

— Ben bu mektubumda Celâle sadece hayatımın gizli kalmış bir köşesini açıyoum. O, bu gönül münasebetini, Eminin ağzından dinleseydi, Edirnede kalışımı bir ihanet sayacaktı.

Fakat ben Edirnede, Celâle ihanet için değil, tehlükeli tezahürlerinden korktuğum bu eski maceranın hesabını kapatmak için kaldım.

İstiyorum ki Celâl, bu hakikatları bir başka ağızdan dinlediğini farzetsin.

Vereceği kararda çok hotbin davranmaktan çekinmesin!

Çünkü en hotbince bir karara inkıyat etmek bile benim için Celâli kaybetmekten çok kolay olacak!

— Celâl, giderken bütün eşyalarınızı götürdüğünüzü söylüyordu ?

Hicran :

— Eşyalarımı, birleşmemizi bir emrihak ivaline sokmak isteyen Emin taşıtmış!

Ve güldü :

— Beraet etmekliğime mani olabilecek başka bir şüpheniz kalmadıysa, mesele yok!

Ve hazırlanırken :

— Ben, dedim, vekâletinizi üzerime alıyorum. Fakat bu, henüz kanunları maddeleşmemiş, kat'ileşmemiş davada hükümler, dünyadaki insanların adedi kadar değişebilir.

Çünkü bu kabil davalarda, her insan, kendi mantıkına uyan bir hüküm verir !

Kafam, düşüncelerin anaforuna okadar kapılmıştı ki, Celâlin anlattığı yerden, istediği defteri almayı, tam kapının eşiğini aşarken hatırlayabildim !

***

İnsanların biribirleri hakkındaki yanlış hükümleri, hekimlerin yanlış teşhisleri gibi çok defa ömürlere maloluyor.

Seciyelerin tahlilinde gösterilen isabetsizliğin büyük seyyiesini, bazen de yanlış teşhis koyanlar, bazen de yanlış teşhis edilenler çekiyor. Yanlış teşhislere, iki tarafın da, hattâ sade iki tarafın değil, iki tarafın yakınlarının da kurban gittikleri çok vakidir.

Bilmiyorum Hicran, Celâlin düşündüğü gibi bir gönüllü günahkâr mı?

Ve bilmiyorum Celâl, Hicranın mektubunu okuduktan ve beni dinledikten sonra da bu hükmünde israr edecek miydi ?

Fakat onun, bu çok acele verilen hükmünde haklı olduğuna beni de inandırabileceğini sanmıyordum.

Hicranla apartmandaki tesadüf, ilk ve son konuşmamız oldu.

Ondan sonra Celâli, ne konuştuğumuz otelde, ne de aradığım diğer yerlerde bulamadım. Celâlden haber sorduklarım :

— Görmüyoruz! diyorlar, ve ilâve ediyorlardı:

— Zaten görsek de tanıyamayız. Gençlerde en yakın dostlarından birine kendisini güç tanıtabilmiş, Çünkü biçare, perişan ve alkolik bir meczup halindeymiş!

. . . .

Onu kurtaracağını umduğum tesadüfü boşuna bekledim. Ve o sıralarda bir gün Celâlin, Hicranın konser verdiği tiyatro paradisinde ciğerlerini kusarak öldüğünü duydum!

SON

Muayyen bir mühlet muteber olmak üzere, reklâm için her türlü rozet siparişlerini bin adedi 90 T. Lirası fiyat ile kabul ederiz.

Bu fiyatta gümrük masrafı dahildir. Teslimat çabuk yapılır.

Adres : N. Zigomala
Asmaaltı-Cambazhan N: 36
İstanbul

Ercüment Ekrem Talu'nun bugüne kadar hiçbir yerde, bir şiiri intişar etmemiştir. Okuyucularımız bu manzum yazıda onun imzasını görünce pek haklı olarak şaşıracaklardır. Fakat kendilerini temin ve teskin edelim ki: belki geçmiş, belki hâlâ kanayan bir aşk yarasıyle alâkadar olan bu şiiri bizzat Ercüment Ekrem Talu yazmış ve basmak şerefini de Yarım Ay'a bahşetmiştir. Üstat, bundan böyle mecmuamıza muntazaman yazmak vadinde de bulunmuşlardır.

ARADIM..

Göğsümün üstünde yanan başını
Ben gene dün gece, nâlân, aradım;
Gözlerimin, akan, kanlı yaşını
Katıp ta dökecek umman aradım.

Sahil ıssız, tenha; sular ölgündü..
Sensiz kalan ruhum ye'se büründü;
Öksüz gibi, dünya kara göründü,
Onunla ölçecek zından aradım.

Hicran ateşile yanan gönlümü,
Haşra kadar garib kalan gönlümü,
Senin eleminle coşan gönlümü
İstiab edecek cihan aradım.

Yalnızdım.. Karşımda bir resmin vardı..
Hayalimde ancak bir cismin vardı,
Dudağımda senin hep ismin vardı,
O isme âşina insan aradım.

Denizin koynunda erirken mehtâb,
Yüzüstü kapandım: perişan.. bitâb..
Hicranla resmine ederek hitâb,
Çaresiz derdime derman aradım..

Bu durgun gecede susmuştu herşey,
Karşıda, muztarib, inlerdi bir ney,
Fartı eleminden, coşup peyâpey,
Nefsimde kudreti isyan aradım.

Tan yeri ağardı, uyandı hilkat..
Kıpkızıl bir renge boyandı hilkat..
Gün doğdu..tutuştu.. ve yandı hilkat..
Aradım hep seni.. giryân.. aradım!

Eski Zamanlarda
İSTANBUL

— *Başı 19 uncu sayfada* —

ğaziçinin herhangi bir köyüne gitmek isteyenler de, her köyün umuma n.ahsus olan bir çifteli kira kayıklarına binerlerdi.

* *

Boğaziçinin meşhur seyir yerleri Göksu, Sultaniye, Beykoz ve Büyükdere çayırları ile Kalender, Bebek bahçesi, Şemsipaşa çayırı idi.

İstanbul tarafının meşhur seyir yerleri de Kâatane, Çırpıcı, Veliefendi çayırları idi. Bu seyir yerlerinin birer toplantı günü vardı.

Bütün İstanbulluların rağbeti en ziyade ilkbaharda Kâataneye, ve yaz mevsiminde Küçüksu ile diğer Boğaziçi seyir yerlerine idi.

Kâatane seyranı pek cemiyetli ve eğlenceli olurdu. Binlerce halk can atarak giderdi. Erkekler atlarla, kayıklarla; kadınlarda arabalar veya kayıklar ile, tahtırevanlar ile, koçular ile gelirler, çayırda ağaçlar altında, dere kenarında hasırlar, ihramlar, secadeler sererek sefa ederlerdi. Alibey köyü ve Çendere boğazı tarafında at yarışları yapanlar olurdu. Seyircilerin ekserisi sefertaslarile söğüşler, yalancı dolmalar, helvalar getirip Alibey köyünün meşhur Kâatane yoğurdunu da ilâve ederek kır ziyafetleri çekerlerdi. Seyyar hanendeler, sazendeler, seyircilerin etrafından ayrılmazlar; kıptiler zurna taksimleri ve karılarının kızlarının göbek çalkayarak ettikleri rakıslar ile herkesi eğlendirip bahşiş toplarlardı. Bir yandan da portakalcılar, helvacılar, muhallebiciler, yoğurtçular, simitçiler bol bol satışlar yaparlardı.

Delikanlılar, çocuklar derenin yeşil sazlarından sivri külâhlar yapıp başlarına geçirir koşuşurlardı. Bahar mevsiminin sonuna kadar her cuma Kâatane böyle binlerce seyirciler ile dolardı. Mehtaba tesadüf eden cuma geceleri mahalle delikanlıları, esnaf gençleri akşam yemeklerini Kâatanede yeyip pazar kayıklarile, mavunalar ile darbukalar, çiftezilli maşalar, ve çığırtmalar çalarak, maniler, türküler söyliyerek mehtapta şehire dönerlerdi.

* * *

Yaz mevsiminde Boğaziçliler cumaları narin biçimli, süslü ve zarif kadife döşemeli kayıklar ile en ziyade Göksuya gelirler. Çeşmenin etrafındaki gölgeli ve çayırlı, sedde ve çayıra nazır ağaçlar altında hasırlar, secadeler, ihramlar yayarak; veya çayırda dolaşarak sefa ederlerdi. Göksu seyranı da Kâatane gibi seyyar sazendelerin, hanendelerin, satıcıların, hokkabazların, kıptilerin cevelângâhı idi.

Kayıklardan rıhtıma çıkanların nazarlarına önce mısırcıların heybetli, azametli kazanları çarpardı. Göksuyunun meşhur suda pişmiş mısırlarından alıp yemek anâne hükmünde idi. Akşam üzeri seyirciler her iki yakası sık ağaçlı, gölgeli, çayırlı, çimenli sevimli "Küçüksu deresine„ kayıklar ile girip gezintiler yaptıktan sonra yalılarına, köylerine dönerlerdi.

Mehtap geceleri de Boğaziçi pek revnaklı, pek zevkli olurdu. Her ayın onundan sonra yirmisine kadar geceleri sazlarla hanendelerle mehtaba çıkıp dolaşmak, Kanlıca körfezinde, Bebek koyunda konserler yapmak, mehtabçıların arkasına takılıp geç saatlara kadar cevelânlar etmek Boğaziçinin en birinci eğlencesi idi.

Kiraz ve üzüm mevsimlerini Çamlıcada geçirmeği itiyat eden sefa erbabı da vardı.

Küçük ve büyük Çamlıcada mehtap geceleri toplantılar olur, ziyafetler çekilir, yemekler yenir, sazlar çalınır, fasıllar yapılır, gezintiye de çıkılırdı.

* * *

İstanbul halkının ötedenberi temizliğe itibarı olup, haftada bir kere olsun hamama girmeyenler nadir idi. Onun için mahallelerin çoğunda kadın ve erkeklere mahsus çarşı hamamları vardı. Bunların büyükleri meşhurları Cığaloğlu hamamı, Çenb rlitaş hamamı, Bayazıt hamamı, Hocapaşa hamamı, Sultanahmet hamamı, Fatih hamamı, Mahmutpaşa hamamı ilâ... idi.

— SON —

TÜRK AYAKKABICILIĞI No. 1

Ressam Cemil

(İstanbul Genel Ayakkabıcılar Kurumu) tarafından bu adla bir kitap bastırılmıştır. Şimdiye kadar kunduracılarımız yaptıkları ayakkabı, terlik vesaire model kataloklarını hep yabancı memleketlerden getirtmekte idi.

İnce bir zevk sahibi olan ressam Cemil, yurdun bu mühim eksiğini görmüş; Türk işçilerinin büyük bir maharetle ortaya koydukları eserlerin tamamile Türk ruhile, Türk zevkile yapılmış olmaları için, işledikleri modellerin de Türk ressam ve desinatörlerininin mahsulü olması fikrini ortaya atmıştır.

(İstanbul Genel Ayakkabıcılar Kurumu) bu teklifi pek uygun ve yerinde görerek, Ressam Cemilin hazırladığı bu kitabı bastırıp 125 kuruş gibi gayet ucuz bir fiyatla satışa çıkarmıştır.

Senenin ayrı ayrı mevsimlerinde giyilen ayakkabı ve sairenin örneklerini ihtiva etmek üzere, bundan böyle her mevsimde bir yeni kitap çıkacaktır.

Ayakkabıcılık sanati her ilimizde ve her ilçemizde pek yayılmış bir iştir. Bu katalok oradaki işçilerin son derece muhtaç oldukları bir yardımcıdır. Bu örnek kitaplarını muntazaman takip eden, içindeki modellerden istifade eyleyen ayakkabıcılar, en zorbeğenen müşterilerini bile memnun edebileceklerdir.

Bu kitabı (İstanbul Genel Ayakkabıcılar Kurumuna) baş vurarak elde etmek mümkündür. Biz bu değerli eseri ortaya koydukları için gerek Ressam Cemili, gerek İstanbul Genel Ayakkabıcılar yön kurulunu alkışlarız.

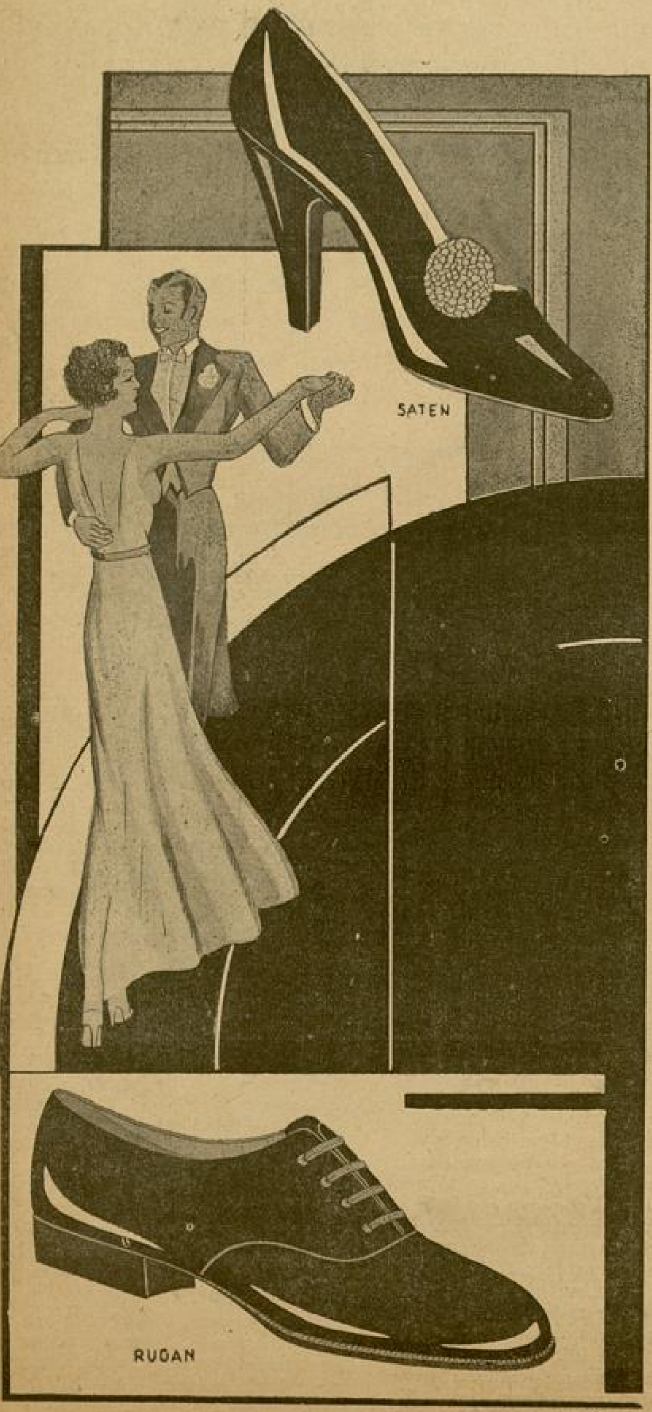

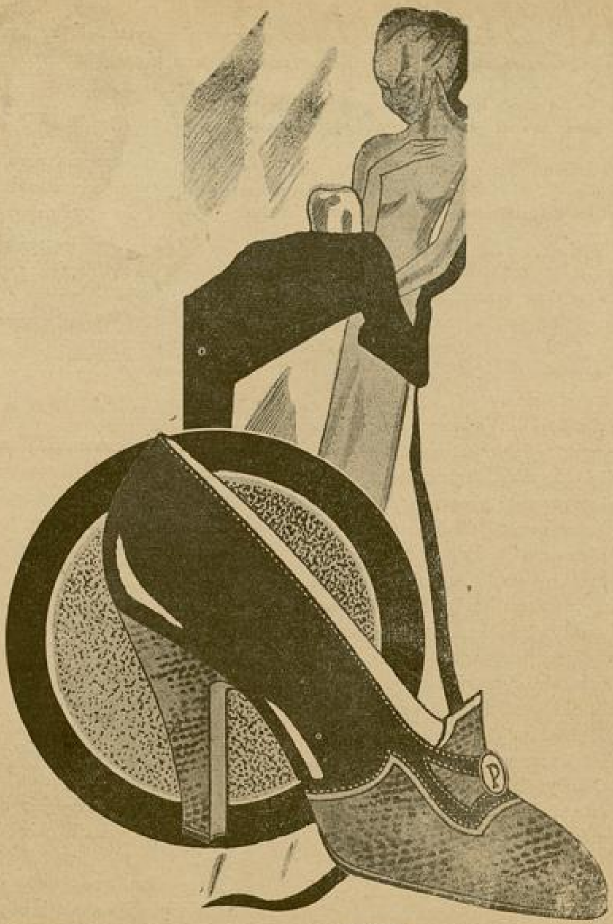

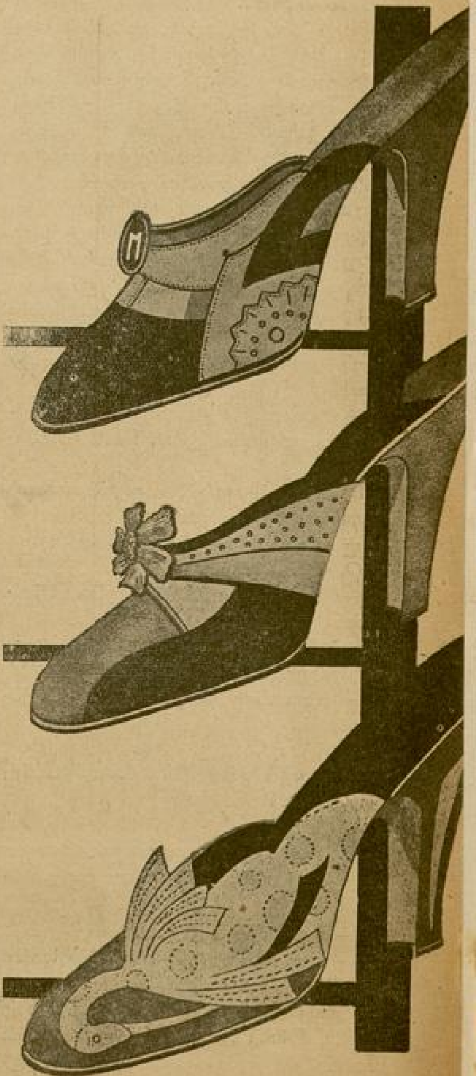

NB.

Bu sayfalardaki örnekler (Türk Ayakkabıcılığı Kitabının 1 inci tomundan alınmıştır.

DİKENLİ ÇİT

— *Başı 13 ncü sayfada* —

Şimdi gözlerime: Sevin, Tekin, Ahmed, İclâl, içimi yakan ayrılışlarile bütün arkadaşlar geliyor... Daha trendesiniz.. Tekin komiklik yapıyor mu? Yoksa ben yokum diye neşesi yok mu?.

Çocukluğumu anmak isteklerile, gittiğinizdenberi geçen iki acı günü anlatmak ihtiyacı arasında, bir döğüşme var sanki... İkisi de birden ortaya çıkmak istiyorlar.. Çoçukluğumun isteklerini, şimdikiler daha kuvetli olduğu için yendiler

İhsan çok sıkılıyorum. Bu sıkıntı damarlarımdaki kanı ateş haline getirdi.. Yanıyor gibiyim..

Biraz önce anlatıyordum, sözlerimin akışı yolunu değiştirmişti. Şimdi yine oradan başlıyorum.. Sabah, alışkanlıkla aşağı inmiş jimnastik yapıyordum. Kapı şiddetle çalındı. Babam, annem uyuyorlardı. «Kim bu düşüncesiz?» diye kendimi demirin üstünden yavaşça yere fırlattım; kapıya kuştum. Kanadı aralayınca kimi görsem beğenirsin?! Donkişot değil mi?.. Kapıyı iterek içeri girdi. Şaşırmıştım. O aptal aptal bakıyordu. Birden aklım başıma geldi. Çünki üzerimde jimnastik külotu ve bir atlet fanileden başka birşey yoktu. O salyalı bir gülüşle çıplak bacaklarıma bakarak :

— Pardon aziz nişanlım, sizi çok erken rahatsız ettim. Fakat, fakat duramadım...

İskemle üstünde duran ropdöşambrımı sırtıma geçirirken sordum :

— Birşey mi istiyordunuz..

O, mânalı bir ahenkle :

— Ya, ya!.. dedi. Size söylemek istiyordum.

— Niçin istediğiniz şeyi söylemek istemiyorsunuz ?

— Birdenbire şaşırdım. O kadar güzelsiniz ki..

Güldüm :

— Bırakın güzelliği!... dedim. Gelişinizin sebebi ?

— Şey....

Diyor; yavaş yavaş yanıma yaklaşıyordu:

— Aylâ! sizi ne çok seviyorum bilseniz..

— Bunları mı söyliyecektiniz ?

— Hem bunları, hem de gidenlerden kurtulduğumuzun sevincini...

İçimde birdenbire büyük bir iğreniş kabardı. Çünkü ben ona cevap vereceğim sırada...

— Sevgili Aylâ! bana izin veriniz, sizi öpmek istiyorum.

Diye ellerimi tutmak istemişti. Silkindim :

— Evlenmeden öyle şey yok.

Dedim... Dudaklarındaki salyalı gülüş donuverdi. Çıldıracaktım İhsan. Kirli dişli, kokulu ağzıyle beni öpmek istiyor.. Sizin, yani senin gittiğinden içine dolan sevincini söylemeğe gelmiş.. Görüyor musun budalayı... Bununla nasıl oğraşacağım... Babam niçin beni bu adama vermek istiyor? Yalvaran gözlerime, annemin gönül kapıları niçin kapalı?. Anlamıyorum..

Sen niçin hayatını kazanmış değilsin?.. Ben niçin babamın eski düşünüşlü kafasının kurbanı oluyorum? Hep bu niçinler? neyeler? başımın içinde uğultularla dolaşıyor. İhsan, ya babam beni zorla bu adama verirse; öldürürüm kendimi. Gözlerini: «korkma» diyen bakışlarla, sesini: «Aylâ sabır ve cesaret» diye söylerken duyuyorum sanki.. İki günüm uzun ve ezici acılarla geçti. İhsan, niçin derd çekiyorum.. Başımın düşünce merkezi durmuş gibi.. Yemeğe çağırıyorlar... Sana bunları yazmakla sükûnet buldum biraz... Şimdilik Allaha ısmarladık...»

Aylâ

— 6 —

— Anne çocuklar gideli bu gün tam bir yıl oldu.

Annesi başını duvardaki takvime çevirdi :

— Sahi Aylâ! dedi. Bugün ilkteşrinin üçü..

Sesinde hafif bir titreyiş vardı..

«Aylâ» annesinin yüzüne baktı. Bir dakika düşündü. Sonra gülerek :

— Anne! benden ayrılacağın için üzülüyor musun yoksa ?

Elindeki elbiseyi açık duran bavulun içine fırlatarak, annesinin yanına koştu. Kollarını genç kadının boynuna doladı :

— Anneciğim hiç üzülme. Ya, Donkişotla evlenseydim. O zaman, onun peşi sıra memleket, memleket dolaşacaktım. Oysa ki şimdi....

Sustu. Annesinin gözlerinde yaş vardı. Elile onları sildi :

— Kuzum anne! ağlama.. Düşün ki, kızın müthiş bir belâdan kurtuldu.

— Öyle ama yavrucuğum, yapyalnız kalacağım..

— Neye yalnız kalacakmışsın.. Babam yok mu ?

— Sensiz kalmak yapyalnız kalmaktır benim için..

— Anneciğim! beni seversen ağlama.. Bırak ta bir yıldanberi çektiklerimin ıstıraplarını unutayım.. Eğer hasta olmasaydım, babam hiç üzülmeden beni mühendis Tevfiğe verecekti.. Ama ben o adamı sevmiyorum, iğreniyorum, anlaşamıyacağız, ona vız gelecekti..

Annesinin karşısında yere diz çökmüş, gözleri onun gözlerinde söylüyor; ve bir yandan da yerde yığılı elbiseleri bir bavula yerleştiriyordu. Birden kahkahalarla gülmeye başladı. Elindeki elbiseyi annesine gösteriyordu :

— Kuzum anne şuna bak.

— Ne var yavrucuğum bu elbisede?

— Ne mi var? Görmüyor musun anne ne geniş. Geçen seneki elbisem.. Şimdi ben bunu giyemem.

— Elbet giyemezsin. Tam dokuz kilo zayıfladın..

Birden gözlerine endişeli bir bakış doldu. Sesi korkulu :

— Aylâcığım! ya kendini bakamazsan, ya..

Genç kız annesinin sözünü kesti :

— Merak etme, şimdi hastalıktan yeni kalkan bir insanın, bütün sevgisile hayata bağlıyım. Vücudüme anne gibi bakacağım.

Büyük bir ciddiyetle söylüyordu. Annesi onun bu haline gülümsedi..

— Anne biliyor musun? Ne mesudum.. İçimde, sevgili bir ölünün dirilmesile duyulabilecek keskin bir sevinç dolu.. Kaybolmuş kıymetli bir şeyi bulmuş gibiyim..

Genç kadın, çocuğunun içinden gelen sevinçle söylediği sözleri, büyük bir zevkle dinliyordu. Aylâ devam etti :

— Öleceğim sanıyordum anne.. Eğer hastalığım imdadıma yetişmeseydi.. babam, beni kaybetmek korkusunu duymasaydı, Tevfikle evlenmek mecburiyetinde kalacaktım. Düşündükçe geçmiş günleri tüylerim ürperiyor. Sen nasıl susuyordun?.. her dakika eridiğimi, küçüldüğümü gördükçe nasıl isyan etmiyordun?.. halâ şaşıyorum.

— Babanı bilmez misin yavrum. Nuh der peygamber demez cinsten adamdır. Ne yapsam faydasız olacaktı. Onun gö-rüşlerine göre kadın erkeğin keyifleri, zevkleri için dünyaya gelmiş bir mahlûktur. Söz dinlemek, susmak vazifesidir..

— Anne yıllarca bu azaba nasıl katlandın ?

Genç kadın başını salladı. Gözleri eski günlerin karanlık hatıralarile dolmuş gibi donuklaşmıştı. İçini çekti :

— Ne yapabilirdim Aylâcığım?.. Kafa tutabilmek için güvenecek bir şey lâzım. Emin ol, babana bir gün karşı durmak isteseydim, yuvamız bozulacaktı. Sen olmasaydın, belki günün birinde çekemiyecek hale gelecek ve fırlayarak kaçacaktım. İlk önce seni anasız, çetin bir babanın elinde bırakmak acısı, sonra da tutunacak bir dalım olmaması beni susan, isyan etmeyen bir kadın yaptı.

(Arkası var)

Yazı direktörü : Emin Refik Müslümoğlu No. 23 15 İkincikânun 1936 Basan : Resimli Ay Basımevi T. L. S.

Bilmece № 23

Yukarıdaki harfler bazan resimleri yanına bazan resimleri sonuna gelecektir. Böylelikle de sık sık kullandığımız bir atalarsözü ortaya çıkacaktır.

Bu bilmeceyi doğru çözenlere armağanlarımız: Birinciye: Muşamba yağmurluk; ikinciye: fotoğrafını ağrandisman yaptırmak; üçüncüye: bir çift şoson; dördüncüye: bir şemsiye; beşinciye: bir baston; 6-10 uncuya: dolmakalem, futbol topu; 11-100 üncüye 1936 yılı Resimli Ay Muhtırası.

21 inci sayımızdaki bilmecenin doğrusu: **ŞEKER BAYRAMI dır.**

Bu bilmeceyi doğru çözenler arasında çekilen kurada kazananlar:

5 Tane gümüş lira — İstanbul; Üsküdar Hayrettin mahallesi No. 321 Hasan Muhiddin Akpak. **4 Tane gümüş lira** — Ankara; Küçüköksüzce mahallesi Duvarcı sokak No. 231 Mevhibe Aslan. **3 Tane gümüş lira** — Tarsus; Dokuma ve iplik fabrikası işyarlarından Etem Zekâi oğlu Zeki Turan. **2 Tane gümüş lira** — Gaziantep; Uray dairesi ittisalinde No. 184 de bay İsmet kızı Esma Ulukan. **1 Tane gümüş lira** — İstanbul; Heybeliada Şadiye sokak No. 13 mühendis Cevat oğlu Tesman. İstanbul; Şişli Terakki Lisesi No. 91 Saadet Üründül. Samsun; Cumuriyet ilkokulu 173 Türkân Ünser. Ankara; Gazi terbiye enstitüsü riyaziye kolu No. 69 F. Ergin. Sıvas; İsmetpaşa öğretmeni İsmet. İstanbul; Bakırköy fabrika caddesinde No. 79 Fuat Ali Şeymen. Kayseri; dokuma fabrikasında işçi Ayşe Halil Tekinalp. İzmir; Halil Rifatpaşa mahallesi Dargeçit sokak 21 de Müzehher Nazım. Edirne; Mimarsinan mahallesi yoğurtçu sokak No. 43 Naci Erdoğan. Ankara Sümer mahallesinde 352 No. da bay Veysi Ataman kızı Melâhat Ataman. İzmit; Çeltik sokak, fırın karşısında No. 73 te Remzi Altıner.

1936 Resimli Ay muhtırası — İstanbul Kocamustapaşa caddesi No. 256 Esin Yağız. İstanbul Üniversite hukuk fakültesi 2 de Orhan Doğaner. İstanbul Üsküdar Ferhat sokak No. 42 Nevvar Kurtel. İstanbul Bakırköy İncirli Galip bey köşkünde Ş. Çağlar. İstanbul Cağaloğlu Ceritane sokak No. 14 Jale Barda. İstanbul Kadıköy 11 inci ilkokulu Nihal Yüce. İstanbul Yüce ülkü lisesi No. 5 Muazzez Kaptanoğlu. İstanbul Kadıköy ihtiyat subay okulu 804 Cemal. İstanbul Şehzadebaşı doktor Hikmet apartımanı 3 üncü kat Kenan Belbez. İstanbul kâğıthane demiryol teğmen E. Tunçay. İstanbul Haydarpaşa süel baytar tatbikat okulu S. Canlı. İstanbul Kasımpaşa, nalıncı yokuşu No. 64 Şerefnur Aygen. Turhal Şeker fabrikasında Kantin şefi İbrahim Etem. Samsun Lisede No. 81 İsmail İnce. Çorum Sıhhat mektebi No. 40 Şeref Merih. Yozgat A. 93 karargâh muhabere Gd. başavuşu M. Güvenç. İnegöl Merkez okulu 239 Şükriye. Niğde Maliye muhasebe kâtibi M. Hulusi. « Ortaokul 253 Ziya. Zile Beti sekreteri Ruhi Öztürk. Ankara Koyunpazarında Yeni Hayat lokantası sahibi M. Remziden bayan Fatmaya. Kayseri Jandarma kamutanın oğlu İzzet Vardar. Tekirdağ Orta okul 686 Seyfettin Gökmen. Ankara Cebeci Kaptanseti Gergenler sokağı No. 1 Ferhunde Aral. Eskişehir Jandarma kamutanlığı karşısındaki aralıkta No. 7 Neşe. Ankara Sanat mektebi ihzari sınıf 200 No. Hamid. Ankara Zabıtai ahlâkiye komiseri Süleyman Altınen. Balıkesir istiklâl okulunda 99 Arif Özal. Edremit İş Bankasında F. Gürelik. Denizli İsmetpaşa ilkokulu No. 23 Cevat Kurul. Ankara Belediye yazı işleri kaleminde SırrıÖlçmen. Bursa Setbaşı vali evi üzerinde No. 11 Emine Tüper. İstanbul Kandilli kız lisesi idare memuru Melâhat. Akşehir Manifaturacı Mehmet Ercan. Eskişehir Uçak alayı av taburu teğmen Muhiddin oğlu Atilâ.

1936 Duvar takvimi — İstanbul Darüşşefaka 107 M. Tahir. Ankara Maliye vekâleti kambiyo müdürlüğünde Samiye Ferdat. Ankara Çankaya ilkokulu öğretmenlerinden Leman. İzmir Kız öğretmen okulu 183 N. Öner. Konya Şemsi mahallesi Küllükbaşı No. 44 İhsan Hıncer. Biga Dimetoka Türkân. Gaziantep Emniyet oteli altında tütüncü Ahmet oğlu Hasan. İzmir Göztepe kız enstitüsü No. 67 Nusret. İstanbul Gedikpaşa Esirkemal cami sokağı No. 12 Ali Ertürk. İstanbul Edirnekapı Kepenekçinuman sokak No. 17 Seher Dinç. İstanbul Haydarpaşa lisesinde 1850 Galip. İstanbul Birinci okul 458 Esma. İstanbul Kız orta okulu No. 53 Melâht Kenan. İstanbul Kabataş erkek lisesi 392 Orhan Baykal. İstanbul Kuleli süel lisesi 1694 Refik Hayatî. İstanbul Galatasaray lisesi Muhiddin Polat. Edirne Kıyık caddesi No. 69 Selim İhsan Altıner. Kütahya Gazi okulu başöğretmeni Rahmi kızı Zehra Öncel. Çankırı Kunduracı A. N. Sakarya kızı Fahriye Tek. Kütahya Lisesinde No. 6 Orhan Dengiz. Adapazarı Cumuriyet okulu öğretmeni Bayan Nuriye kardeşi Naciye. Eskişehir-Ankara-Sazılar istasyonu hareket memuru Nahit Karan. Van Askerî hastanede Veysi oğlu İlhan Demirel. Van Sınır alay karargâhında muhabere başçavuşu Kâşif Berkan. Şile Rıdvan Akyıldız. Afyon İstanbul istasyonu caddesi No. 35 Tuna Erk. Kütahya V. Ty. Df. Top. Tb. Bt. 15 gd. Erb. Ali Kemal. Bursa Selçukhatun mahallesi Cami karşısı No. 13 Salâhattin Özgencan. Bursa Hızırlık mahallesi Dik yokuş No. 9 Hilmi Pilâvcılar. Mersin İhracat gümrüğünde ambar memuru Cemil Sunar. Giresun Noter kâtibi Fethi Kemik. Samsun İstiklâl mektebi 73 Şeref. Mardin Hususî muhasebe müdür muavini Hamdi oğlu Özdemir. İzmit Yaya alayı K. 8 Bl. İ. Sevimdağ. Turgutlu Eczacı Kemal Halit kalfası Şahin. İsparta Ceza evi direktörü oğlu H. Yılmaz. Zile Orta okul Kemal Erdoğmuş. Diyarbekir Kor kurmay başkanı Zekâi Okan eşi. Ankara Etibank Selâmi İbrahim. Ankara Ulucanlarda, Akbaş mahallesi Günlemeç sokağında No. 1 Atatürk okulunda Gönül. Ankara İsmetpaşa mahallesi Uzunyolda No. 106 H. Arık. Ankara Kız lisesi 1044 Suat Altan. Ankara Bayındırlık bakanlığında zat işleri sekreteri S. Nail Köken. Adapazarı Orta okul 228 No. İslâm. Antalya Makbule mahallesi Müze sokak No. 6 Ş. Günay. Diyarbekir Doktor Orhan Mahir eşi Fahire. Adana Erkek lisesi No. 315 Yusuf. Kayseri Lisesinde No. 397 Osman. Mersin Çankaya okulu başöğretmeni kızı Mefharet Arığ. İstanbul Büyükada Maden 73 Birsen Aktay. Diyarbekir Tayyare alayı Bl. 28 pilot Lisan Aşan. Çorlu İstanbul pazarı bakkaliyesi sahibi Ekrem kardeşi Müveddet. Milâs İlkokulu No. 180 Faruk Öner. Aydın Ortaokul 211 Aydın Erbay. Bozöyük adliye memurlarından AliOsman Aykut. Kastamoni Lisede 468 Ha'ûk. Bursa Erkek lisesinde 257 Fazıl. Siirt Baytar sağlık işyarı Sabit Uygur. Gaziantep Lisede 615 Cemalettin. Elâziz Ortaokul 627 Ahmet Gökmen.

No. 23 YARIM AY BİLMECE KUPONU No. 23

RESİMLİ AY'ın

EN SON NEŞRİYATINDAN:

Düşkünler

YAZAN :

SADRİ ETEM

"Düşkünler,, : ulusal hayatımızın en doğru, en canlı sahnelerini.. ve muhtelif yaşta, yaradılışta, ahlâkta, seciyedeki insan tiplerini en ince noktalarına kadar araştıran, tahlil ve teşrih eden... bütün bu vak'aları ve şahısları bihakkın yaşatan bir eserdir.

"Düşkünler,, i okurken güleceksiniz; fakat en çok güldüğünüz dakikada en derin bir teessürle ağlamak ihtiyacını duyacaksınız.

Sadri Etemin bu çok kıymetli kitabile kütüpanenizi süsleyiniz.

Ederi 75 Kuruştur.